

Polskie Wydawnictwa Gospodarcze

INWESTYCJE I BUDOWNICTWO

T R E Ś Ć

II ZJAZD PZPR	1
NA FRONCIE WALKI O URUCHOMIENIE HUTY IM. LENINA	
Dr CZESŁAW BABIŃSKI	
Decydujący etap budowy Huty im. Lenina	2
NA FRONCIE WALKI O PODNIESIENIE PRODUKCJI ARTYKUŁÓW KONSUMCYJNYCH	
Mgr STANISŁAW RÓG	
Dotychczasowe osiągnięcia i perspektywy rozwoju inwestycji w przemyśle lekkim w latach 1954—1955	16
ALFONS MYŚLIŃSKI	
Inwestycje w przemyśle spożywczym na tle też IX Plenum KC PZPR	21
ADAM FONAR	
Podstawowe założenia przemysłu drobnego w świetle też IX Plenum	25
Przegląd dokumentacyjny zagadnień inwestycyjnych.	32

Wydawca POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE. Przedsiębiorstwo Państwowe
Warszawa, ul. Poznańska 15, tel. 8-60-71 wewn. 9
Redaguje: KOLEGIUM REDAKCYJNE
Redaktor Naczelny tel. 809-42. Sekretarz Redakcji 804-71 do 804-74, wewn. 36.
Adres redakcji: Warszawa, Plac Trzech Krzyży 5, pokój 310, tel. 880-81, wewn. 510.
Zamówienia i wpłaty na prenumeratę pisma przyjmują tylko urzędy pocztowe
oraz listonosze wiejscy i miejscy.
Prenumerata wynosi: roczna 84 zł, półroczna 42 zł, kwartalna 21 zł.
Cena egz. 7.— zł

Zamówienie PWG-137/Cz/54 z dnia 12.III.54. Podp. do druku dn. 2.IV.54. Druk ukończono dn. 8.IV.54 r.
Nakład 5390 egz. Papier druk. sat. kl. V, 60 g A-1. Ark. wyd. 5,4.
Zam. 1457/c. Zakłady Graficzne Dom Słowa Polskiego. 5-B-13048

INWESTYJE I BUDOWNICTWO

Miesięcznik
KWIECIEŃ 1954
NR 4 — ROK IV
W A R S Z A W A

ORGAN DEPARTAMENTÓW INWESTYCJI I BUDOWNICTWA P K P G ORAZ MINISTERSTWA BUDOWNICTWA PRZEMYSŁOWEGO

II Zjazd PZPR

„Od pierwszego Zjazdu naszej Partii upłynęło pięć lat. Był to okres niezwykle doniosły i twórczy w dziejach naszego narodu“.

(Ze sprawozdania KC PZPR na II Zjeździe Partii)

Okres ponad pięciu lat, które upłynęły pomiędzy I i II Zjazdem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (grudzień 1948 — marzec 1954) w życiu polityczno gospodarczym naszego narodu stanowi okres o decydującym znaczeniu, okres wielkich sukcesów politycznych i gospodarczych, okres szybkiego rozwoju gospodarki narodowej i jej doniosłych przeobrażeń.

Materiały II Zjazdu, a w szczególności referaty tow. tow. Bolesława Bieruta, Hilarego Minca i Zenona Nowaka oraz przeprowadzona na ich podstawie wszechstronna dyskusja zjazdowa obrazują w całej pełni zarówno osiągnięcia minionego okresu, jak również pewne niedomagania i dysproporcje w rozwoju gospodarczym, które ujawniły się na tle szybkiego wzrostu gospodarki narodowej i nie zostały jeszcze w całości przezwyciężone.

Główną dysproporcją, która ujawniła się w ostatnich latach, jest pozostawienie drobnotowarowego w większości rolnictwa w tyle za rozwojem socjalistycznego przemysłu. Produkcja rolna wzrosła w latach 1950—1953 zaledwie o 10%, a zatem poniżej ustaleń Planu Sześcioletniego. W porównaniu z wielkim rozwojem przemysłu, który wzrósł w tym czasie o 118%, jak również w świetle konieczności znacznego podniesienia dobrobytu ludności — rozwój rolnictwa uznany został przez II Zjazd za wyraźnie niewystarczający. Należy zdecydowanie wzmocnić rolnictwo, należy zmobilizować wszystkie dostępne, konkretnie w materiałach II Zjazdu wskazane środki, aby w możliwie najkrótszym czasie zmniejszyć, a następnie w pełni opanować i przewyciężyć dysproporcję powstałą w rozwoju przemysłu i rolnictwa.

Do uzyskania wielkich sukcesów gospodarczych przyczyniły się w znacznym stopniu inwestycje i budownictwo. Na wezwanie Partii i Rządu Ludowego polskie masy pracujące podjęły w okresie 1946—1953 wielkie wysiłki inwestycyjne. Średnie tempo inwestowania w w ostatnich latach (1950—1953) przekroczyło trzykrotnie średnie tempo inwestowania w latach odbudowy (1946—1949). Inwestycje, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, osiągnęły obecnie poziom sześciokrotnie wyższy niż w roku 1938, który był rokiem szczególnie intensywnych nakładów inwestycyjnych w skali Polski kapitalistycznej. Globalna kwota nakładów inwestycyjnych w latach 1949—1953 przekroczyła dwukrotnie cały dochód narodowy Polski kapitalistycznej w roku 1938.

Wszechstronne i poważne są efekty gospodarcze słusznej w zasadzie i celowej polityki inwestycyjnej, prowadzonej w latach 1946—1953. Powstał potężny socjalistyczny przemysł, rozbudowano poważnie techniczną bazę rolnictwa, odbudowano i zrekonstruowano komunikację, odbudowano i poważnie rozbudowano większość zniszczonych w czasie wojny miast, rozwinięto wielką sieć urządzeń socjalnych i kulturalnych.

W okresie szybkiego wzrostu inwestycji i budownictwa ujawniły się jednakże liczne niedomagania i błędy, które w znacznej mierze pomniejszyły, osiągnięte wskutek inwestycji i budownictwa, wyniki. Wiele błędów popełniono w zakresie programowania inwestycji, decydując się na budowę nowych zakładów, bez przeprowadzenia dostatecznej analizy możliwości wykorzystania istniejących zakładów i urządzeń. Poziom projektów i kosztorysów pozostawia nadal bardzo dużo życzenia. Nie osiągnięto w całej pełni wyznaczonych zadań w zakresie obniżki kosztów. Nie skoncentrowano się należycie na budowach pierwszoplanowych, dopuszczając — w niektórych przypadkach — do nadmiernego rozproszenia posiadanych środków inwestycyjnych.

Uzbrojeni w dotychczasowe doświadczenia oraz w materiały II Zjazdu przystępujemy obecnie do wykonania nowych zadań w zakresie inwestycji i budownictwa. U podstaw polityki inwestycyjnej w latach 1954—1955 postawiono następujące dwa założenia:

1) inwestycje powinny być tak ustalone, ażeby były zgodne z zasadą socjalistycznej reprodukcji rozszerzonej i zapewniały stały, szybki wzrost produkcji i dochodu narodowego.

2) inwestycje muszą być tak ustalone, aby nie odciągać nadmiernie kadr i środków z innych dziedzin gospodarki narodowej, a zarazem nie uszczuplać możliwości szybkiego rozwoju konsumpcji i nie naruszać tempa wzrostu poziomu życiowego mas pracujących.

Realizacja tych wytycznych wymaga pewnego przestawienia nakładów inwestycyjnych w kierunku zwiększenia nakładów na rozwój rolnictwa, przemysłu artykułów powszechnego spożycia, na budownictwo mieszkaniowe i komunalne oraz na budownictwo urządzeń socjalnych i kulturalnych.

Przystawienie to jest możliwe wobec faktu, że przemysł środków wytwórczości osiągnął już określony, wysoki stopień rozwoju i możliwe jest pewne zmniejszenie jego udziału w globalnej kwocie nakładów.

Obok zmiany struktury nakładów, II Zjazd przyjął zasadę ustabilizowania ich wysokości w latach 1954—1955 na poziomie wykonania w roku 1953.

W tej nowej sytuacji, w oparciu o nowy program rozstawienia sił i środków, w świetle uchwał i wytycznych II Zjazdu musimy w bieżącym dwuleciu:

- d o k o n a ć wielkiego wysiłku niezbędnego dla poprawy jakości inwestycji,
- p r z e z w y c i ę ż y ć ujawnione przez II Zjazd błędy i niedomagania,
- p o d n i e ś ć znacznie efektywność nakładów inwestycyjnych i wykorzystać jak najbardziej celowo i oszczędnie środki przeznaczone przez Państwo Ludowe na cele inwestycyjne.

Realizując powyższe zadania, włączymy się najczynniej i najskuteczniej do realizacji hasła rzuconego, w końcowym przemówieniu zamykającym obrady Zjazdu, przez I Sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej towarzysza Bolesława Bieruta:

Naprzód do nowych zwycięstw! Naprzód do socjalizmu!

Dr CZESŁAW BĄBIŃSKI

Decydujący etap budowy Huty im. Lenina

Budowa Huty im. Lenina weszła w fazę uruchamiania I etapu budowy — stanowiąc główne i decydujące zadanie Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego w 1954 roku. W związku z powyższym Redakcja zwróciła się do Dra Czesława Bąbińskiego, Kierownika rozruchu Huty im. Lenina, z prośbą o naświetlenie stanu i zadań budowy i rozruchu Huty.

Poniżej drukujemy fragmenty szerszego opracowania, przy czym z całości wyłączona została szczegółowa analiza techniczna stanu prac i zadań w poszczególnych kompleksach rozruchowych. Oczywiście, w pewnym stopniu rzutuje to na przejrzystość wzajemnych powiązań poszczególnych części artykułu. (Red.).

Huta im. Lenina, najważniejszy obiekt planu 6-letniego, wchodzi obecnie w decydujące stadium uruchomienia. Wokół tego czołowego placu budowy skupia się dziś uwaga całego kraju. Obok wielkich zwycięstw produkcyjnych i ogromnego dorobku przedsiębiorstw budowlanych na placu budowy Huty, trzeba również wskazać na istniejące braki i trudności. Te właśnie trudności zostaną poniżej szczegółowo przedstawione i zanalizowane, gdyż ich przełamanie stanowi warunek zwycięskiego zakończenia wysiłku armii 25 000 budowlanych — mianowicie uruchomienia pierwszego etapu Kombinatu.

I.

OCENA REALIZACJI PLANU W 1953 R.

1. Baza wyjściowa planu 1953 r.

Dnia 4.V.1953 r. zapadła uchwała Prezydium Rządu nr 328 w sprawie ustalenia generalnych zadań budowy i oddawania do użytku pierwszego etapu Kombinatu Nowa Huta.

Uchwała powyższa ustala między innymi, że plan inwestycyjny budowy na r. 1953 w zakresie robót budowlano-montażowych powinien zabezpieczyć oddanie podstawowych kompleksów produkcyjnych Kombinatu do rozruchu i eksploatacji w roku 1954.

W oparciu o powyższą uchwałę wydane zostało zarządzenie ministrów Hutnictwa i Budownictwa Przemysłowego nr 159 z dnia 20.V.1953 r., określające zadania i plan budowy na 1953 r., oraz rozkład planu na poszczególne kwartały.

2. Realizacja planu produkcji budowlano-montażowej 1953 r.

Plan produkcyjny 1953 r. przyjęto o 60% wyższy wartościowo od wykonania planu 1952 r. (plan 1952 r. został zrealizowany w wysokości 91,4%), uwzględniając ceny porównywalne. W III kwartale, na podstawie wyników realizacji za okres ubiegły, wyraz wartościowy planu uległ dodatkowemu zwiększeniu o około 30%.

Wartościowe cyfry planu produkcyjnego 1953 roku zostały wykonane w wysokości 101,0%, równocześnie jednak wartościowy wyraz planu produkcyjnego dla kompleksów rozruchowych, określonych uchwałą Prezydium Rządu, nie został wykonany, osiągając wysokość 97,6%. Nie został również wykonany wskaźnik wartościowy planu produkcyjnego przedsiębiorstw podwykonawczych (przedsiębiorstwa montażowe i specjalne), osiągając wysokość 98%.

Już z powyższych danych wynika, że plan rzeczowy budowy Nowej Huty na 1953 r. nie został wykonany. Jednakże zupełnie jasno zarysowuje się sprawa gdy sprawdzimy stan zaawansowania robót budowlano-montażowych na dzień 31.XII.53 r. na kompleksach rozruchowych i wchodzących w ich skład obiektach. Tutaj, w okresie od podjęcia uchwały (4.5.53) do końca roku, opóźnienie w stosunku do harmonogramów sięga od 0,5 do 2,5 miesięcy, a nawet więcej w przypadku niektórych obiektów, jak pompownia Nr 3, saturatornia w oddziale siarczanu amonu itd.

Stan ten ma miejsce mimo to, że opracowane w maju 1953 r. harmonogramy zostały w ciągu roku zrewidowane, przy czym rewizja uwzględniała częściowo i sankcjonowała powstałe w międzyczasie przesunięcia robót.

Aby być obiektywnym w ocenie, należy jednakże stwierdzić, że na budowie w 1953 roku wykonana została dzięki wysiłkom załóg budowlano-montażowych i ich kierownictwa, dzięki opiece Partii i Rządu ogromna praca. Wykonane rzeczowo roboty budowlano-montażowe przewyższają roczny przerób wielu całych centralnych zarządów Ministerstwa. Faktem jest, że zakończono budowę i przystąpiono do uruchomienia największej w Polsce Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych (W. M. O.), stanowiącej tylko jeden z wielu zakładów Huty; że pracuje ogromny kompleks zakładów remontowych, w skład którego wchodzi wiele wytwórni skalą swą przewyższających istniejące tego rodzaju zakłady w Polsce. Jest wreszcie faktem, że tam gdzie cztery lata temu były orne pola, stoją obiekty najnowocześniejszego i największego w Polsce i środkowej Europie kombinatu metalurgicznego — znajdujące się w takim stanie zaawansowania, że możemy i musimy w 1954 roku zapoczątkować produkcję na wszystkich zakładach Huty. Tą ogromną pracą budowlanych i hutników słusznie już dziś chlubi się nasz naród.

3. Realizacja dostaw konstrukcji stalowych.

Plan dostaw konstrukcji stalowych na 1953 r. korygowany był 3-krotnie. Ostateczny plan przewidywał dostawę ponad 38 tys. t konstrukcji i był nieco niższy od ustaleń przyjętych uchwałą Prezydium Rządu. Plan powyższy został wykonany w wysokości 87,7%. Rozkład planu dostaw konstrukcji, na poszczególne kwartały roku, był bardzo niekorzystny: przewidywał on ogromną koncentrację dostaw w ostatnich miesiącach roku. Dość powiedzieć, że plan dostaw I kwartału stanowił około 10% planu rocznego. Wpłynęło to

w istotny sposób na opóźnienia montażu konstrukcji. W roku 1953 zmontowano 76% dostarczonych konstrukcji.

Obok niewłaściwego rozkładu dostaw nie miały wpływu wywierano napływanie części dostaw w kolejności niezgodnej z potrzebami procesu technologicznego montażu konstrukcji. Wskutek tego część nadchodzących konstrukcji nie mogła być wprowadzana do montażu i była składowana do czasu nadejścia elementów konstrukcji, które należało zmontować wcześniej. W III i IV kwartały miały miejsce okresowe zahamowania robót „Mostostalu“, na kompleksach wielkich pieców, wywołane brakiem dostaw konstrukcji.

4. Realizacja dostaw maszyn i urządzeń.

Plan 1953 r. przewidywał poważne, sięgające wielu dziesiątków tysięcy ton, dostawy maszyn i urządzeń. Dostawy te głównie importowane — w poważnej części jednakże opierały się i na produkcji krajowej. Skorygowany (zmniejszony) plan dostaw krajowych wyraził się cyfrą ponad 20.000 t. Plan ten wykonany został zaledwie w 44%. W wyniku tego łączny plan dostaw maszyn wykonany został w 67%. Spowodowało to w skutkach przesunięcie bardzo poważnych ilości dostaw na 1954 r., a tym samym doprowadziło do spiętrzenia prac montażowych w 1954 r. Niezależnie od tego, niska bieżąca realizacja planu dostaw powodowała poważne utrudnienia w realizacji planu montażu maszyn i urządzeń 1953 r.

Równolegle z niską realizacją ilościową planu zarysowały się poważne opóźnienia asortymentowe w szeregu pozycji maszynowych, które w wielu przypadkach wypaczyły proporcje w stanie zaawansowania wzajemnie ząbionych ze sobą obiektów w kompleksach rozruchowych oraz w poszczególnych urządzeniach w ramach obiektów. Doprowadziło to do poważnych opóźnień w stanie montażu zamaszynowania i urządzeń w oddziałach chemicznych koksowni, w kompleksie wielkiego pieca Nr 1 oraz w systemie transporterów (nośnic taśmowych) w kompleksach rozruchowych koksowni i aglomerowni.

Trzeba dodać, że ponad 50% dostaw maszyn i urządzeń produkcji krajowej przypadło na własne wytwórnie rejonu remontowego inwestora, tj. przedsiębiorstwa Nowa Huta, oraz że w tej własnej grupie nastąpiło główne załamanie planu dostaw krajowych, gdyż przedsiębiorstwo Nowa Huta wykonało swój plan produkcji maszyn i urządzeń zaledwie w 24%.

5. Ogólna ocena.

Pomimo niewykonania rzeczowego planu produkcji budowlano-montażowej na budowie Huty, został w r. 1953 dokonany znaczny wysiłek w ilościowym poziomie produkcji. W stosunku do II półrocza 1952 r., kiedy miesięczne plany produkcyjne wartościowo nie były ani razu wykonane, w styczniu 1953 r. wskutek mobilizacji aparatu Ministerstwa nastąpił przełom: plan miesięczny po raz pierwszy wykonano. Od tego miesiąca plany miesięczne w wyrażeniu wartościowym były w ciągu całego 1953 r. wykonywane. Niestety,

w zbyt dużym stopniu uwagę kierownictwa budowy i administracji produkcyjnej absorbowano zagadnienie „złotówkowej“ realizacji planu; poszło z tym w parze niedocenywanie wagi rzeczowego postępu robót.

W styczniu 1953 r. na budowie wykonana została znaczna praca w dziedzinie metodologii, która miała stanowić bazę dla podbudowy planu rzeczowego. Opracowano między innymi wykazy kompleksów i minimów rozruchowych dla wszystkich, znajdujących się w budowie rejonów Huty, terminarze otwierania frontów robót itp. Niestety, wykonana praca nie została w następnych miesiącach doceniona i w sposób należyty wykorzystana.

W maju, wskutek zdecydowanego nacisku Ministerstwa opracowano harmonogramy postępu robót dla obiektów wchodzących w skład kompleksów rozruchowych. Harmonogramy te sporządzono w układzie generalnego wykonawstwa, tzn. obejmowały one roboty ogólnobudowlane i podwykonawcze. I znów, pomimo ogromnego nakładu pracy, którą Biuro Projektów Budowy włożyło w opracowanie harmonogramów, nie zostały one wykorzystane, nie były podstawą comiesięcznej kontroli postępu robót w rejonowych zarządach budowlano-montażowych, nie nanoszono na nie wskaźników rzeczywistego postępu robót. Wskutek tego, nie stworzono właściwej bazy do przeprowadzenia zmiany premiowania z finansowego na rzeczowe. Dużą pomoc w realizacji planu okazało wprowadzenie w styczniu 1953 r., w oparciu o uchwałę Prezydium Rządu Nr 328 specjalnego systemu premiowania wyłącznego dla budowy Huty im. Lenina. System ten oparty był na zasadzie wyjątkowego znacznego uprzywilejowania budowy Huty im. Lenina w stosunku do wszystkich pozostałych budów w całym kraju. Wiązał on wysokość premii z wykonaniem globalnych planów przerobu. W ciągu roku okazało się jednak celowe stopniowe wiązanie premii z elementami planu rzeczowego budowy (fronty robót). W ostatnich miesiącach roku zostały podjęte starania o powiązanie systemu premiowego z rzeczową realizacją planu i odejście od oceny wykonania planu na podstawie przerobów finansowych. W listopadzie i grudniu, mimo zobowiązań, kierownictwo budowy nie było w stanie podać stopnia wykonania miesięcznych zadań rzeczowych.

W styczniu 1953 r. dokonano poważnej decentralizacji zarządzania, przenosząc operatywne kierownictwo bieżącą produkcją na rejonowe zarządy budowlano-montażowe.

II.

1. Charakterystyka planu produkcyjnego 1954 r.

Analogicznie jak w roku 1953, pierwotny limit finansowy na roboty budowlano-montażowe podwyższono w styczniu o około 5%, by następnie w lutym zarysowała się potrzeba dalszego podwyższenia limitu o około 20%. Ponieważ zakres rzeczowy został uregulowany cytowaną uprzednio uchwałą Prezydium Rządu z dnia 4.V.1953 r., zatem postępowanie tego rodzaju wskazuje na brak kosztorysów i nienależyte wyszczególnienie zadań produkcyjnych budownictwa. Ponowne sza-

cowanie przeprowadzone zostało na podstawie tzw. cen harmonogramowych. Ceny te określane są na bazie rzeczywistych kosztów robót, opłaconych w fakturach 1953 r. O ile przy tym napotymano na roboty czy obiekty skosztorysowane — to w stosunku do nich przyjmowano ceny kosztorysowe.

Praktyka 1953 roku wykazuje jednakże, że szereg kosztorysów było zakwestionowanych przez generalnego wykonawcę głównie z uwagi na to, że nie obejmowały pełnego zakresu robót, a zatem wymagały stosowania uzupełniających wykazów robót dodatkowych. Należy wszakże podkreślić przy tym niewłaściwy stosunek przedsiębiorstw budowlano-montażowych i generalnego wykonawcy do kosztorysów, które niekiedy kwestionowane są bez rzetelnej analizy, tylko w tym celu, by uzyskać podstawę do posługiwania się wygodniejszymi dla przedsiębiorstw cenami harmonogramowymi.

Według dotychczasowych wstępnych opracowań, globalny plan produkcyjny 1954 r. na budowie Huty im. Lenina jest większy od planu produkcyjnego budowy z 1953 r. o około 18%. W globalnym planie produkcyjnym — według wstępnych szacunków generalnego wykonawcy opartych na pierwszej wersji harmonogramów (ze stycznia 1954 r.) — udział robót budowlano-montażowych w kompleksach rozruchowych, planowanych do wprowadzenia w 1954 r., stanowi poniżej 60%. Cyfra powyższa wymaga jednak niewątpliwie kontroli.

Przerób w kompleksach rozruchowych według generalnego wykonawcy byłby w 1954 r. niższy od planowanego przerobu 1953 r. o 17%. Jeśli jednak włączyć kwoty przypadające na kompleksy rozruchowe drugiego etapu — stalowni oraz walcowni blach, które realizowane w 1954 r. powinny być uruchomione w r. 1955 — to łączny przerób kompleksów rozruchowych pierwszego i drugiego etapu byłby wyższy od przerobu 1953 r.

Poczynając od 1954 r. Zjednoczenie Przemysłu w Budowy Huty im. Lenina, obok funkcji generalnego wykonawcy, na terenie placu budowy Huty i jego zaplecza (stopień wodny, drogi, mosty itp.), pełnić będzie również funkcje generalnego wykonawcy w stosunku do jednego z rejonów miasta Nowa Huta, gdzie powinno ono wybudować w r. 1954 i oddać do użytku 1500 izb mieszkalnych oraz wykonać w stanie surowym 600 izb. Zadania te dodatkowo zwiększają plan produkcyjny Zjednoczenia o kilka procent.

Obok ilościowego wzrostu zadań produkcyjnych mają miejsce głębokie zmiany w strukturze wewnętrznej planów produkcyjnych generalnego wykonawcy. Wyrażają się one we wzroście udziału robót przedsiębiorstw specjalizowanych (montażowych) oraz w zmianie ich wzajemnych proporcji przerobowych.

Udział przedsiębiorstw specjalizowanych w 1954 r. sięga 70% całości robót budowlano-montażowych (wynosił w r. 1953 54%). W związku z powyższym, obserwujemy następujące zjawisko: plan produkcyjny w robotach ogólnobudowlanych utrzymuje się orientacyjnie na poziomie roku ubiegłego, plan produkcyjny w robotach montażowych

i specjalnych wzrasta o 52%, w stosunku do roku ubiegłego. Spośród przedsiębiorstw podwykonawczych największe zadania produkcyjne przypadają na przedsiębiorstwa Centralnego Zarządu Konstrukcji Stalowych (Mostostal). Plan „Mostostalu“ wzrasta o blisko 85% w porównaniu z rokiem 1953. W ramach „Mostostalu“ następuje wyraźne przesunięcie profilu robót na montaż zamaszynowania i urządzeń, który wzrasta ponad 5-krotnie w stosunku do roku ubiegłego.

Wycinkowe cyfry planu przedsiębiorstw Centralnego Zarządu Konstrukcji Stalowych pracujących na hucie im. Lenina ilustruje następujące zestawienie:

PLAN MOSTOSTALU NA ROK 1954

Obiekt	Wartość (mln zł)
Wielki Piec	37,1
Aglomerownia	7,3
Walcownia	124,9
Stalownia	59,8
Koksownia	16,3
Zakł. Mat. Ogniotrw.	5,4
Siłownia	4,3
Rok 1954	255,4
Rok 1953	138,4

Jeśli założymy przerób 1953 = 100%, to otrzymamy na rok 1954 zwiększenie tonażowe montażu w konstrukcjach stalowych o 67%, a w zamaszynowaniu i urządzeniach o 440%.

Przyjmując, że na 1 tonę montażu konstrukcji planuje się 60—65 roboczogodzin, a na 1 t montażu zamaszynowania średnio 100 roboczogodzin, należy liczyć się z poważnym dodatkowym zwiększeniem pracochłonności prac „Mostostalu“ w r. 1954. Prowadzić to będzie do konieczności skoncentrowania bardzo poważnej części załóg Centralnego Zarządu Konstrukcji Stalowych w r. 1954 na budowie Huty im. Lenina i niezbędne jest podwojenie istniejącego tam stanu zatrudnienia.

Następne z kolei, pod względem wysokości zadań produkcyjnych w 1954 r., są przedsiębiorstwa instalacji przemysłowych, pieców przemysłowych i elektromontażu. Łączna liczba podwykonawców specjalizowanych, uczestniczących w 1954 r. przy budowie Huty im. Lenina, wynosi 22 organizacje.

2. Cechy szczególne dotychczasowego okresu budowy i 1954 r.

Prace wstępne przy budowie Huty zapoczątkowane zostały w 1949 r. w ramach powołanej wówczas Dyrekcji Budowy Nowej Huty. W działalności, która do obecnej chwili miała miejsce, można wyodrębnić 3 charakterystyczne okresy:

- okres I — obejmuje lata: połowę 1949, 1950, 1951 i połowę 1952;
- okres II — obejmuje lata: drugą połowę 1952 i 1953,
- okres III — dotyczy roku 1954.

W okresie pierwszym miało miejsce przygotowanie dokumentacji, organizacji aparatu generalnego wykonawstwa, zagospodarowanie się przedsiębiorstw budowlano-montażowych na placu budowy Huty, realizacja podstawowych inwestycji zewnętrznych dla potrzeb Huty, tj. urządzeń wodnych, zewnętrznej sieci kolejowej i węzłów, sieci drogowej, kanalizacyjnej itp.; wreszcie

zapoczątkowanie budowy wielkiego rejonu zakładu remontowego, w tymże okresie opracowywano projekty miasta Nowa Huta oraz zapoczątkowano i realizowano budowę poszczególnych dzielnic miasta, które przeznaczone były dla obsługi przedsiębiorstw budowlano-montażowych oraz inwestora.

Okres drugi, w drugiej połowie 1952 r., rozpoczyna wyraźne przejście przedsiębiorstw budowlano-montażowych na rejon podstawowych oddziałów Huty, jak: wytwórnia materiałów ogniotrwałych, siłownia, wielkie piece, koksownia i stalownia. W r. 1953 zasięg robót budowlano-montażowych dodatkowo obejmuje aglomerownię i walcownię. W roku tym zostają sprecyzowane zakresy pierwszego etapu budowy, wyodrębnione poszczególne kompleksy rozruchowe, określony ich skład i terminy budowy. Wreszcie zostają oddane do użytku pierwsze podstawowe inwestycje na zapleczu usługowym Huty (transport kolejowy, drogi kołowe, urządzenia wodne itp.) oraz na terenie Huty zakład remontowy, zawierający szereg składowych fabryk i warsztatów oraz przekazano do rozruchu, po zakończeniu budowy, pierwsze oddziały produkcyjne Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych.

Okres trzeci — który zapoczątkowuje rok 1954 — to okres zakończenia budowy etapu pierwszego Huty im. Lenina, z czym wiąże się zapoczątkowanie produkcji na wszystkich oddziałach Huty. W okresie tym, wszystkie oddziały huty zostaną objęte działalnością produkcyjną, jednakże z wyjątkiem Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych i zakładu remontowego wszystkie pozostałe oddziały hutnicze będą miały uruchomioną tylko część swoich zdolności produkcyjnych w rozmiarach odpowiadających pierwszemu etapowi budowy (np. spośród kilku wielkich pieców, wchodzących w skład oddziału wielkopieczowego, zostaną wprowadzone do produkcji jedynie dwa itd.).

W pierwszym okresie centralnym zagadnieniem budowy było zorganizowanie aparatu generalnego wykonawstwa, organizacja zaplecza budowy i koncentracja budownictwa na rejonie zakładu remontowego w celu szybkiego oddania go do użytku, jako podstawowego zaplecza dla obsługi dalszych rosnących zadań budowy.

Okres drugi cechuje walka o wejście na właściwe rejon hutnicze i pełne objęcie ich zasięgiem budownictwa. W tym okresie ma miejsce znaczne rozszerzenie frontów robót, wzrost liczby specjalizowanych przedsiębiorstw podwykonawczych oraz udziału ich planów produkcyjnych w globalnym planie budowy. W końcowym etapie drugiego okresu, kiedy zadanie wejścia i zapoczątkowania robót na wszystkich rejonach hutniczych zostało w zasadzie wykonane, wysunięto jako następne kolejne zadanie walkę o jak największy przerób ilościowy, a tym samym i jak najszybszy wzrost mocy produkcyjnej generalnego wykonawcy, zwłaszcza w grupie przedsiębiorstw specjalizowanych, z czym — oczywiście — wiązało się zagospodarowanie ich na budowie i organizowanie zaplecza usługowego.

Trzeba przyznać, że realizacji postulatu systematycznego rozszerzania frontów robót towarzyszyły znaczne trudności produkcyjne. Silnie wzrastający, z miesiąca na miesiąc, plan produkcyjny

przez szereg miesięcy 1952 roku nie zostaje realizowany; a tym samym nie zrealizowano i planu rocznego. Przełom zostaje dokonany w styczniu 1953 r.

Centralnymi zagadnieniami drugiego okresu stają się sprawy ilościowego wzrostu załogi i usprzętowania budowy. Wzrost załóg, w zakresie budownictwa ogólnego, realizowany był poprzez wzmożony werbunek w przedsiębiorstwach specjalizowanych przetrzudem kadr z innych budów resortu. W r. 1953 doprowadzono do wzrostu załóg budowlano-montażowych o około 8.000 ludzi, z czego więcej niż połowę, dla potrzeb przedsiębiorstw specjalizowanych, skierowano z innych budów resortu. W wyniku czego globalne, miesięczne plany przerobu przez cały okres 1953 r. są realizowane.

Przy stałym, z miesiąca na miesiąc, wzroście ilościowym planów produkcyjnych dała się zaobserwować wyraźna ucieczka od realizacji robót w oparciu o harmonogramy i od kontroli postępu rzeczowego robót na podstawie harmonogramów. Bliższa analiza stale wykazywała tendencję do ucieczki od robót trudnych, wymagających należytego przygotowania, na rzecz robót łatwiejszych, które dawały duży przerób kosztem mniejszych nakładów pracy. Tym tłumaczy się niewykonanie planów rocznych przez przedsiębiorstwa podwykonawcze, a zwłaszcza opóźnienia w pracach decydującego przedsiębiorstwa podwykonawczego, jakim jest „Mostostal“ (aczkolwiek należy obiektywnie podkreślić ogromny wysiłek i poważne odcinowe osiągnięcia załóg „Mostostalu“ i jego kierownictwa w realizacji planu 1953 r.).

Okres trzeci charakteryzuje koncentracja wykonawstwa na kompleksach rozruchowych 1954 r., a zwłaszcza na kompleksach rozruchowych o najbliższych terminach, tj. siłowni, wielkim piecu Nr 1 i baterii koksowej Nr 1 (niestety jednak bez docenienia pracochłonności oddziałów chemicznych).

Plan produkcji 1954 r. zostaje oparty o szczegółowo opracowane harmonogramy generalnego wykonawstwa na poszczególne węzły w ramach obiektów, obiekty, zespoły obiektów i kompleksy rozruchowe. Opracowane na budowie, w końcu grudnia ub. r. i w styczniu 1954 r. harmonogramy, po przedłożeniu ich do zatwierdzenia kierownictwu Ministerstwa, wykazały szereg metodologicznych błędów, wskutek czego nie mogły służyć za podstawę planowania postępu rzeczowego robót i musiały być poddane gruntownym przeróbkom, bądź odrzucone.

Na budowę, do opracowania harmonogramów, został skierowany personel Instytutu Organizacji i Mechanizacji Budownictwa, który wespół z Biurem Projektów Budowy — w oparciu o zaleconą przez Ministerstwo metodologię i terminy — przystąpił do sporządzenia harmonogramów generalnego wykonawstwa na poszczególnych kompleksach rozruchowych 1954 r., z tym, że w pierwszej kolejności zostaną opracowane harmonogramy kompleksów rozruchowych wielkich pieców, koksowni i oddziału sortowania, aglomerowni. Harmonogramy dla pozostałych kompleksów powinny być opracowane do końca I kwartału 1954 r. Akcję opracowania harmonogramów oparto na uprzedniej in-

wentaryzacji stanu robót na poszczególnych kompleksach i ich obiektach składowych na dzień 1.I.1954 r. Akcja harmonogramowa powiązana została z harmonogramami dostaw zamaszynowania i urządzeń oraz z harmonogramami prac rozruchowych.

Tego rodzaju opracowanie stało się niezbędne, gdyż o wynikach pracy 1954 roku, o wykonaniu uchwały Prezydium Rządu Nr 328 decydować będzie oddanie do użytku całych kompleksów rozruchowych, a nie — jak dotychczas — pojedynczych obiektów. Wymaga to wzmocnienia koordynacji wewnętrznej na budowie, szerokiego zastosowania kolejno-równoległych metod pracy, z uprzywilejowaniem przedsiębiorstw montażowych, a nie — jak dotąd często ma miejsce — ograniczanie okresów ich pracy przez włączanie do nich opóźnień robót ogólnobudowlanych, przy niezmiennych terminach końcowych montażu i oddawania obiektów. Należyta synchronizacja pracy generalnego wykonawcy na budowie, zatrudniającej około 25.000 robotników budowlano-montażowych, pracujących w 33 przedsiębiorstwach i zarządach budowlanych — możliwa jest tylko w oparciu o właściwą organizację kierowania produkcją, której bazą powinny być prawidłowo sporządzone harmonogramy, przy zasadzie ścisłego ich przestrzegania.

Rok 1954, w odróżnieniu od ubiegłych lat budowy, charakteryzuje przede wszystkim to, że w roku tym wszystkie zakłady (oddziały) huty powinny być wprowadzone do eksploatacji. Na placu budowy będzie równolegle występowała działalność budowlano-montażowa, działalność rozruchowa, komisyjne odbiory, eksploatacja próbna i eksploatacja stała, które przebiegać będą ze znacznym natężeniem. Zazębenie i skoordynowanie ich, niedopuszczenie do wzajemnych opóźnień czy przeszkód, jest zadaniem niezwykle trudnym i wymagać będzie poważnego podwyższenia poziomu pracy kierownictwa, zarówno po linii przedsiębiorstw budowlano-montażowych, jak inwestora i użytkownika. Z tego względu na okres 1954 r., niezbędne stało się wprowadzenie centralnego ośrodka kierowniczego w Hucie, wyposażonego w szerokie pełnomocnictwa, w stosunku do wszystkich organizacji działających na terenie Huty, jak i na jej zapleczu. Równocześnie muszą ulec zmianie metody pracy personelu inżynieryjno-technicznego. Nie wystarczy znać ogólnie sprawy postępu robót na tym czy innym obiekcie. Charakter okresu wymaga wnikania w szczegóły, a zwłaszcza w szczegóły decydujące. Nie wystarczy otwierać frontu robót w ogóle, trzeba szczególnie śledzić otwieranie ich w najbliższych do uruchomienia kompleksach rozruchowych, koncentrując się na obiektach zagrożonych lub takich, gdzie może grozić opóźnienie w postępie robót. Zatem nie wystarczy zwykła koncentracja na kompleksach rozruchowych, a potrzebna jest szczególna forma operatywnej koncentracji, która nie tylko nie dopuści do powstawania bieżących opóźnień, lecz sprzyjać będzie odrabianiu zaległości z okresów poprzednich. Decydujące są kompleksy siłowni, wielkiego pieca nr 1 i baterii koksowej nr 1.

Przesłanki powyższe zmuszają do jak najszybszego przejścia na premiowanie za rzeczowy po-

stęp robót. Niezbędne jest w tym celu odpowiednie przygotowanie metodologiczne, zwłaszcza w zakresie robót, wykonywanych przez niektóre przedsiębiorstwa specjalizowane, jak np. montażu konstrukcji i urządzeń przemysłowych, gdzie niezależnie od prawidłowego przejścia na węzły, należy przejść na tony przeliczalne — by uniknąć błędów, wywołanych udziałem kosztów materiałów w czasie — i nieporównywalnością miernika wagowego w różnych elementach konstrukcji.

Objęcie budowy systemem premiowania za postęp rzeczowy wymaga odpowiedniego uwzględnienia w strukturze harmonogramów.

Niezbędne jest, by obok szczegółowych harmonogramów w układzie według asortymentów robót na poszczególnych węzłach czy obiektach, opracowane były harmonogramy bardziej syntetyczne, typu scalonego, odpowiednio zróżnicowane na szczeblach zespołów obiektów kompleksów rozruchowych oraz całości budowy. Kryterium asortymentu, właściwe może dla oceny postępu robót na obiektach, zwłaszcza mniejszych, zawodzi w stosunku do obiektów większych, gdzie zapewne lepsza jest metoda oceny w oparciu o stan zaawansowania elementów konstrukcyjnych czy węzłów. Nie da się ono zastosować dla syntetycznej oceny kilkunastu obiektów, a to wskutek trudności, które wystąpią przy sumowaniu pewnych asortymentów, ze względu na niewłaściwość tego rodzaju sumowania, lub wreszcie niemożność jednoznacznego scharakteryzowania stanu robót na każdym z obiektów składowych — w oparciu o zbiorczy wykaz asortymentów.

Oczywiście, że tym bardziej jest niewłaściwa tego rodzaju metoda i nie może dać żadnych wyników dla zbiorczej oceny stanu robót na takiej budowie, jak Huta im. Lenina, gdzie równolegle bieżą prace na kilkuset obiektach, wchodzących w skład uruchamianych kompleksów rozruchowych. Z tego względu, na szczeblach zbiorczych, należy, odpowiednio do ich hierarchii, ujmować harmonogramami stopień zaawansowania w układzie:

- 1) według węzłów — z wyszczególnieniem zaawansowania kilku asortymentów decydujących robót,

- 2) według procentu gotowości całych węzłów w ramach obiektów,

- 3) według procentu gotowości całych obiektów — z wyszczególnieniem stanu gotowości ważniejszych przodujących węzłów,

- 4) według procentu gotowości obiektów, czy zespołów obiektów,

- 5) według procentu gotowości kompleksów rozruchowych — z wyszczególnieniem procentu gotowości zespołów obiektów, czy ważniejszych obiektów.

Końcowym wyrazem zbiorczym w tym szeregu, przy powiązaniu harmonogramów z kosztorysami, najbardziej syntetyczną oceną postępu robót jest procent gotowości kompleksu i budowy, wyrażony w wartościach wykonanych robót w stosunku do wartości kosztorysowej.

Dotychczasowa praktyka budownictwa przemysłowego, zwłaszcza obserwacje poczynione na budowie Huty im. Bieruta wskazują na konieczność okresowej aktualizacji i wzajemnej wewnętrznej

korektury harmonogramów budowy oraz harmonogramów budowy z harmonogramami rozruchu i odbiorów. Nie może to jednakże prowadzić do przesuwania terminów końcowych, tj. zapoczątkowania eksploatacji. Trzeba przy tym podkreślić, że istotną rolę w walce o dotrzymanie harmonogramów montażu i budownictwa, odgrywa działalność rozruchowa. Z reguły obserwujemy w końcowej fazie budownictwa osłabienie tempa robót. Powodowane to jest tym, że po wyczerpaniu podstawowych robót budowlanych i wykonaniu montażu podstawowego zamaszynowania pozostają do wykonania (zwiększa się udział) roboty wykończeniowe, pracochłonne oraz porządkowe, które dają z reguły małe przeroby i niższe wskaźniki ogólnej wydajności pracy na budowie, a tym samym oddziałują na wysokość realizacji globalnego planu budowy i związanej z tym premie. Przedsiębiorstwa niesłusznie i błędnie ociągają się zazwyczaj z przystąpieniem do tego rodzaju robót i zwlekają z ich wykonaniem możliwie najdłużej. To powoduje konieczność stałej poważnej mobilizacji kierownictwa do organizowania ich realizacji i często wymaga stałych dodatkowych bodźców. Tego rodzaju bodźcem jest działalność grup rozruchowych.

Należy stwierdzić, że rozruch „ponagła“ budownictwo i montaż w zakresie szybkiego kończenia robót pracochłonnych i wykończeniowych, stąd ważne jest dostatecznie wczesne, jak tylko zaistnieją warunki, przystąpienie i przygotowanie się do rozruchu.

Dokumentacja rozruchowa jest niezbędnym i podstawowym warunkiem poprawnego technicznego i szybkiego przeprowadzenia rozruchu. Niestety trzeba przyznać, że inwestor na Hucie im. Lenina w zasadzie nie przygotował do 1.II.1954 roku dokumentacji rozruchu i nie zaadaptował jej z innych budów, a w szczególności z zakładu wielkopieczowego Huty im. Bieruta. Wskutek powyższego dokumentację rozruchową, wbrew obowiązującym zasadom, będzie musiał — siłą rzeczy — w pewnej mierze wykonywać generalny wykonawca. Zaczęto już po tej linii adaptację dokumentacji rozruchowej siłowni Jaworzno II i wielkich pieców Huty im. Bieruta.

Na brak należytego przygotowania do uruchomienia wskazują doświadczenia z rozruchu Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych, gdzie mimo wykonania w zasadzie na czas robót budowlano-montażowych przez przedsiębiorstwa budowlano-montażowe, uruchomienie niedopuszczalnie przedłużono, wskutek czego nie dotrzymano obowiązujących terminów przekazania w eksploatację składowych wydziałów wytwórni, a więc szamotowego, zapraw ogniotrwałych i krzemionkowego. Opóźnienie jest bardzo znaczne. Fakty te wskazują na konieczność zrewidowania stosunku do rozruchu, szybkiego uzupełnienia i przygotowania dokumentacji rozruchowej, należytego doboru i obsady grup rozruchowych oraz prowadzenia prac w oparciu o ściśle ustalone i podbudowane harmonogramy. Jedną z głównych przyczyn opóźnień rozruchu Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych jest niezabezpieczenie przez inwestora dostaw kilku niezbędnych maszyn (m. in. gniotowników), które przybyły ze znacznym opóźnieniem.

Planowość dostaw maszyn jest niezbędnym warunkiem terminowego zapoczątkowania rozruchu. Obok dostaw maszyn ważną rolę spełnia tu pierwsze zabezpieczenie w części zamiennie. Braki w częściach zamiennych mogą oddziaływać hamująco na przebieg prac rozruchowych, o ile okaże się konieczność wymiany niektórych części mechanizmów czy urządzeń. I znów obserwuje się niedostateczne przygotowanie w tej dziedzinie i konieczność szybkiego uzupełniania normatywów części zamiennych, już w pierwszym półroczu 1954 r.

Ilościowy i asortymentowy wzrost zadań w zakresie montażu w 1954 r. spowodował konieczność dalszej rozbudowy sieci przedsiębiorstw montażowych na placu budowy Huty. W szczególności w zakresie montażu konstrukcji i urządzeń przemysłowych, niezbędne było wprowadzenie na budowę — obok działającego na niej Przedsiębiorstwa Montażu Konstrukcji i Urządzeń Przemysłowych — Mostostal — dalszych zjednoczeń montażowych, które sformowały swoje kierownictwa robót w określonych rejonach budowy, mianowicie: Stalinogrodzkie Zjednoczenie Montażu Konstrukcji i Urządzeń Przemysłowych „Mostostal“ przejęło montaż walcowni; Warszawskie — montaż w budynku głównym stalowni. Może się jednakże w przyszłości okazać potrzeba skoncentrowania części potencjału nowoprowadzonych przedsiębiorstw na decydujących kompleksach, które obok siłowni stanowią kompleks wielkiego pieca nr 1, a następnie kompleks baterii koksowej nr 1.

W dziedzinie instalacji przemysłowych — obok Przedsiębiorstwa Instalacji Przemysłowych Huty im. Lenina — wprowadzono na hutę w 1954 roku przedsiębiorstwo „Montako“, które wykonuje montaż rurociągów w rejonie oddziałów chemicznych koksowni i Łódzkie Zjednoczenie Instalacji Przemysłowych, które przejęło wykonywanie instalacji przemysłowych w rejonie koksowni. Wreszcie — obok dotychczasowego zarządu Elektromontażu, działającego na hucie z ramienia Krakowskiego Zjednoczenia Elektromontażu — wprowadzono Stalinogrodzkie Zjednoczenie Elektromontażowe, które sformowało odrębne kierownictwo robót dla wykonania montażu na kompleksach wielkiego pieca nr 1 i nr 2. Tego rodzaju ustawienie organizacyjne pozwala na koncentrację głównych sił podwykonawców na decydujących kompleksach oraz na poważne rozszerzenie zdolności przerobowej przedsiębiorstw montażowych, angażując do aktywnej pomocy potencjał nowoprowadzonych zjednoczeń i ich zaplecze techniczne. Powoduje to jednakże konieczność znacznego wzmocnienia centralnego kierownictwa w zakresie koordynacji specjalizowanych przedsiębiorstw montażowych.

Z tych i innych względów niezbędne będzie dodatkowe wzmocnienie poziomu kierownictwa aparatem generalnego wykonawstwa na budowie, w roku 1954 powinno ono wyraźnie koncentrować się na decydujących dla całości budowy, przedsiębiorstwach podwykonawczych i ich problemach i na decydujących kompleksach. Uruchomienie w ciągu jednego roku na budowie wszystkich zakładów (oddziałów) hutniczych w skali, określonej

przerobem dwóch wielkich pieców o pojemności ponad 1000 m³ każdy, stanowi organizacyjnie wyjątkowo trudne zadanie, bardzo rzadko notowane w światowej historii budownictwa przemysłowego, a nie mające żadnego precedensu w naszym kraju. Zadanie to jest w równym stopniu trudne dla przedsiębiorstw budowlano-montażowych, które powinny planowo i terminowo kończyć budowę poszczególnych kompleksów i sprawnie organizować planowe przeprowadzenie rozruchu urządzeń i zamaszynowania kompleksów rozruchowych huty — jak i dla użytkownika, który powinien wprowadzić do eksploatacji cały potężny kompleks urządzeń przemysłowych, opanować go technologicznie i produkcyjnie, dać z niego produkcję o wysokiej jakości — zgodnie z nałożonymi na hutę planami produkcyjnymi. To ogromne zadanie będzie możliwe do wykonania tylko wtedy, gdy istnieje będzie jak najściślejsza współpraca i pomoc wzajemna wszystkich ogniw działających na terenie budowy, a w szczególności generalnego wykonawcy, inwestora i użytkownika, gdy będzie prowadzona stała, systematyczna (codzienna) kontrola wykonywania zadań i podejmowane niezwłocznie środki zaradcze w stosunku do opóźnień i trudności.

III.

CZOŁOWE ZADANIA W KOMPLEKSACH ROZRUCHOWYCH

1. Charakterystyka ogólna kompleksów.

Była już o tym mowa, że w roku bieżącym prace na terenie budowy prowadzone są w 6 podstawowych rejonach (oddziałach) Huty. Planowane jest w roku bieżącym zakończenie następujących kompleksów i obiektów głównych:

I. Siłownia

1. Kompleks rozruchowy kotła nr 1, turbodmuchawy nr 1 i turbogenerators nr 2.
2. Kompleks rozruchowy kotła nr 2 i turbodmuchawy nr 2.

II. Zakład Koksochemiczny

3. Kompleks rozruchowy baterii koksowej nr 1 wraz z oddziałami przeróbki chemicznej i przygotowania węgla.
4. Kompleks rozruchowy baterii koksowej nr 2.
5. Kompleks rozruchowy baterii koksowej nr 3.

III. Zakład wielkopiecowy

6. Kompleks rozruchowy wielk. pieca nr 1.
7. Kompleks rozruchowy wielk. pieca nr 2.

IV. Aglomerownia

8. Kompleks rozruchowy taśmy aglomeracyjnej nr 1.
9. Kompleks rozruchowy taśmy aglomeracyjnej nr 2.
10. Kompleks rozruchowy dolomitowni — termin uruchomienia.

V. Stalownia

11. Kompleks rozruchowy stalowni związany z piecem przechylnym nr 1.
12. Piec przechylny nr 2.
13. Piec przechylny nr 3.

VI. Walcownia-zgniatacz

14. Kompleks rozruchowy zgniatacza — uruchomienie.

W I kwartale 1954 r. będzie objęty rozruchem (poza wymienionymi) kompleks wydziału krzemionkowego Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych, który miał być przekazany do eksploatacji w grudniu 1953 r., nie został jednak przekazany — przede wszystkim wskutek opóźnień w dostawach i braku zamaszynowania.

W II kwartale powinna być zapoczątkowana eksploatacja próbna na 4 (pierwszych zakładach) kompleksach rozruchowych, w tym na 3 najbardziej podstawowych zakładach Huty, a mianowicie: siłowni, wielkich piecach i koksowni.

W III kwartale powinna być zapoczątkowana eksploatacja próbna na 5 kompleksach rozruchowych.

W IV kwartale powinna być zapoczątkowana eksploatacja próbna również na 6 kompleksach i obiektach głównych, w tym 2 pierwsze kompleksy na zakładach stalowni i walcowni. Ogólna ilość obiektów, na których prowadzone są obecnie roboty, w ramach wymienionych kompleksów rozruchowych, wynosi 344, w tym 70 obiektów głównych.

Z uwagi na zakres i skalę robót budowlano-montażowych największymi spośród tych kompleksów są: kompleks wielkiego pieca nr 1, baterii koksowej nr 1 i pieca martenowskiego nr 1; terminy uruchomienia dwóch z nich przypadają na kwartał II. Najbardziej opóźnionymi kompleksami są: kompleks baterii koksowej nr 1, a następnie kompleks wielkiego pieca nr 1. Niezależnie od poszczególnych kompleksów rozruchowych zagrożone są terminy prac w zakresie gospodarki ogólnohutniczej, gdzie do wykonania pozostaje jeszcze bardzo dużo pracochłonnych zadań.

Szczegółowego naświetlenia technicznego stanu prac i zadań na kompleksach rozruchowych:

- 1) gospodarki ogólnohutniczej,
- 2) wielkiego pieca nr 1,
- 3) taśmy aglomeracyjnej nr 1,
- 4) baterii koksowej nr 1,
- 5) pieca martenowskiego nr 1,
- 6) walcowni zgniatacza,
- 7) walcowni gorącej ciąglej blach nie przytacza się.

10. Wnioski ogólne w przedmiocie kompleksów rozruchowych 1954 r.

Należy wyprowadzić pewne wnioski ogólne, dotyczące całości budowy:

1. Należy — w oparciu o opracowywane na hucie harmonogramy budownictwa dla poszczególnych kompleksów rozruchowych — sporządzić bilanse zatrudnienia dla przedsiębiorstw Mostostalu, Instalacji Przemysłowych, Elektromontażu oraz dla najbardziej deficytowych kwalifikacji robotniczych budowy. Bilanse te powinny umożliwić comiesięczną orientację w odpowiednich zapotrzebowaniach i pokryciu grup zatrudnienia, a zatem powinny być sporządzane w przekrojach czasowych — miesięcznych. W oparciu o wstępne opracowania bilansowe należy odpowiednio skorygować natężenie robót na poszczególnych kompleksach rozruchowych i z kolei uwzględnić to w bilansach, po czym należy przyjąć je za bazę rekrutacji i przerzutu i prowadzić je w ten sposób, aby zabezpieczyć niezbędny poziom zatrudnienia. Można orientacyjnie przyjąć wstępnie, że celowe będzie następujące jak najszybsze podniesienie stanu zatrudnienia:

- 1) w Mostostalu o 1 500 robotników,
- 2) w Instalacjach Przemysłowych — o 500 do 800 robotników,

3) w Elektromontażu — o 500 do 700 robotników.

Postulowane podniesienie stanu załóg, w tych decydujących przedsiębiorstwach montażowych, stanowi podstawowe zadanie w I kwartale dla właściwych im centralnych zarządów. Również, by nie tracić czasu, należy niezwłocznie przegrupować kadry wymienionych przedsiębiorstw pracujące na budowie, w ten sposób, by zabezpieczyć potrzeby i wzmocnić natychmiast decydujące kompleksy rozruchowe siłowni, wielkiego pieca nr 1 i baterii koksowej nr 1.

2. Niezbędne jest wzmocnienie kierowniczej obsady inżynieryjno-technicznej w przedsiębiorstwach: „Mostostal“, „Instalacje Przemysłowe“ i „Elektromontaż“. Wzmocnienie to należy przeprowadzić drogą przetrzutu i ewentualnie okresowych delegacji kadr inżynieryjno-technicznych z terenu innych budów na Hutę im. Lenina.

3. Należy jak najszybciej przystąpić w ramach Mostostalu do tworzenia na budowie odrębnych grup montażu maszyn i urządzeń. Grupy te należy formować na zasadzie indywidualnego doboru robotników, wchodzących w skład brygad. Na czele formowanych w ten sposób brygad należy stawiać monterów czy brygadzystów, którzy mają za sobą doświadczenia montażu mechanicznego hutę im. Bieruta, „Bobrek“ i „Kościszko“, i wykazali się pozytywnymi wynikami pracy. Jak najszybsze sformowanie grup montażu maszyn, udostępnienie im frontu robót i otoczenie ich działalnością szczególną opieką i uwagą „Mostostalu“ i generalnego wykonawcy jest sprawą decydującą dla skrócenia terminów montażu zamaszynowania i szybkiego rozpoczęcia i sprawnego przeprowadzania rozruchu.

4. Grupy montażu maszyn powinny niezwłocznie przystąpić do przeglądu i rewizji maszyn, przeznaczonych do zamontowania w ramach kompleksów rozruchowych, uruchamianych w pierwszej kolejności. Nie należy czekać z rewizją na zamontowanie maszyn na właściwych fundamentach. Rewizję można prowadzić na składach oraz w pomieszczeniach na ten cel okresowo przeznaczonych, które winny być wyposażone w suwnice lub inne urządzenia do transportu pionowego i poziomego. Niezwłoczne rozpoczęcie rewizji maszyn pozwoli wcześniej zasygnalizować ewentualne usterki i braki, zabezpieczyć dostawę niezbędnych części wymiennych i uporządkować maszyny.

5. Niezbędne jest zarezerwowanie części mocy produkcyjnej a zatem i pracogodzin zakładu remontowego Hutę im. Lenina, na prace związane z rewizją i montażem maszyn.

6. Należy zwiększyć usamodzielnienie zarządów budowlanych, pełniących funkcje generalnego wykonawcy zwłaszcza na decydujących rejonach, tj. wielkich piecach i koksowni. W rejonach tych niezbędne będzie wzmocnienie jakościowe i ilościowe kierownictwa aparatu generalnego wykonawcy oraz inwestora. Obok tego, trzeba będzie zorganizować i wzmocnić odcinki budowlane, działające w tych rejonach, gdyż w okresie wzrostu natężenia robót na poszczególnych obiektach, występować będzie cały szereg szczegółów, wymagających szybkiego, operatywnego rozwiązywania i decyzji. Wymaga to, by ośrodki dyspozycji i decyzji prze-

nieść na odcinki, zabezpieczając im odpowiedni stopień samodzielności i pełną inicjatywę w ramach ustalonych zadań ogólnych.

7. Wydaje się konieczne zmienić dotychczasową metodę pracy dyrekcji Zjednoczenia Przemysłowego Budowy Hutę, która będąc generalnym wykonawcą zbyt jednostronnie koncentruje się przede wszystkim na problemach ogólnobudowlanych. Widoczne jest, że problemy te mimo wszystko są jej „bliźsze“, a wskutek tego dyrekcja, kierownicze ogniwo Zjednoczenia, zbyt mało koncentruje uwagi i czasu na przedsiębiorstwach podwykonawczych, które realizując 70% planu 1954 r., decydują bezspornie o wykonaniu tego planu. Taki stan rzeczy ma miejsce zarówno z uwagi na to, że dla poszczególnych członków kierownictwa — ze względu na ich specjalizację, wykształcenie i dotychczasowy charakter pracy zawodowej — zagadnienia ogólnobudowlane są bardziej znane i łatwiejsze do podejmowania decyzji, jak i z tego tytułu, że koordynacja i synchronizacja pracy dwudziestu kilku przedsiębiorstw specjalizowanych wymaga — obok koniecznej wielostronności wiedzy — przede wszystkim dużego wysiłku osobistego i ciągłego napięcia uwagi.

Słabość ośrodka kierowniczego aparatu generalnego wykonawstwa wyraża się i tym, że w chwili obecnej pełni on w zasadzie i głównie swe funkcje przez jednego tylko zastępcę naczelnego inżyniera do spraw podwykonawczych. Stan istniejący zmusza, by zażądać od dyrekcji generalnego wykonawcy wyraźnego i świadomego przedstawienia swoich zainteresowań i po prostu czasu pracy na problemy podwykonawców, a zwłaszcza decydujące przedsiębiorstwa podwykonawcze: „Mostostal“, „Instalacje Przemysłowe“, „Elektromontaż“ i decydujące kompleksy rozruchowe. Nie może to jednak spowodować osłabienia budownictwa ogólnego.

Wydaje się, że byłoby wskazane i właściwe w obecnym etapie budowy dyrektora Zjednoczenia Przemysłowego Budowy Hutę im. Lenina zobowiązać do osobistego nadzoru i opieki nad kompleksem rozruchowym wielkiego pieca nr 1, a naczelnego inżyniera Zjednoczenia do osobistego nadzoru i opieki w stosunku do kompleksu rozruchowego baterii koksowej nr 1, — nie zwalniając oczywiście obydwóch od ich obowiązków podstawowych. W ten sposób nastąpiłaby wyraźna koncentracja Zjednoczenia na dwu — obok siłowni — rozstrzygających kompleksach rozruchowych, które tym samym znalazłyby się w sytuacji niezbędnego uprzywilejowania w stosunku do kompleksów pozostałych, co pozwoliłoby szybko odrobić na nich opóźnienia i wprowadzić do eksploatacji.

Wybór tłumaczy nie tylko kolejność obowiązujących terminów uruchomienia, lecz i to, że uruchomienie kompleksu wielkiego pieca nr 1 będzie stanowić w zasadzie o narodzinach hutę, która zacznie dawać surówkę. Uruchomienie baterii koksowej jest następnym niezbędnym zadaniem, warunkującym pracę wielkiego pieca, — zwłaszcza z uwagi na kształtowanie się ogólnokrajowego bilansu koksu.

Nie ulega także wątpliwości, że przy podanych wyżej warunkach mogą wystąpić mobilizujące różnice poglądów między dyrektorem a naczelnym

inżynierem Zjednoczenia, indywidualnie nadzorującymi najważniejsze obiekty budowy, i że tego rodzaju nieantagonistyczne różnice zdań na pewno nie zaszkodzą budowie, a ożywią jej działalność produkcyjną i zwiększą mobilizację. Nie należy jednak, przy tym wszystkim, w żadnym przypadku uspokajać się stanem prac na siłowni, które trzeba ustawicznie kontrolować, by nie dopuścić do opóźnień, gdyż — oczywiście — wielki piec bez siłowni nie ruszy.

Obok powyższego niezbędne wydaje się zobowiązanie dyrektora Zjednoczenia i naczelnego inżyniera Zjednoczenia do prowadzenia osobiście bądź — na zmianę, codziennych, opartych na sieci łączności dyspozytorskiej odpraw kontrolnych z postępu robót na budowie. Odprawy takie obecnie nie są prowadzone; zastąpiono je odprawami prowadzonymi raz na tydzień przez głównego dyspozytora Zjednoczenia i odprawami codziennymi, prowadzonymi we własnym zakresie przez kierowników zarządów. Nie zastępują one jednak odpraw prowadzonych przez dyrektora, który posiada znacznie większe możliwości oddziaływania na bieg spraw na budowie i mobilizację potencjału budowy, posiada większe doświadczenie zawodowe i autorytet osobisty oraz powinien posiadać większą umiejętność zarządzania i organizowania. Poza tym w odprawach prowadzonych przez dyrektora muszą uczestniczyć kierownicy zarządów zaopatrzenia, transportu, produkcji pomocniczej, głównego mechanika itd., którym bezpośrednio dyrektor wydaje dyspozycje w zakresie spraw zagrożonych i w ten sposób uoperatywnia ich działalność i wciąga mocno do udzielania pomocy w bieżącej realizacji zadań produkcyjnych.

Należy zwrócić szczególną uwagę na sprawy dalszej wydatnej poprawy warunków bytowo-socjalnych załóg budujących Hutę. Jest to jedna z najważniejszych i najpilniejszych spraw budowy. W tej dziedzinie został opracowany i znajduje się w realizacji plan, obejmujący między innymi rozszerzenie sieci stołówek na budowie i poprawienie warunków bytowych w hotelach. Realizacja zamierzeń w tej dziedzinie powinna być otoczona szczególną osobistą opieką całej dyrekcji budowy. Dla należytej realizacji zadań zostaje wydatnie wzmocniona obsada personalna dyrekcji dla spraw bytowo-socjalnych Zjednoczenia.

Należy na tym miejscu podkreślić konieczność zorganizowania wydatnej pomocy dla budowy w decydującym dla niej okresie przez cały aparat Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego (nie tylko przez jego kierownictwo). Dyrektorzy poszczególnych Departamentów, a zwłaszcza Techniki, Produkcji, Zatrudnienia i Płac, Głównego Mechanika, Kadr, Księgowości i Zarządu Zaopatrzenia, jak również Instytutów, powinni być osobiście zaznajomieni z potrzebami i stanem prac na budowie i powinni przy pomocy całego swego aparatu okazywać stałą systematyczną pomoc budowie, nie czekając na dyrektywy i uwagi ze strony kierownictwa resortu. Hucie im. Lenina w 1954 roku musi pomagać cały resort. Pomoc ta musi być skuteczna i będzie ona kontrolowana. Już obecnie trzeba wzmocnić aparat generalnego

wykonawstwa, przerzucając kilku inżynierów-mechaników, technologów i elektryków.

8. Podstawowym warunkiem należytego kierowania postępowaniem przedsiębiorstw specjalizowanych jest dostatecznie głębokie przestudiowanie dokumentacji technicznej poszczególnych przedsiębiorstw na roboty objęte ich działalnością, lecz nie w aspekcie bieżącego miesiąca, a w skali całości kompleksu i całorocznej. Tylko rzetelna znajomość dokumentacji daje należyłą orientację i ułatwia prawidłową decyzję w kierowaniu pracą przedsiębiorstw specjalizowanych. Przystudiowanie dokumentacji technicznej obowiązuje przede wszystkim kierownictwo, zarządy i odcinki samych przedsiębiorstw specjalizowanych, których personel inżyniersko-techniczny, jak to wielokrotnie stwierdzono, dokumentację zna powierzchownie lub słabo. Poza tym dotyczy to także ośrodka koordynującego pracę, tj. centralnego aparatu generalnego wykonawcy.

9. Niezwłocznie trzeba przeprowadzić rekrutację do grup dla prac porządkowych na terenie budowy. Sprawa prac porządkowych do ostatniej chwili jest przez kierownictwo Zjednoczenia niedoceniana. W pierwszej fazie do grup porządkowych można zaliczyć 500—1000 robotników, mogą tu być wykorzystane brygady S. P. Grupy porządkowe powinny działać przy poszczególnych rejonowych zarządach budowlano-montażowych. Będąc wyłączone spod zasadniczych zadań planu produkcyjnego dadzą one przy należytej organizacji pracy i kierownictwie nimi możliwość ogólnego uporządkowania wielkiego terenu budowy, a przede wszystkim rejonów pierwszych kompleksów rozruchowych.

Obok porządkowania terenu niezbędne jest wydanie zdecydowanej walki zabłoceniu na terytorium budowy, które w okresach deszczów wiosennych i jesiennych przybiera tego rodzaju rozmiary, że działa deprymująco na załogę i hamuje przebieg robót. Zabłocenie należy bezwzględnie likwidować w oddawanych hutnikom rejonach, w przeciwnym razie eksploatacja huty w „okresach błotnistych“ wywoływać będzie poważne trudności i w żadnym przypadku nie powinna być tolerowana.

Pierwszym krokiem powinno być zabezpieczenie stoków powierzchniowych przez przekopanie, wg określonego schematu, kanałów, gdyż wykonany system kanalizacyjny nie ma warunków do działania z uwagi na brak niwelacji terenu i usypiska ziemne na terenach huty, zwłaszcza wzdłuż dróg; usypiska te ulegają w okresie deszczów rozmywaniu i spełzaniu na drogi, powodując ich zabłocenie oraz zabijając istniejące rurociągi kanalizacyjne (których otwory stożcze z tego względu, do czasu zniwelowania terenu, przynajmniej na niektórych odcinkach należałoby czasowo zakryć). Następnym i zasadniczym już środkiem zaradczym powinno być przystąpienie do niwelacji terenu i wykonania związanych z tym robót ziemnych.

Z analizy kompleksów rozruchowych jasno wynika, że obok dla przedsiębiorstw budowlano-montażowych, dotrzymanie terminów zakończenia budownictwa i uruchamiania poszczególnych

nych kompleksów zależy w znacznej mierze, a w niektórych przypadkach i wyłącznie od zabezpieczenia przez inwestora brakujących dostaw maszyn, urządzeń, konstrukcji i materiałów ogniotrwałych. Ważne jest przy tym nie tylko ogólne (w skali rocznej) zabezpieczenie dostaw, lecz terminowość ich realizacji i ich jakość. Opóźnienia w dostawach w poważnym stopniu dezorganizują postęp robót montażowych, powodują przestoje i prowadzą do ogólnych opóźnień w postępie robót budowlano-montażowych, zła jakość zahamuje lub utrudni rozruch a następnie zmniejszy pewność eksploatacji. Należy zatem ustalić co następuje:

10. Inwestor powinien przystąpić do opracowania harmonogramu dostaw maszyn zgodnie z systematyką kompleksów rozruchowych i w powiązaniu z terminami montażu i rozruchu.

11. Inwestor powinien opracować harmonogram dostaw konstrukcji, zabezpieczając terminy dostaw zgodnie z potrzebami robót budowlano-montażowych i terminami uruchomienia kompleksów. Harmonogram ten powinien być podbudowany dostawą materiałów hutniczych dla wytwórni konstrukcji.

12. Niezbędne jest opracowanie harmonogramów dostaw brakującej dokumentacji technicznej w terminach zązębionych z harmonogramami robót budowlano-montażowych.

13. Należy szybko uzupełnić brakujące dostawy, które już w tej chwili hamują postęp robót w poszczególnych rejonach budowlanych.

14. Inwestor bezwzględnie powinien przeprowadzić kontrolę wstępną jakości i odbiór zamaszynowania i urządzeń przejmowanych od poszczególnych dostawców.

Raz jeszcze trzeba podkreślić konieczność ścisłego zsynchronizowania terminów przyjętych harmonogramów dostaw z harmonogramami postępu robót budowlano-montażowych, zatwierdzonymi przez inwestora. Na tym odcinku ma miejsce wyraźne zaniedbanie ze strony inwestora. Przykładem powyższego może być wyrywkowa analiza zgodności terminów zatwierdzonych przez inwestora, harmonogramów robót budowlano-montażowych z dostarczonymi przezeń harmonogramami dostaw konstrukcji stalowych, zamaszynowania i dokumentacji, a mianowicie:

DOSTAWA KONSTRUKCJI STALOWYCH
DLA KOMPLEKSU BATERII KOKSOWEJ NR 1

	termin robót	termin dostawy konstrukcji
1.1. obiekt 247 — chłodnica gazu pomosty do obsługi 9,8 t.	15.2.54 28.2.54	31.5.54
1.2. obiekt 250 — schody do obsługi przewodów gazowych 3,6 t	—3.54	30.4.54
1.3. obiekt 261 — pomost obsługujący kocioł cyrkulacyjny zasad pirydynowych (0,2+10,5)=10,7 t	—3.54	31.5.54
1.4. obiekt 261 — pomost do obsługi zasuw podgrzewaczy konstrukcji pod napęd zasilacza, osłony zasilacza (1,10+0,8—0,8)=2,7 t	—3.54	30.4.54
1.5. obiekt 264 — skład reaktywu zasad pirydynowych — pomosty (0,6+0,6+4,2)=5,4 t	—3.54	30.4.54 31.5.54

1.6. obiekt 287 — skład benzolowy surowego benzolu, schody, pomosty i balustrady oraz ruchomy pomost do przenoszenia cystern	25.5.54	31.5.54
	termin rozruch.	
1.7. obiekt 291 — skład smoły pomosty przy zbiornikach	15.4.54	30.6.54
	9,6 t 15.5.54	
	4,6 t 25.5.54	31.5.54

DOSTAWY URZĄDZEŃ I ARMATURY NIETYPOWEJ
DLA KOMPLEKSU BATERII KOKSOWEJ NR 1

	termin rozruchu	termin dostawy
obiekt 233a — bateria nr 1 żeliwna, zawory gazowe, powietrzne i regulacyjne — 120 t	1.3.54	1.3.54
j. w. — automatyczne klapy kanałów dymowych 2,95 t	1.3.54	1.3.54
j. w. — palniki iżekturowe do gazu ziemnego 1,00 t	1.3.54	1.3.54
j. w. ręczne zasuwki żeliwne do regulacji ciągu w głównym przewodzie kominowym 1,92 t	1.3.54	1.3.54
j. w. podłogi rampy koksowej z płyt żeliwnych 67 t	1.3.54	1.3.54
Odnosnie dostaw armatury nietypowej dla Zakładu Koksochemicznego należy stwierdzić, że dostawy przewidziane harmonogramem do realizacji w miesiącu styczniu nie zostały wykonane.		

DOSTAWY DOKUMENTACJI
DLA KOMPLEKSU BATERII KOKSOWEJ NR 1

	rodzaj brak. dok. techn.	termin dost. dok.	termin zakończenia
250 Pompy kondensatu	fund. pomp.	31.3.54	31.3.54
251—4 zbiorniki wody amon. i smoły odstojn. kond.	mont. urząd.	31.3.54	31.3.54
264 skład reaktyw.	fund. pomp.	30.4.54	31.3.54

W radzieckim budownictwie przemysłowym obowiązuje następująca praktyczna zasada: „Całość zamaszynowania urządzeń i dostaw wyposażenia powinna być dostarczona generalnemu wykonawcy na budowę na 2,5 miesiąca przed kompleksowym rozruchem“. Jeśli w tym terminie ma miejsce brak jakichkolwiek bądź dostaw, stosuje się sankcje w stosunku do inwestora. Celowość i słuszność tej zasady została wielokrotnie sprawdzona w praktyce. Podejście i stanowisko tego rodzaju wydaje się szczególnie słuszne w 1954 r. na budowie Huty im. Lenina.

W praktyce radzieckiej obserwujemy również, że w końcowych decydujących etapach dużej budowy, na której występują częściowe opóźnienia w zaawansowaniu robót w stosunku do obowiązujących terminów, w warunkach gdy analiza zadań i stopnia ich pokrycia potencjałem produkcyjnym przedsiębiorstw (a zwłaszcza stanem załóg przedsiębiorstw specjalizowanych, stanem braków maszyn i urządzeń) wskazuje na występowanie dysproporcji, budzących uzasadnione obawy co do możliwości odrobienia na całej budowie opóźnień, — stosuje się zasadę koncentracji. Koncentracja sił i potencjału produkcyjnego następuje wtedy na najważniejszych, decydujących kompleksach rozruchowych, których potrzeby pokrywa się w 100% mimo, że może to następować kosztem pozostałych kompleksów rozruchowych o mniejszym znaczeniu, czy najpóźniejszych terminach urucho-

mienia, a zatem sprowadza się ona do zwężenia frontu robót i skupienia się na decydujących odcinkach frontu robót, co pozwala znacznie przyspieszyć na nich prace, szybko zakończyć ich budowę, a tym samym daje możliwość przeniesienia w następnej kolejności koncentracji na pozostały, zmniejszony już front robót, na którym następuje wzmoczenie tempa, zarówno z uwagi na relatywny wzrost potencjału w stosunku do zadań i pełne pokrycie potrzeb, jak i z uwagi na mobilizujący wpływ, który wywiera na załogi budowlane uruchomienie i eksploatacja pierwszego kompleksu na budowie.

Oczywiście, zasada ta nie może być mechanicznie stosowana i wymaga każdorazowo rzetelnego przemyślenia i decyzji.

IV

ODBIORY, ROZRUCH, EKSPLOATACJA WSTĘPNA

1. Odbiory.

Sprawa odbiorów robót budowlano-montażowych w Hucie a tym samym i jakości robót jest niedoceniana, zarówno przez generalnego wykonawcę jak i inwestora. Do tej pory nie został formalnie odebrany zakład remontowy Huty, mimo że od półtora roku znajduje się on już w eksploatacji. Również nie jest przeprowadzony odbiór oddziałów Wytwórni Materiałów Ogniotrwałych, mimo że znajdują się one w rozruchu i częściowej eksploatacji.

Nielepiej przedstawia się sprawa w pozostałych, znajdujących się w budowie, rejonach Huty, gdzie nie ma porządku w odbiorach i brak troski o sprawne i rzetelne ich przeprowadzenie. Przykładem może być główna rozdzielnia, która przez szereg miesięcy była przedmiotem targów o zagadnienia formalne.

Inwestor w Hucie nie powołał jednolitego ośrodka, kierującego pracą komisji odbiorów, działających z jego ramienia, nie kontrolował przebiegu prac odbiorczych, nie podejmował w sposób energiczny środków zaradczych. Zagadnienie odbiorów było i jest traktowane jako problem drugorzędny, mimo wielokrotnych interwencji i nacisku w tej sprawie ze strony Ministerstwa.

Departament Techniki Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego w roku 1953 opracował Tymczasowe Warunki Techniczne Wykonania i Odbioru Robót dla Huty im. Lenina. Została powołana specjalna służba kontroli jakości robót w ramach aparatu generalnego wykonawstwa oraz laboratorium.

W 1953 roku przekazano Hucie materiały i doświadczenia z zastosowanych na Hucie im. Bieruta w 1953 r. nowych metod odbioru. W bieżącym roku udostępniono dla potrzeb Huty im. Lenina Warunki Techniczne Odbioru Robót Budowlano-Montażowych, wydane drukiem przez Instytut Techniki Budowlanej. Zawierają one wyciągi z tomów 1, 2 i 3 radzieckich warunków technicznych wykonania i odbioru robót. Materiał powyższy, jako informacyjny i pomocniczy, powinien niewątpliwie okazać poważne usługi w porządkowaniu jakości robót i odbiorach na budowie. Została wreszcie w roku bieżącym powołana Komisja Rzą-

dowa dla odbioru wprowadzonych do eksploatacji kompleksów rozruchowych. Wszystkie te poczynania jednak nie dadzą właściwych rezultatów, jeśli na samej budowie, zwłaszcza u inwestora a także i generalnego wykonawcy, nie zostanie dokonany przełom w stosunku do odbiorów. Sprawy odbiorów należy potraktować jako jedno z najważniejszych zadań, gdyż od ich prawidłowego i poprawnego przeprowadzenia zależy będzie możliwość wczesne usunięcie usterek i błędów, a tym samym zwiększenie stopnia pewności ruchu i sprawności urządzeń w okresie eksploatacji. Bieżące ich przeprowadzanie wpływa na stałe podnoszenie poziomu jakości robót.

Obserwując istniejący na budowie stan rzeczy nasuwa się pytanie, dlaczego tak wiele (i słusznie) udziela się uwagi terminom wykonania robót, a tak mało (i niesłusznie) udziela się uwagi i troski sprawom jakości budownictwa. — Czy nie zachodzi to między innymi i dlatego, że dotrzymanie terminu osiąga się łatwiej kosztem obniżenia wymagań jakościowych, lub (co na jedno wychodzi), niezwracania na nie uwagi?

Sprawy jakości są wyraźnie niedoceniane i nie widać walki o poprawę jakości. Budowana wielkim wysiłkiem całego naszego narodu Huta im. Lenina ma służyć narodowi wiele dziesiątków lat. W Hutę zainwestowano już kilka miliardów złotych i inwestowanie będzie biec dalej. Czy nie należy żądać od tego rodzaju budowy najwyższego stopnia trwałości i jakości. Z tego względu nie można w żadnym wypadku tolerować i zgodzić się z takim stanem, by dotrzymanie terminów zachodziło choć w części kosztem jakości budownictwa. Trzeba dotrzymywać terminy i wymogi jakościowe, więcej, jakość budownictwa stale musi wzrastać. Ostatecznie z tych dwu spraw jakość jako sprawa podstawowa i trwała, jest ważniejsza. Pouczającym jest tu przykład wielkich pieców B i C huty „Kościuszko“. Wielki piec C uruchamiano nieco wolniej niż piec B, jednakże wykonano go lepiej jakościowo i w wyniku gdy wielki piec B przez długi okres czasu po uruchomieniu wykazywał przez pewien czas usterek w pracy i pracował poniżej zaplanowanych wskaźników, to wielki piec C po upływie 2 tygodni dał zaprojektowaną produkcję i pracował bez zarzutu.

Na budowie powinna być powołana przez inwestora ogólnohutnicza (ogólnozakładowa) komisja odbiorów. Komisja ta powinna powołać specjalne podkomisje, opracować harmonogramy prac odbiorczych, powiązać je z postępem robót budowlano-montażowych. Komisja odbiorów i jej ogniwa powinny być możliwie jak najmocniej obsadzone; nie należy dla niej żałować dobrych kadr. Prace należy oprzeć na zasadach metodologicznych, przyjętych i wypróbowanych na Hucie im. Bieruta. Instrukcje i warunki techniczne odbiorów, opracowane dla Huty im. Bieruta, należy zaadaptować i wykorzystać na Hucie im. Lenina.

2. Rozruch.

Na początku br. zostało ustalone, że rozruch Huty zostaje powierzony generalnemu wykonawcy i będzie przeprowadzany siłami grup rozruchowych, sformowanych spośród przedsiębiorstw montażowych generalnego wykonawcy, z udziałem personelu użytkownika. W dniu 15 lutego zostało powo-

lane pierwsze kierownictwo rozruchu dla siłowni. W tym przypadku rozruch przeprowadzony jest w oparciu o kadre przedsiębiorstwa „Energomontaż”. W skład grup rozruchowych wchodzi obsada eksploatacyjna użytkownika.

W ramach siłowni powołane zostały następujące grupy rozruchowe:

1. kotłowa,
2. turbinowa,
3. gospodarki wodnej,
4. rurociągów,
5. urządzeń transportowych,
6. urządzeń elektrycznych,
7. regulacji aparatury pomiarowej.

W dalszym ciągu zostały sformułowane ogólne zasady przeprowadzenia rozruchu, które przewidują powołanie:

- a) sekretariatu rozruchu,
- b) kierownictwa rozruchu poszczególnych zakładów,
- c) grup rozruchowych specjalizowanych (branżowych),
- d) grupy studiów (naukowo-badawczej) rozruchu.

Zostają powołane następujące odrębne kierownictwa rozruchu:

- 1) materiałów ogniotrwałych,
- 2) siłowni,
- 3) zakładu wielkopiecowego,
- 4) koksochemii,
- 5) zakładu przygotowania rud (aglomerowni),
- 6) stalowni,
- 7) walcowni,

oraz następujące grupy rozruchowe specjalizowane:

- 8) elektromontażu,
- 9) instalacji energetycznych,
- 10) instalacji wodnych,
- 11) urządzeń mechanicznych,
- 12) maszyn,
- 13) urządzeń transportowych,
- 14) urządzeń siłowych,
- 15) aparatury pomiarowej,
- 16) łączności.

W skład Sekretariatu rozruchu wchodzić będzie biuro finansowe, biuro techniczne oraz biuro planowania i ewidencji.

Powołanie poszczególnych grup specjalizowanych nastąpi niezwłocznie. Powołanie kierownictw rozruchu poszczególnych zakładów następować będzie w miarę potrzeby po stwierdzeniu odpowiedniej gotowości robót budowlano-montażowych do podjęcia rozruchu. Z tego względu, poza siłownią, powołane zostanie jako kolejne następne kierownictwo rozruchu dla wielkich pieców. W jego ramach wydzielone będą następujące zespoły rozruchowe obiektów:

- 1) węzeł przeładowy rud,
- 2) składowisko rud,
- 3) zasobniki tworzyw,
- 4) wielki piec wraz z nagrzewnicami,
- 5) oczyszczalnia gazu,
- 6) tabor hutniczy,
- 7) maszyny rozlewnicze,
- 8) zimny dmuch wraz z rozdzielnią,
- 9) zaopatrzenie energetyczne,
- 10) gospodarka wodna.

Ogromna skala prac rozruchowych bieżącego roku na budowie, plan której — jak warto przypomnieć — obejmuje w II kwartale 4 kompleksy, w III kwartale 5 kompleksów i obiektów głównych, w IV kwartale 6, wymaga należytego organizacyjnego przygotowania rozruchu. Napięte terminy prac rozruchowych przy znacznej liczbie prototypów i urządzeń nowych, dotychczas nie wypróbowanych w dłuższym ruchu, wymagać będą należytego doboru i obsady poszczególnych grup rozruchowych dobrej jakościowo. W związku z tym należy liczyć się z trudnościami, które wynikną przy kompletowaniu obsady grup oraz z koniecznością otrzymania pomocy kadrowej z zewnątrz po linii obu zainteresowanych ministerstw. Niezbędne będzie oparcie działalności rozruchowej o zawnazs przygotowaną i sprawdzoną dokumentację rozruchową, w skład której powinny wejść przede wszystkim schematy rozruchu, instrukcje i warunki techniczne rozruchu. Dokumentacji tej inwestor w zasadzie dotychczas nie przygotował, zatem konieczne jest jak najszybsze jej opracowanie. Poważną pomoc w tym względzie może okazać adaptacja dokumentacji rozruchowej dla kompleksów wielkopiecowych z Huty im. Bieruta, analogicznie do adaptacji dokumentacji rozruchowej Jaworzno II dla potrzeb siłowni Huty. Trzeba wreszcie podkreślić, że prace rozruchowe na budowie wskutek opóźnień robót budowlano-montażowych przy zachowaniu terminów końcowych uruchomienia ulegają poważnemu skróceniu. Tym bardziej niezbędne jest ścisłe zażebienie harmonogramów prac rozruchowych z postępowaniem robót budowlano-montażowych, a w szczególności jak najszybsze udostępnienie przez przedsiębiorstwa montażowe frontów robót dla grup rozruchowych.

Grupy rozruchowe, obok komisji odbiorów, stanowić będą ważki mobilizujący czynnik, który będzie wywierał ustawiczny nacisk na przedsiębiorstwa budowlano-montażowe w kierunku kończenia przez nie robót, likwidacji usterek i schodzenia z zakończonych obiektów.

3. Przygotowanie eksploatacji.

Przygotowanie eksploatacji stanowi w roku 1954 najbardziej decydujące i węzłowe zadanie Huty im. Lenina. Z tego względu bezpośrednio kierownictwo tym zagadnieniem przejął Minister Hutnictwa — Pełnomocnik Rządu.

Z przygotowaniem eksploatacji wiążą się następujące zagadnienia:

- 1) przygotowanie kadr eksploatacyjnych (robotniczych, inżynieryjno-technicznych i administracyjnych),
- 2) przygotowanie pierwszej dokumentacji eksploatacyjnej (przepisów technologicznych, kart technologicznych, instrukcji obsługi, paszportyzacji maszyn itd.),
- 3) przygotowanie surowców, części zamiennych itd.,
- 4) przeprowadzenie odbioru od generalnego wykonawcy,
- 5) przeprowadzenie eksploatacji wstępnej.

Poza tym, z uwagi na opóźnienia w dostawach maszyn i konstrukcji, do tej grupy zagadnień na-

leży zaliczyć i zostały zaliczone sprawy brakujących dostaw.

a. **Zadania produkcyjne.** Projekt narodowego planu produkcyjnego dla Huty im. Lenina, oparty o uchwałę Prezydium Rządu z 4 maja 1953 r., jednoznacznie określa wysokość produkcji koks, surowki, stali martenowskiej, kęsisk płaskich przewalcowanych na zgniataczu i wyrobów ogniotrwałych, którą powinna dać huta w 1954 r. Zasadniczą rolę w planie produkcyjnym 1954 roku odgrywają wielkie piece i koksownia, a zwłaszcza ta ostatnia ze względu na zaopatrzenie 2 wielkich pieców w koks oraz 3 pieców martenowskich (370 tonowych) i pieców wglębnych zgniatacza w gaz koksowy, do czego, jak wynika z bilansu, potrzebna jest łączna produkcja trzech baterii koksowych. Dla samych wielkich pieców konieczna jest dostawa miesięczna ok. 60.000 t koks wielkopiecowego. Wszelkie opóźnienia w uruchomieniu baterii zwiększą deficyt koks oraz spowodują niedobór gazu koksowego, uniemożliwiający uruchomienie pieców martenowskich. Z tego względu należy w maksymalnym stopniu forsować budowę oddziału chemicznego rejonu koksowni, by nie tylko nie dopuścić do dalszych opóźnień na tym odcinku, ale istniejące już ponad 2-miesięczne opóźnienia stopniowo odrabiać. Również bardzo ważnym elementem z punktu widzenia potrzeb eksploatacji jest uruchomienie wywrotnic wagonowych dla przeładunków, mostu składowiska rud i niedopuszczenie do opóźnień w tym zakresie. Łączna masa surowców dla huty, planowanych na 1954 rok wynosi około 1,5 miliona t, z czego na II kwartał planowano ponad 240.000 t. Opóźnienie w budowie wywrotnic spowoduje konieczność dostarczenia pierwszych transportów wyłącznie wagonami samowyładowniczymi, co może być bardzo trudne do wykonania przede wszystkim z powodu ograniczonej liczby wagonów samowyładowniczych.

b. **Kadry.** W stosunku do istniejących załóg eksploatacyjnych Huty (których stopień i prawidłowość wykorzystania należałoby skontrolować) w r. 1954 przewidziany jest poważny przyrost załogi. Źródła pokrycia przewidują, poza przerwaniem w ramach Ministerstwa Hutnictwa i przejęciem części wykwalifikowanej kadry z innych resortów — uzyskanie odpowiedniej liczby absolwentów szkół średnich i wyższych kursów oraz rekrutację i nabór. Plan naboru przewyższa zapotrzebowanie z uwagi na określony odsetek płynności kadr. Na kilku zakładach zostały stworzone zespoły szkoleniowe, które szkołą pracowników dla potrzeb Huty im. Lenina. Na przykład — stalowników szkoli Huta „Pokój“, pracowników aglomerowni — Huta „Kościuszkowice“, koksowników — „Zdzieszowice“ i „Wiktoria“, walcowników — Huta „Bobrek“. Poza tym prowadzone jest szkolenie wewnątrzzakładowe na Hucie oraz przeszkolenie w zakresie najbardziej decydujących specjalności — w hutnictwie radzieckim.

Mimo wszystko, należy liczyć się z niewątpliwymi trudnościami, które wywoływać będzie opanowanie przez nowe kadry na wskroś nowoczesnej techniki Huty im. Lenina.

Pewność pracy urządzeń hutniczych, ich wydajność oraz jakość produkcji zależeć będą od stopnia przeszkolenia kadr. Stąd problem kadr jest decydującym w przygotowaniu eksploatacji. W tej dziedzinie istnieją poważne niedobory ilościowe i jakościowe w obsadzie. Wyrównanie ich, stosunkowo łatwiejsze w zakresie ilościowym, wymagać będzie bardzo znacznych wysiłków dla zapewnienia odpowiedniego jakościowego skompletowania załóg.

MIESZKANIA I WARUNKI BYTOWO-SOCJALNE

Niemalą wpływ na skompletowanie kadry będzie wywierało zabezpieczenie Huty w odpowiednią pulę mieszkań rodzinnych i hotelowych. W roku 1954 huta ma otrzymać 9000 izb, z czego:

w I kwartale	— 809
w II kwartale	— 2790
w III kwartale	— 3387
w IV kwartale	— 2014

Jakkolwiek przydział mieszkań w roku 1954 ilościowo nie zabezpieczy całkowicie potrzeb Huty, które są szacowane na około 1500 izb więcej, to jednakże zaspokaja on potrzeby podstawowe. Nie zadowolający jednakże jest rozkład nowoprzydzielanych izb w poszczególnych kwartałach, gdyż daje on w I półroczu tylko 40% całości izb; stąd tym większa jest waga i rola terminowego wywiązywania się przedsiębiorstw budowlanych ze swych kwartalnych planów oddawania do użytku izb w mieście Nowa Huta. Plany te poza hutnictwem obejmują również potrzeby budownictwa i innych działów gospodarki i wyrażają się na r. 1954 ogólną ilością ok. 11.300 izb.

Równoległe z budownictwem mieszkaniowym niezbędne jest rozszerzenie opieki bytowo-socjalnej nad załogą produkcyjną, w szczególności opieki zdrowotnej, rozbudowanie sieci handlowej, stołówek, przedszkoli, żłobków, świetlic. Wykonanie planu budownictwa inwestycyjnego na tym odcinku posiada równie istotne znaczenie jak wykonanie planu w zakresie izb mieszkalnych.

d. **Dokumentacja eksploatacyjna.** Przygotowanie pierwszej dokumentacji eksploatacyjnej jest mocno opóźnione. Jedynie częściowo opracowana została dokumentacja produkcyjna dla wydziału głównego mechanika Huty, wydziału głównego energetyka oraz w mniejszym stopniu siłowni i wydziałów szamotowego i krzemionkowego WMO. Zatem brak jest dokumentacji na wszystkie podstawowe wydziały hutnicze. Z uwagi na opóźnienie i dużą pracochłonność prac związanych z dokumentacją, niezbędne jest wciągnięcie do jej opracowania organizacji spoza przedsiębiorstwa Huta im. Lenina oraz jak najszerzej stosowanie adaptacji dokumentacji innych hut i zakładów. Orientacyjne obliczenie wskazuje, że pracochłonność całości niezbędnych do wykonania opracowań może sięgać blisko 100 tysięcy pracowniko-godzin.

e. **Części zamienne.** Jakkolwiek uruchomienie zakładu remontowego wyprzedza wszystkie pozostałe rejony hutnicze, to jednakże na dzień 1 lutego Huta nie była zabezpieczona w minimalny normatyw części zamiennych, nie-

zbędny dla potrzeb bieżącego roku, brak było nawet prawidłowej orientacji co do jego składu i wysokości. Na łączną ilość 1500 t części zamiennych, niezbędnych na rok 1954, było ulokowanych (w wytwórniach resortu hutnictwa) tylko 600, przy czym dostawy ich przypadają na 3 ostatnie kwartały roku. W stosunku do wielu części zamiennych brak jest dokumentacji rysunkowej. Dostawa niezbędnych części rezerwowych aparatury elektrycznej nie została dotychczas załatwiona. Brak części zamiennych i rysujące się poważne opóźnienie ich dostaw, w stosunku do terminów rozruchu, wpływają w poważnym stopniu na zmniejszenie pewności ruchu. Z tego względu sprawa części zamiennych rysuje się jako jedno z ważniejszych zadań, związanych z przygotowaniem eksploatacji.

f. **W n i o s k i.** Dla należytego przeprowadzenia prac związanych z przygotowaniem eksploatacji, niezbędne jest — poza szczegółowymi wnioskami, sprecyzowanymi uprzednio — postawić następujące ogólne zadania:

1) jak najszybsze powołanie ogólnozakładowej komisji odbioru i oparcie jej działalności na powiązanych z harmonogramami rozruchu i budownictwa terminarzu prac. Działalność komisji odbiorczej należy co najmniej raz w tygodniu kontrolować w zakresie postępu prac odbiorczych i oceny jakości budownictwa. Komisja w pracy swej powinna oprzeć się na metodologii, opracowanej w Hucie im. Bieruta;

2) niezbędne jest szybkie skompletowanie zespołów i grup rozruchowych oraz zabezpieczenie ich przez inwestora w dokumentację rozruchową;

3) należy nałożyć na kierowników poszczególnych zakładów obowiązek skontrolowania jakości kadr będących w ich dyspozycji. Niezależnie od tego niezbędna jest systematyczna kontrola postępu rekrutacji naboru kadr;

4) w okresie I kwartału powinny być opracowane normatywy i wykazy podstawowych przynajmniej części zamiennych dla poszczególnych kompleksów rozruchowych i zakładów, i przeprowadzone prace związane z zabezpieczeniem ich terminowego i asortymentowego pokrycia;

5) niezbędne jest opracowanie szczegółowych planów zaopatrzenia w surowce — w układzie według miesięcy, poczynając od II kwartału br.;

6) ponieważ nie został dotychczas opracowany dla Huty projekt organizacji eksploatacji wraz z pełną dokumentacją szczegółową (roboczą), przeto niezbędne jest jego opracowanie, oczywiście, w formie jak najbardziej uproszczonej. Pierwsza dokumentacja eksploatacyjna winna być w takich

terminach opracowana, by zabezpieczyć minimum potrzeb poszczególnych kompleksów rozruchowych do momentu ich uruchomienia;

7) dla takich kompleksów rozruchowych, jak aglomerownia, zakład koksochemiczny, zgniatacz, należy opracować projekty organizacji eksploatacji wstępnej lub przynajmniej opracowanie zastępcze.

* * *

Opracowanie niniejsze stanowi wycinek krytycznego kompleksowego naświetlenia wybranych zagadnień decydującego etapu budowy i uruchomienia Huty im. Lenina przypadającego na 1954 r. Oparte jest ono na rejestracji stanu spraw na dzień 1 lutego 1954 r.

Oczywiście, że w miarę upływu czasu i odpowiednio do dalszego postępu robót i biegu spraw, ustalenia niniejsze będą się stopniowo dezaktualizować i mogą ulec pewnym zmianom. Niewątpliwie, że w toku realizacji prac zarysuje się dodatkowo szereg nowych problemów i zagadnień, które nie zostały tutaj wymienione, lub też nie zostały dostrzeżone. Po wykonaniu zadań 1954 r., podane ustalenia tracą w ogóle swoją aktualność. Tym niemniej na początku 1954 r. zarysowała się z całą wyrazistością potrzeba dokonania tego rodzaju analizy w celu ostrego podkreślenia poszczególnych dominujących problemów, uświadomienia ich wykonawcom w celu skupienia na nich uwagi i rozbudzenia inicjatywy.

Pozostaje jeszcze do podkreślenia jedynie, że realizacja zadań bieżącego roku wymagać będzie wyjątkowej mobilizacji, ofiarności i oddania ze strony przedsiębiorstw budowlano-montażowych i wszystkich organizacji i pracowników, uczestniczących w tej czołowej narodowej budowie. Od inicjatywy osobistej wszystkich naszych kadr, ich umiejętności szybkiego przewycięzania trudności, od wzajemnej pomocy i wzajemnego współdziałania hutników i budowlanych, użytkownika, inwestora, generalnego wykonawcy, projektantów i dostawców maszyn zależeć będą rezultaty decydującego roku budowy.

Wyteżmy wszystkie nasze siły, aby zapewnić terminowe zakończenie budowy i uruchomienie I etapu Huty im. Lenina, by zapewnić najwyższą jakość budownictwa i obniżyć jego koszty, żeby jak najlepiej przygotować się do eksploatacji Huty. Nowa stal, którą w tym roku Huta im. Lenina zasili naszą gospodarkę narodową, pozwoli jeszcze szybciej i skuteczniej realizować wielkie zadania szybkiego podniesienia stopy życiowej i dobrobytu wszystkich ludzi pracy w naszym kraju.

Chodzi o to, aby w oparciu o piękne, postępowe tradycje nauki polskiej pchnąć ją na drogę pełnego rozwoju poprzez bliższą więź z praktyką i z metodą materializmu dialektycznego.

BOLESŁAW BIERUT

Mgr STANISŁAW RÓG

Dotychczasowe osiągnięcia i perspektywy rozwoju inwestycji w przemyśle lekkim w latach 1954–1955

W pierwszych latach istnienia Polski Ludowej nakłady inwestycyjne w przemyśle lekkim koncentrowano w dwóch zasadniczych kierunkach, a mianowicie:

- 1) w odbudowę i uruchomienie, zniszczonych przez okupanta, zakładów przemysłowych oraz
- 2) rekonstrukcję i modernizację przemysłu.

Przemysł lekki, podobnie jak wszystkie inne gałęzie przemysłu, uległ poważnym zniszczeniom w okresie wojny.

Ogrom zniszczeń wojennych w przemyśle lekkim ilustrują najlepiej następujące liczby dotyczące spisu zakładów przemysłowych. Spis ten przeprowadzony był w roku 1945 na obszarze Polski w obecnych granicach.¹⁾

W przemyśle włókienniczym spisem objęto 1142 zakłady przemysłowe **zatrudniające powyżej 4 robotników**.

Liczba zakładów zniszczonych w przemyśle włókienniczym wynosiła **553**, tj. 48,4% w stosunku do ogólnej liczby zakładów przemysłu włókienniczego objętych spisem.

Z liczby tej przypadało na zakłady posiadające zniszczone

— budynki przemysłowe — 399 zakładów, (przeciętny procent zniszczenia budynków 29,0%),

— gospodarke energetyczną — 233 zakłady (przeciętny procent zniszczenia gospodarki energetycznej 43,0%),

— urządzenia techniczne — 474 zakłady (przeciętny procent zniszczenia urządzeń technicznych 39,0%).

W przemyśle skórzanym, na ogólną liczbę 330 zakładów przemysłowych objętych spisem, 205 zakładów było zniszczonych.

I tak:

— 171 zakładów posiadało zniszczone budynki przemysłowe (przeciętny procent zniszczenia 37,0%),

— 122 zakłady posiadały zniszczoną gospodarke energetyczną (przeciętny procent zniszczenia 60,1 %),

— 168 zakładów posiadało zniszczone urządzenia techniczne (przeciętny procent zniszczenia 50,7%).

Poważne zniszczenia miały miejsce również i w przemyśle odzieżowym, w którym na ogólną liczbę 806 zakładów objętych spisem, było zniszczonych częściowo i całkowicie 415 tj. 51,5%.

Przy tak poważnych zniszczeniach wszystkich trzech gałęzi przemysłu lekkiego, olbrzymie nakłady inwestycyjne, w pierwszych latach istnienia Polski Ludowej, szły przede wszystkim na odbudowę zniszczonych zakładów, by zakłady te jak najszybciej oddać do eksploatacji.

Drugi kierunek inwestycji w przemyśle lekkim, to rekonstrukcja i modernizacja zakładów przemysłowych.

Konieczność rekonstrukcji i modernizacji przemysłu lekkiego była wynikiem struktury przemysłu lekkiego pozostawionej po gospodarce kapitalistycznej.

W przemyśle lekkim, w Polsce kapitalistycznej, proces koncentracji produkcji był mocno spóźniony w stosunku do przemysłowych państw Zachodu. Setki drobnych zakładów przemysłowych, o prymitywnych urządzeniach, mogły istnieć tylko dlatego, że płace robotnicze były w nich niskie. Poza tym, zakłady te unikały obciążeń podatkowych i opłat na ubezpieczenia społeczne. Tylko nieliczne zakłady przemysłu lekkiego były zakładami dużymi, zatrudniającymi kilkaset a nawet kilka tysięcy pracowników.

Strukturę zakładów przemysłu włókienniczego, odzieżowego i skózanego, okresu przedwojennego, ilustrują następujące dane:

od 4— 9 robotników	— 854	zakłady	— 37,2%
„ 10— 19	„ — 589	„	— 25,8%
„ 20— 49	„ — 347	„	— 15,1%
„ 50— 99	„ — 221	„	— 9,6%
„ 100— 249	„ — 165	„	— 7,2%
„ 250— 499	„ — 59	„	— 2,6%
„ 500— 999	„ — 29	„	— 1,3%
„ 1 000— 1 500	„ — 16	„	— 0,7%
„ 1 501— 4 000	„ — 9	„	— 0,4%
„ 5 000— i więcej	„ — 2	„	— 0,1%

Liczba zakładów zatrudniających powyżej 4 robotników w przemyśle włókienniczym wynosiła 2291²⁾.

Z przytoczonych liczb wynika, że z ogólnej liczby 2 291 zakładów przemysłu włókienniczego — 2 011 zakładów, tj. 87,7%, zatrudniało poniżej 100 robotników a tylko 27 zakładów tj. 1,2% zatrudniało powyżej 1 000 robotników.

Istniejące samodzielne tkalnie były przeważnie zakładami małymi. Na ogólną ich liczbę 943, było tylko 71 tkalni zatrudniających powyżej 100 robotników, 876 tkalni tj. 92,9%, to zakłady małe zatrudniające od 4 do 100 ludzi.

Jedynymi większymi zakładami w przemyśle włókienniczym były tzw. zakłady wielooddziałowe (przedzalnie, tkalnie, wykańczalnie). Liczba tych zakładów wynosiła 124, z czego 52 zakłady tj. 41,9% przypadało na zatrudniające od 100 do 500 robotników a na zakłady zatrudniające powyżej 500 robotników — 36, tj. 29,0%.

Jeszcze gorzej przedstawiała się struktura wielkościowa zakładów przemysłu odzieżowego i skózanego.

W przemyśle odzieżowym nie było właściwie zakładów przemysłowych w ścisłym tego słowa zna-

¹⁾ „Spis zakładów przemysłowych 1945“, G. U. S. — 1497.

²⁾ G. U. S. — Statystyka Przemysłowa 1935 r. Seria C.

czeniu. Istniejące zakłady przemysłu odzieżowego, były przeważnie zakładami rzemieślniczymi. Ogólna liczba zakładów przemysłu odzieżowego, w skład którego, zgodnie z obowiązującą klasyfikacją, wchodziło krawiectwo, bielizniarstwo, krawciarstwo, kapelusznictwo i czapkarstwo wynosiła 839.

Z liczby tej przypadało na zakłady zatrudniające:

do 10	robotników	— 585	zakładów	tj, 69,8
od 10— 19	„	— 182	„	„ 21,7%
„ 20— 49	„	— 56	„	„ 6,7%
„ 50— 99	„	— 10	„	„ 1,2%
„ 100— 149	„	— 2	zakłady	„ 0,2%
„ 150— 200	„	— 2	„	„ 0,2%
„ 400— 1000	„	— 2	„	„ 0,2%

Widzimy więc, że w przemyśle odzieżowym 99,4% przypadało na zakłady zatrudniające do 100 robotników, a tylko 0,6 procent na zakłady zatrudniające powyżej 100 robotników.

Nielepiej przedstawiała się struktura zakładów przemysłowych w przemyśle skórzanym. Z ogólnej liczby 277 garbarń:

102 garbarnie	tj, 36,8%	zatrudniały	od 4 do 9 robot,
91 „	„ 32,9%	„	„ 10 „ 19 „
37 „	„ 13,4%	„	„ 20 „ 49 „
36 „	„ 13,4%	„	„ 50 „ 100 „
9 „	„ 3,2%	„	„ 100 „ 200 „

a tylko 2 garbarnie zatrudniały około 220 robotników i jedna garbarnia około 270 robotników.

Również przemysł obuwniczy miał charakter wybitnie rzemieślniczy. Tylko niewielka liczba, a mianowicie 43, były zakładami wytwarzającymi obuwie systemem mechanicznym. Z liczby 43 zakładów mechanicznych przypadało na zakłady zatrudniające:

od 10— 49	robotników	— 28	zakładów	tj, 65, %
„ 50— 99	„	— 8	„	„ 18,6%
„ 100— 250	„	— 5	„	„ 11,6%
„ 500— 1000	„	— 2	„	„ 4,7%

Produkcja obuwia w tych zakładach wynosiła około 2 mln. par rocznie.

Przy tak rozdrobnionych zakładach przemysłowych nie można było prowadzić ekonomicznie przemysłu. Małe zakłady przemysłowe pracują zwykle drogo. Wydajność robotnika jest znacznie niższa niż w zakładach o wyższej technice. Ponadto, w małych zakładach utrudnione jest prowadzenie prawidłowej buchalterii, planowania i sprawozdawczości, ponieważ nie opłaca się utrzymywać pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami.

Poza rozdrobnieniem zakładów, konieczność szybkiej modernizacji zakładów przemysłu lekkiego wynika jeszcze dodatkowo z przestarzałego parku maszynowego. Wiemy bowiem, że znaczna część urządzeń przemysłu włókienniczego pochodzi z wieku XIX. Urządzenia te wymagają stopniowej, dość szybkiej wymiany, ażeby w zakładach tych podnieść wydajność pracy.

Dzięki poważnej koncentracji nakładów inwestycyjnych na odbudowę, rekonstrukcję i modernizację zakładów przemysłowych zdolność produkcyjna przemysłu stale wzrastała.

Stały przyrost zdolności produkcyjnej umożliwił szybki wzrost produkcji przemysłowej. A należy nadmienić, że tempo wzrostu produkcji założone w Planie Trzyletnim było bardzo wysokie. I tak np. wzrost produkcji tkanin **bawełnianych** w latach 1947—1949 przedstawiał się następująco:³⁾

1946 r. = 100,0%	1948 r. = 170,2%
1947 r. = 125,1%	1949 r. = 196,9%

W produkcji tkanin wełnianych wzrost ten kształtował się następująco:

1946 r. = 100,0%	1948 r. = 183,0%
1947 r. = 143,2%	1949 r. = 218,8%

W zakresie tkanin jedwabnych wzrost produkcji wynosił:

1947 r. = 100,0%
1948 r. = 144,8%
1949 r. = 186,5%

W obuwiu skórzanym:

1946 r. = 100,0%	1948 r. = 169,0%
1947 r. = 106,9%	1949 r. = 242,3%

Tych kilka przykładów wskazuje jak poważny wzrost produkcji osiągnany był w okresie Planu Trzyletniego.

Jakie są dotychczasowe osiągnięcia w przemyśle lekkim na odcinku budownictwa nowych obiektów przemysłowych?

Należy nadmienić, że już w Planie Trzyletnim, planie odbudowy gospodarczej, postawione były częściowe zadania idące w kierunku budowy nowych obiektów przemysłu lekkiego, względnie rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych. I tak postawiono przed przemysłem włókien łykowych budowę nowych rozszarń, przed przemysłem skórzanym rozbudowę dwóch wielkich fabryk „Bata“ w Chełmku i „Ota“ w Odmencie, rozbudowę niektórych zakładów przemysłu bawełnianego a zwłaszcza przędzalni itp.

Zasadniczo jednak, kierunek nowego budownictwa ustalony został w Planie 6-letnim.

Plan 6-letni charakteryzuje potężne zjawisko przejścia od okresu odbudowy do okresu wielkiego budownictwa socjalistycznego.

Jeżeli do okresu Planu 6-letniego nakłady inwestycyjne koncentrowane były w odbudowę oraz rekonstrukcję i modernizację zakładów przemysłowych, to od początku Planu 6-letniego kierunek nowego budownictwa występuje bardzo mocno w corocznych planach inwestycyjnych.

Widzimy więc, że od pierwszego roku Planu 6-letniego w inwestycjach występują następujące dwa kierunki działalności inwestycyjnej:

- 1) rekonstrukcji i modernizacji, oraz
- 2) nowego budownictwa.

Kierunek pierwszy jest w dalszym ciągu, mocno podkreślony w Planie 6-letnim, gdyż byłoby błędem oprzeć całą politykę działalności inwestycyjnej tylko na nowym budownictwie.

Rekonstrukcja i modernizacja zakładów przemysłu lekkiego to szybszy i tańszy od budownic-

³⁾ Wskaźniki wzrostu obliczono na podstawie danych z wykonania planu.

twą nowego, przyrost nowych zdolności produkcyjnych.

Opłacalność rekonstrukcji i modernizacji zakładów przemysłu lekkiego została najlepiej oceniona na podstawie ekspertyzy dokonanej przez specjalistów radzieckich, przeprowadzonej w roku 1952 w przemyśle **bawełnianym**. Zgodnie z wynikami ekspertyzy specjalistów radzieckich, dzięki modernizacji przemysłu bawełnianego, można uzyskać w starych zakładach podniesienie zdolności produkcyjnej o około 36%.

Również Minister Przemysłu Lekkiego, Tow. E. Stawiński podkreślił w swoim przemówieniu na IX Plenum KC PZPR, że w garbariach — „Przez rekonstrukcję starych zakładów, przy wydatkach wynoszących 30—50% kosztu odpowiednich nowych zakładów, można zwiększyć na starych zakładach moc produkcyjną o 30%, podnosząc jednocześnie poważnie jakość wyrobów i zwiększając wykorzystanie surowca o 6%”.

Z podanych przykładów wynika, że koncentrowanie nakładów inwestycyjnych na rekonstrukcję i modernizację zakładów winno być w dalszym **ciągu bardzo mocno, znacznie mocniej niż dotychczas**, uwzględnione w corocznych planach inwestycyjnych.

Modernizacją winny być objęte wszystkie gałęzie przemysłu lekkiego.

Co w praktyce wchodzi w zakres rekonstrukcji i modernizacji? W zakres rekonstrukcji i modernizacji wchodzi przede wszystkim:

a) unowocześnienie starego parku maszynowego, jak np. w przemyśle włókienniczym przędzalni, tkalni, wykańczalni,

b) usunięcie wąskich przekrojów w istniejącym parku maszynowym,

c) zautomatyzowanie niektórych czynności, jak np. w tkalniach — wymianę krosien mechanicznych na krosna automatyczne,

d) poprawa warunków sanitarno-technicznych drogą instalacji urządzeń klimatycznych, odemglających, odpylających i wentylacyjnych,

e) rozszerzenie mechanizacji ciężkich i pracochłonnych robót,

f) rozbudowa czy nawet przebudowa niektórych części zakładu przemysłowego.

Mimo poważnych nowych zdolności produkcyjnych, które uzyskuje, z roku na rok przemysł lekki, z rekonstrukcji i modernizacji zakładów przemysł ten nie mógłby wykonać zadań produkcyjnych ustalonych w Planie Sześciolletnim bez budowy nowych obiektów przemysłowych.

Plan Sześciolletni postawił przed przemysłem lekkim wskaźniki wzrostu produkcji podstawowych wyrobów jak na tab. obok.

Dla zapewnienia realizacji tak dużych zadań produkcyjnych konieczne było nowe budownictwo przemysłowe. Dlatego też równoległe z rekonstrukcją i modernizacją zakładów przemysłowych przy-

Wyszczególnienie	Jedn. miary	1949 r.	1955 r.	%
Tkaniny bawełniane	mln. mb.	397,6	607,7	152,8
Tkaniny wełniane	mln. mb.	49,0	74,9	152,9
Tkaniny jedwabne	mln. mb.	43,7	103,9	237,8
Wyroby dziane	tys. ton	5,3	14,5	274,0
Obuwie	mln. par	18,5	45,8	247,9

stąpiono od pierwszego roku Planu Sześciolletniego do budowy nowych obiektów przemysłu lekkiego. W okresie 4 lat Planu 6-letniego oddano do eksploatacji szereg nowych wielkich obiektów przemysłowych, a wiele innych jest w budowie. I tak np.:

W przemyśle bawełnianym — wybudowano i oddano do użytku nową przędzalnię średnioprędną w Piotrkowie. Przędzalnia ta wybudowana została na podstawie dokumentacji radzieckiej, w oparciu o urządzenia i technologię radziecką oraz przy pomocy specjalistów radzieckich.

Drugim nowoczesnym obiektem Planu 6-letniego w przemyśle bawełnianym jest przędzalnia cienkoprzędna w Andrychowie. Przędzalnia ta oddana została do użytku w IV kwartale 1953 r. Obecnie przystąpiono w tym zakładzie do budowy przędzalni średnioprędną. Ponadto w następnych latach przewiduje się w tym zakładzie wybudować farbiarnię przędzy i wykończalnię tkanin.

W końcowym efekcie będzie to potężny kombinat przemysłu włókienniczego, który podniesie i zaktywizuje zacofany gospodarczo okręg.

W roku 1952 podjęto budowę dużego kombinatu włókienniczego w **Zambrowie**. Poza Zambrowem na terenach woj. białostockiego, zacofanych gospodarczo, wybudowane zostaną dwa nowe wielkie obiekty przemysłu włókienniczego w **Fastach i Waliłach**. Obiekty te podobnie jak przędzalnia w Piotrkowie budowane są w oparciu o dokumentację i urządzenia radzieckie. Budowa ich odbywa się systemem kombajnowym pozwalającym w bardzo krótkim czasie osiągnąć całkowity przerób robót budowlanych.

Na terenie Łodzi wybudowana zostanie i oddana do użytku w 1955 roku, nowoczesna przędzalnia średnioprędną.

Poza budowę nowych obiektów, w przemyśle bawełnianym poważnie rozbudowano obiekty istniejących zakładów jak np. Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. J. Stalina. W zakładach tych rozbudowano przędzalnię średnioprędną, tkalnię, farbiarnię i rozbudowuje się obecnie przędzalnię odpadkową. Rozbudowano również Bielawskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego, Zawierciańskie ZPB. Wybudowano w Zawierciu fabrykę kordów samochodowych, wykończalnię tkanin w Ozorkowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego itd.

— **W przemyśle wełnianym** — odbudowano przędzalnię czesankową: w Częstochowie, w Szabłowicach, w Łodzi i przystępuje się do rozbudowy dalszych przędzalni czesankowych.

— **W przemyśle włókien lękowych** — odbudowano w Lublińcu przędzalnię pakulaną, zmodernizowano Z. P. Lniarskiego w Częstochowie oraz wybudowano szereg nowych zakładów rozszarniczych.

— **W przemyśle jedwabniczym** — wybudowano tkalnie jedwabiu w Łodzi i Turku oraz przystąpiono do budowy następnych tkalni jedwabiu; w Turku, w Świerkowie i w Szadku. Wybudowano fabrykę firanek w Skopaniu, oraz przystępuje się do zmodernizowania Kaliskiej Fabryki Pluszu i Aksamitu.

— **W przemyśle dziewiarskim** — odbudowano szereg zakładów jak Z. P. Dziewiarskiego im. Ofiar Oświęcimskich w Łodzi, Zakłady Dziewiarskie w Gdańsku, Bartoszcach. Kończy się budowę centralnej farbiarni w Sieradzu oraz rozbudowuje się farbiarnię w zakładach im. Głazewskiego itd.

— **W przemyśle odzieżowym** — poza wybudowaniem wielkiego nowoczesnego zakładu przemysłu odzieżowego, im. Obrońców Warszawy, rozbudowano szereg innych zakładów, tak że właściwie przemysł ten w ścisłym tego słowa znaczeniu został zbudowany w Polsce Odrodzonej.

— **W przemyśle skórzanym** — wybudowano nowoczesną fabrykę ekstraktów garbarskich. Rozbudowano szereg garbarń jak w Gnieźnie, Krynkach w Radomiu, Kaliszu. Rozbudowano zakłady obuwia w Odmencie, Chełmku oraz przystąpiono do budowy dużego kombinatu garbarsko-obuwniczego w Nowym Targu, wybudowano fabrykę artykułów skórzanych w Kurowie Lubelskim itd.

Wszystkie nowe obiekty budowane są z najwyższą troską o jak najlepsze warunki pracy. W nowoczesnych przędzalniach nie spotka się tumanów kurzu unoszących się ze zgrzeblarek, które są utrapieniem wszystkich starych przędzalń, w których nie przeprowadzono jeszcze urządzeń klimatyzacyjnych, instalacji odemglających i odpylających.

Wymienione wyżej obiekty nie wyczerpują listy nowych i rozbudowanych zakładów przemysłu lekkiego. Obok wymienionych obiektów w przemyśle lekkim przeprowadzono, jak to już wspomniałem, rekonstrukcję i modernizację szeregu zakładów. Ponadto poważne kwoty inwestycyjne co roku przeznaczają się na podniesienie warunków higieny i bezpieczeństwa pracy.

Z tego krótkiego przeglądu widzimy, że w przemyśle lekkim dokonano w okresie 9 lat istnienia niepodległej Polski poważnej rozbudowy przemysłu.

Rozbudowa ta jest jednak nie wystarczająca dla wykonania zadań jakie zostały postawione przed przemysłem lekkim w tezach do dyskusji przed II Zjazdem PZPR przyjętych przez IX Plenum KC PZPR. Uchwały IX Plenum postawiły przed przemysłem lekkim następujące zadanie „znaczna poprawę jakości produkcji przemysłu włókienniczego, odzieżowego i skózanego równoległe z dalszym wzrostem ilościowym produkcji“.

Ilościowy wzrost produkcji dla podstawowych wyrobów przemysłu lekkiego został ustalony w następujących rozmiarach:

— w tkaninach bawełnianych wzrost produkcji w stosunku do wykonania roku 1953 — o około 12 procent.

— w tkaninach wełnianych — wzrost produkcji o około 11 procent.

— w tkaninach jedwabnych — o około 20 procent.

— w obuwiu skórzanym — o około 21 procent.

Poza wzrostem ilościowym produkcji, uchwały IX Plenum KC PZPR stawiają przed przemysłem zadanie znacznego polepszenia asortymentu oraz zdecydowanego przełomu w walce o jakość i trwałość produkowanych towarów.

Wykonanie tak poważnych zadań przez przemysł lekki byłoby niemożliwe bez równoczesnego powiększenia nakładów inwestycyjnych na przyspieszenie rozbudowy przemysłu.

Toteż uchwały IX Plenum KC PZPR spowodowały znaczne zmiany w dotychczasowej strukturze nakładów inwestycyjnych w kierunku zwiększenia udziału w całości nakładów inwestycyjnych na rozwój rolnictwa, przemysłu artykułów konsumpcyjnych, budownictwa.

W dziale IV też, „Inwestycje“ uchwały IX Plenum postanawiają: „Nakłady inwestycyjne na rozwój rolnictwa w roku 1955 winny wzrosnąć w porównaniu z rokiem 1953 o 45%, na rozwój przemysłu artykułów konsumpcyjnych o 38%, na budownictwo mieszkaniowe i komunalne o 26%, a na budownictwo urządzeń socjalnych, kulturalnych o 34%“.

Należy podkreślić, że uchwały IX Plenum znalazły pełny wyraz w planie inwestycyjnym Ministerstwa Przemysłu Lekkiego na rok 1954. Wzrost inwestycji na rok 1954 został ustalony na poziomie 128,5% w stosunku do wykonania roku 1953.

Zapewnienie tak poważnych sum na inwestycje pozwoli przemysłowi lekkiemu na znaczne zwiększenie zdolności produkcyjnych.

Przed służbami inwestycyjnymi przemysłu lekkiego stoi obecnie poważne zadanie planowego skoordynowania zadań produkcyjnych z zadaniami inwestycyjnymi. Inwestycje winny być rozpoczynane i zakończone w ściśle ustalonych terminach aby umożliwić terminowe osiągnięcia dodatkowej produkcji zarówno ilościowej jak i jakościowej.

Kierunki inwestycji należy tak opracować; by w wyniku realizacji ich, zadania na odcinku produkcji nałożone uchwałami IX Plenum były w pełni wykonane.

Przy opracowaniu kierunków inwestycyjnych należy mieć stale na uwadze zadania jakie zostały postawione przed przemysłem lekkim w tezach i referacie Prezesa Rady Ministrów, Bolesława Bieruta.

Tow. Bolesław Bierut w referacie wygłoszonym na IX Plenum KC PZPR odnośnie produkcji tkanin bawełnianych powiedział: „**W tkaninach bawełnianych** należy znacznie rozszerzyć i urozmaicić asortyment oraz zwiększyć produkcję tkanin znajdujących się dotąd na rynku w niedostatecznej ilości, jak np. tkanin pościelowych i bieliźnianych“.

Zadanie to daje wyraźny kierunek działalności inwestycyjnej w przemyśle bawełnianym na lata 1954 i 1955 a mianowicie:

1) powiększyć zdolność produkcyjną na odcinku produkcji tkanin pościelowych i bieliźnianych,

2) zainstalować nowe maszyny dla podniesienia jakości, trwałości i estetyki tkanin.

Realizacja punktu pierwszego możliwa jest przez przyspieszenie budowy nowych obiektów przemysłu bawełnianego jak: przędzalni średnioprzędnej w Zambrowie, w Rudzie Pabianickiej, w Andrychowcie, w Fastach, skrzęcalni przędzy, budowy tkalni o szerokich krosnach automatycznych oraz przez intensywniejsze prowadzenie modernizacji przemysłu bawełnianego.

Dla podniesienia jakości, trwałości i estetyki tkanin, należy zainstalować w istniejących zakładach szereg maszyn takich jak: merceryzarki, sanforyzarki, piece do hartowania, maszyny drukarskie wielokolorowe, wały drukarskie, opalarki gazowe.

W zakresie tkanin wełnianych. Prezes Rady Ministrów, Bolesław Bierut postawił zadanie „lepszego wykończenia a także wzrostu produkcji tych tkanin, które są specjalnie poszukiwane przez konsumentów, w tym również tkanin wysokoprocentowych“.

Realizacja tego zadania wymagać będzie, na odcinku inwestycji, znacznej rozbudowy czesań przy istniejących przędzalniach oraz przystąpienia do budowy nowej przędzalni czesankowej. W ten sposób uzyska się powiększenie zdolności produkcyjnej w czesalniach i przędzalniach czesankowych, które obecnie stanowią wąski przekrój w przemyśle wełnianym. Zwiększenie zdolności produkcyjnej czesań i przędzań czesankowych pozwoli na powiększenie produkcji tkanin czesankowych poszukiwanych na rynku.

Realizacja zadania polepszenia jakości tkanin wymagać będzie zainstalowania w przemyśle wełnianym szeregu nowych maszyn jak: czesarki płaskie, zgrzeblarki czesankowe, urządzenia do karbonizacji szmat, aparaty farbiarskie do przędzy itp.

W przemyśle jedwabnym i tkanin dekoracyjnych, dla zlikwidowania niedoborów takich tkanin jak: piki bluzkowej białej, chustek, apaszek, szalików damskich, wysokoprocentowych firanek, tkanin meblowych itp. w zakresie inwestycyjnym zachodzi konieczność wybudowania tkalni jedwabiu w Świerkowie, Turku, w Szadku oraz zmodernizowania Kaliskiej Fabryki Pluszu i Aksamitu. Ponadto w istniejących zakładach zajdzie konieczność zainstalowania szeregu nowoczesnych maszyn wykończalniczych.

Przed przemysłem obuwniczym, uchwały IX Plenum postawiły zadania obok ilościowego wzrostu produkcji podniesienia trwałości i wykończenia.

Dla zapewnienia wzrostu produkcji w planach inwestycyjnych należy zapewnić terminowe oddanie do eksploatacji pierwszego budynku w nowobudującym się kombinacie obuwniczo-garbarskim w Nowym Targu.

Ponadto dla zapewnienia dostaw dla obuwnictwa odpowiedniej ilości i jakości skór miękkich i twardych występuje konieczność szybkiej rozbudowy i modernizacji istniejących garbarń: w Kaliszu, Rumii — Zagórz i Żyrardowie.

Również i w pozostałych zakładach przemysłu lekkiego jak np. w przemyśle dziewiarskim, pończosznicy, odzieżowym, artykułów skórzanych, zajdzie konieczność przede wszystkim doinstalowania szeregu nowoczesnych maszyn dla umożliwienia wyprodukowania artykułów deficytowych produkowanych przez te przemysły i dla znacznej poprawy jakości.

Należy jednak wyraźnie podkreślić, że planowane zadania inwestycyjne na lata 1954 i 1955 będą mogły być w pełni zrealizowane pod warunkiem, jeżeli na odcinku wykonawstwa inwestycyjnego przedsiębiorstwa budownictwa przemysłowego, będą terminowo realizować postawione im zadania. Dotychczas w budownictwie inwestycyjnym przemysłu lekkiego nie było najlepiej. Na tym odcinku musi nastąpić radykalna zmiana. Kierunek zmiany nakreślił wyraźnie Wiceprezes Rady Ministrów H. Minc w przemówieniu na IX Plenum: „W inwestycjach przygotowuje się pewna zmiana kierunku. Ta zmiana kierunku polega na większym uwzględnieniu rolnictwa, przemysłu lekkiego, budownictwa mieszkaniowego, urządzeń socjalnych i kulturalnych“. W dalszym ciągu Wiceprezes H. Minc podkreślił, że „Pewna zmiana kierunku w inwestycjach nie obejmuje się bez pewnego przestawienia aparatu. Trzeba będzie wdrożyć w aparat przekonanie, że inwestycje przemysłu lekkiego, że inwestycje rolnictwa, że inwestycje mieszkaniowe, że urządzenia socjalne i kulturalne są tak samo ważne jak wielkie piece, jak marteny, jak walcownie, jak fabryki samochodów“.

Wytyczne podkreślają, że budownictwo przemysłowe dla przemysłu lekkiego winno być traktowane na równi z budowlami czołowych gałęzi gospodarki narodowej.

Niezależnie od wykonawstwa inwestycyjnego przemysł włókienniczy będzie mógł realizować w pełni zadania na odcinku inwestycji jeżeli przemysł maszyn włókienniczych będzie dostarczał w określonych terminach odpowiednie ilości i odpowiedniej jakości maszyny włókiennicze i części zamiennie do maszyn włókienniczych.

Tylko skoordynowana praca służb inwestycyjnych przemysłu lekkiego, przedsiębiorstw budowlanych Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego i Ministerstwa Przemysłu Maszynowego na odcinku budowy maszyn włókienniczych i części zamiennych dla przemysłu włókienniczego, zapewni terminowe oddawanie do eksploatacji nowych zdolności produkcyjnych.

Nowe zdolności produkcyjne umożliwią przemysłowi lekkiemu wydatne powiększenie ilości artykułów, zwiększenie asortymentu i polepszenie jakości wyrobów. Bez wypełnienia tych zadań przez przemysł lekki nie można realizować zadania szybszego podniesienia stopy życiowej ludności.

ALFONS MYŚLIŃSKI

Inwestycje w przemyśle spożywczym na tle tez IX Plenum KC PZPR

W trosce o dalsze podniesienie stopy życiowej ludności, zgodnie z podstawowym prawem ekonomicznym socjalizmu, IX Plenum KC PZPR, w tezach do dyskusji przed II Zjazdem — stawia przemysłom artykułów konsumpcyjnych wielkie zadania. W grupie tych przemysłów bardzo poważne zadanie w zaopatrzeniu ludności i zaspokojeniu jej potrzeb spełnia przemysł artykułów spożywczych.

W obecnej organizacji, zakłady przemysłu spożywczego podlegają ośmiu resortom gospodarczym, z których najważniejsze są: Ministerstwo Przemysłu Rolnego i Spożywczego oraz Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego.

Ministerstwu Przemysłu Rolnego i Spożywczego podlegają przemysły: cukrowniczy, tłuszczowy (w skład którego wchodzi poza produkcją olejarską, produkcja — mydlarska, detergentów — środków dla przemysłu włókienniczego, klejów zwierzęcych i syntetyków zapachowych), tytoniowy, spirytusowy, cukierniczy, piwowarsko-słodowniczy, owocowo-warzywny, kawowy i środków odżywczych, drożdżowy, ziemniaczany, zielarski i kosmetyczny.

Ministerstwu Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego podlegają przemysły: mięsny, mleczarski, jajczarsko-drobiarski, odpadków zwierzęcych i roślinnych, rybny, chłodniczy i tuczu przemysłowego.

Zagadnienie prawidłowej organizacji przemysłów artykułów spożywczych należy uważać za otwarte. Nawet nomenklatura tych przemysłów jest sporna; nie wiadomo czy nazywać te przemysły rolno-spożywczymi, spożywczymi albo też żywiościowymi¹⁾.

Przemysł spożywczy w Polsce Ludowej może się pochlubić znacznymi osiągnięciami. Powstały zupełnie nowe gałęzie przemysłu spożywczego, jak np. przemysł olejarski, który istniał przed wojną tylko w postaci małych warsztatów, przypominających raczej manufaktury, pracujących przeważnie na cele usługowe. Powstał przemysł owocowo-warzywny, przemysł zielarski, przemysł środków odżywczych i koncentratów, przemysł jajczarsko-drobiarski, poważny przemysł chłodniczy i przemysłowe rybołówstwo morskie.

Pokaźne są osiągnięcia produkcyjne przemysłu spożywczego. Jak wynika z komunikatu PKPG, o wykonaniu Narodowego Planu Gospodarczego za rok 1953, Ministerstwo Przemysłu Rolnego i Spożywczego wykonało globalny plan produkcji przemysłowej wg wartości w cenach niezmiennych w 99,7%, a Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego w 108%. Przekroczono plan produkcji niektórych wyrobów konsumpcyjnych masowego użytku, m. in. mięsa, konserw mięsnych, wędlin, konserw rybnych, cukierków, czekolady, papierosów, wina, piwa. Produkcja ważniejszych artykułów spożywczych w roku 1953 kształtowała się w stosunku do 1952 roku następująco: mięso — 125%, wędliny — 145%, cukierki — 134%, masło —

104%, mleko — 108%, ryby morskie — 103%, konserwy warzywne — 130%, pieczywo cukiernicze — 105%, mydło do prania — 107%, papierosy — 107%, piwo — 118%, wino — 112%.

W okresie ubiegłych czterech lat, zadania planu 6-letniego w zakresie licznych artykułów zostały znacznie przekroczone. Jednakże w niektórych artykułach, z powodu niedostatecznego zaopatrzenia przemysłu w surowce rolnicze, zadania te nie zostały w pełni wykonane.

Tezy IX Plenum zawierają postulat wydatnego wzrostu produkcji artykułów spożywczych. W oparciu o osiągnięty już rozwój przemysłu ciężkiego i przewidywany wzrost produkcji rolnej, stanowiącej bazę zaopatrzeniową dla przemysłu spożywczego — należy osiągnąć w latach 1954—1955 następujący wzrost produkcji przemysłowej przedmiotów spożycia: pieczywo żytnie i pszenne o ok. 120%, mięso o ok. 160%, tłuszcze zwierzęce o ok. 230%, tłuszcze roślinne o ok. 220%, ryby o ok. 100%, konserwy rybne o ok. 300%, przetwory owocowo-warzywne o ok. 270%, cukier o 70%, mydło o 150%.

Ponadto IX Plenum zobowiązuje przemysł do wydatnego polepszenia asortymentu artykułów spożywczych.

W związku z przyspieszeniem tempa wzrostu produkcji, nakłady inwestycyjne w 1955 roku na rozwój przemysłów artykułów konsumpcyjnych, mają być zwiększone o 38% w porównaniu z rokiem 1953.

Narodowy Plan Gospodarczy na rok 1954 podaje następujące wytyczne dla realizacji tych zadań:

1. Niezależnie od wzrostu ilościowego produkcji, zapewnić znaczną poprawę jakości wyrobów, zwiększyć ilość asortymentów poszczególnych wyrobów, szczególnie poszukiwanych przez konsumentów, wprowadzić większą ilość wyrobów w drobnych opakowaniach oraz znacznie poprawić estetykę opakowań.

2. Zaostrzyć kontrolę jakości wyrobów, przestrzegając ściśle prawidłowej technologii procesów produkcyjnych i receptur oraz przez ewentualną zmianę receptur tych wyrobów, które budzą zastrzeżenia konsumentów.

3. Usprawnić zaopatrzenie przemysłu w płody rolnicze, rozszerzając i usprawniając kontraktację, jak również zwiększając opiekę agrotechniczną nad plantacjami przemysłowymi.

4. W zakresie inwestycji zakończyć rozpoczęte w ubiegłym roku budowy; rozbudować stare i zbudować nowe zakłady przemysłowe.

5. W zakresie technicznym, przeprowadzić dalszą mechanizację szczególnie prac załadunkowych i wyładunkowych oraz mechanizację niektórych procesów technologicznych; zapewnić opracowanie i wprowadzenie nowoczesnych procesów technologicznych.

¹⁾ „Przemysł rolno-spożywczy“ nr 1/54.

Artykuł niniejszy ma na celu ogólne naświetlenie zagadnień inwestycyjnych w najważniejszych gałęziach przemysłu spożywczego, na tle uchwał IX Plenum Partii.

Zadania produkcyjne w roku 1953 i w latach poprzednich mogły być na ogół pomyślnie wykonane, m. in. dzięki przeprowadzonym inwestycjom. Nakłady przeznaczone na inwestycje stale wzrastają. Na inwestycje w zakresie przemysłów spożywczych podległych dwóm najważniejszym resortom, przeznaczono w r. 1954 o 13,6% więcej niż w roku 1952.

W latach 1952—1953 przemysł spożywczy, w celu wykonania zaplanowanych zadań i stworzenia dalszych możliwości produkcyjnych kosztem jak najmniejszych nakładów, rozbudowywał i rozszerzał istniejące zakłady, zmodernizował procesy technologiczne, wprowadził nowe maszyny, zmechanizował liczne uciążliwe i pracochłonne czynności. Zbudowano również wiele nowych warsztatów produkcyjnych. Państwo Ludowe przeznaczyło znaczne sumy na budownictwo i urządzenia socjalne w przemyśle spożywczym, aby pracownikom tego przemysłu stworzyć możliwie jak najlepsze warunki pracy.

W przemyśle cukrowniczym realizowano długofalowy program modernizacji, wymiany i powiększania kotłowni, które w licznych wypadkach limitowały zdolność produkcyjną fabryk. Z powodu dużego wzrostu produkcji cukru, która wyniosła w roku 1953 — 147% produkcji z 1949 roku i prawie 2,2 razy więcej niż w 1937 roku, przemysł cukrowniczy musiał znacznie zwiększyć zdolność magazynowania cukru. W latach 1952 i 1953 oddano do użytku 11 nowych magazynów cukru, a dalszych 10 jest już na ukończeniu. Z tych samych powodów musiał przemysł cukrowniczy powiększyć pojemność melaśników, wybudować nowe i rozbudować stare suszarnie i magazyny wysłoków. W omawianym okresie wybudowano 10 melaśników. Oddano do użytku lub znajdują się w rozbudowie suszarnie, bądź dodatkowe bębny suszarniane w pięciu, a w dziewięciu innych cukrowniach nowe magazyny wysłoków. W celu zmechanizowania pracy, zbudowano spławy buraczane, zakupiono przenośniki do buraków, maszyny do zaszywania worków i dużo sprzętu transportowego. Z zakresu inwestycji socjalnych wybudowano trzy przedszkola, dwie świetlice i dom społeczny. Dla pracowników wybudowano trzy domy mieszkalne i cztery odbudowano.

Jak wyżej wspomniano, przemysł cukrowniczy w latach 1954—1955 ma osiągnąć wzrost produkcji o ok. 7%. Chcąc te zadania wykonać, nie tylko ilościowo, ale również jakościowo i pragnąc stworzyć warunki do dalszego wzrostu produkcji w następnych latach, przemysł cukrowniczy musi przeprowadzić dalszą modernizację cukrowni przez wymianę przestarzałych i mało wydajnych urządzeń technologicznych; kontynuować modernizację gospodarki energetycznej przez zainstalowanie nowych kotłów wysokoprężnych i turbin, rozbudować pojemność magazynów cukru, melasy i wysłoków, w okresie najbliższych paru lat przystąpić do budowy co najmniej dwóch dużych cukrowni. Sumy przeznaczone w 1954 roku na inwestycje

przemysłu cukrowniczego wynoszą przeszło 127% sum wydatkowanych na ten cel w 1952 roku.

Bardzo duże są osiągnięcia przemysłu tłuszczowego. Należy tu powtórnie podkreślić, że powstanie jednego z działów tego przemysłu, mianowicie przemysłu olejarskiego, w skali i na poziomie nowoczesnego przemysłu, dokonało się dopiero w Polsce Ludowej. W ostatnich latach rozbudowano zakłady olejarskie w Bielsku, stwarzając, na miejsce małej fabryczki, nowoczesny zakład o nowych działach produkcyjnych. Wybudowano duży dział ekstrakcji, utwardzalnię tłuszczów, rafinerię i magazyn na nasiona oleiste. Również rozbudowano olejarnię w Szamotułach, gdzie zlikwidowano przestarzały system produkcji o małej wydajności (tłocznię) i wybudowano duży dział ekstrakcji. W związku ze znacznym powiększeniem produkcji, wybudowano nową kotłownię, silos na nasiona oleiste i magazyn na śruty. Na samym tylko przetworze nasion uzyskano wzrost zdolności produkcyjnej w Bielskich Zakładach o 50%, a w Szamotulskich Zakładach o 138%. Tak samo, wskutek drobnych inwestycji i usprawnień, rozszerzono zdolność produkcyjną Stalinogrodzkich Zakładów o 8,3%. Uzupełniono urządzenia cerasowni, uzyskując przyrost zdolności produkcyjnej o 1 370 t/r. cerasu, wybudowano i oddano do użytku margarynownię w Szopienicach, przebudowano i rozbudowano dwa zakłady mydlarskie.

Już poprzednio oddano do użytku nowoczesną olejarnię w Brzegu, pracującą metodą ciągłej ekstrakcji, którą uzupełnia się w dalszym ciągu nowymi działami produkcyjnymi. Wybudowano i oddano do użytku olejarnię i margarynownię w Warszawie. Znajdują się w budowie: nowoczesne olejarnie w Gdyni i Kruszwicy i kombinat tłuszczowy w Klemensowie pod Zamościem. Zaznaczyć też należy, że przy budowie silosa, na nasiona oleiste w Kruszwicy, zastosowano po raz pierwszy nową metodę budowy komór: mianowicie elementy komór wykonywano na placu budowy i z nich montowano komory silosu. Dla wykonania zwiększonych zadań w zakresie produkcji tłuszczów roślinnych o ok. 22% i mydła o ok. 15% — trzeba zakończyć inwestycje w Klemensowie i Kruszwicy, jak również znacznie zwiększyć ilość zbiorników do składowania tłuszczów i olejów.

Przemysł piwowarsko-słodowniczy z trudem nadąża z pokryciem zapotrzebowania na piwo. Warto tu wspomnieć, że konsumpcja piwa w Polsce, na głowę ludności, szybko wzrasta. Przed wojną, w roku 1937 wynosiła ona 4,1 l na jednego mieszkańca rocznie, w 1949 — 10 l, zaś w roku 1953 wzrosła do 19,2 l. Toteż wysiłki inwestycyjne przemysłu szły w kierunku wykorzystania i rozszerzenia rezerw produkcyjnych w istniejących zakładach i odbudowy zakładów zniszczonych. W trakcie budowy są obecnie dwa duże obiekty, mianowicie w Warszawie i Dojlidach k. Białegostoku, które będą już w roku bieżącym częściowo uruchomione. Planuje się uruchomienie dalszych nieczynnych zakładów, i rozbudowę mocy produkcyjnej kilkunastu czynnych browarów. Będzie rozpoczęta budowa nowego, dużego browaru w Warszawie. Równoległe z powiększeniem zdolności produkcyjnej browarów musi też pójść powiększenie zdolności produkcyjnej słodowni. W tym celu odbudowuje się

zniszczone słodownie, rozbudowuje istniejące i rozpocznie budowę dużej, nowoczesnej słodowni. Przed przemysłem piwowarsko-słodowniczym stoją zatem w najbliższych latach dalsze, bardzo poważne, zadania inwestycyjne.

Podobnie jak przemysł piwowarsko-słodowniczy, tak i przemysł owocowo-warzywny ma już w licznych asortymentach w zupełności wykorzystane zdolności produkcyjne. Przyrost zdolności produkcyjnej nie nadąża za potrzebami rynku, a w niektórych artykułach, np. w winie — żywiolowo roślinie. Kiedy w 1937 r. w Polsce konsumowano 0,06 l na jednego mieszkańca, to w r. 1949 konsumpcja wina była już przeszło dziesięciokrotnie większa i wynosiła 0,63 l, aby w 1952 r. osiągnąć 1,52 l, w r. 1953 — 1,63 l, a w r. 1954 prawdopodobnie 1,81 l, czyli przeszło trzydzieści razy więcej niż w 1937 r.

W latach 1952—1953 oddano do eksploatacji wytwórnie win: w Tarnowie, Nowym Sączu, Dwikożach i Nielewici. Dzięki wykonanym inwestycjom, wzrosła zdolność produkcyjna przecierów o 900 t, a produkcja przetworów owocowych o 400 t.

IX Plenum nakłada na przemysł owocowo-warzywny obowiązek zwiększenia produkcji w latach 1954—1955 o ok. 27%. W celu zapewnienia odpowiedniej mocy produkcyjnej, przemysł rozbuduje przetwórnice obecnie czynne i rozpocznie budowę 7 nowych, szczególnie w województwach wschodnich: lubelskim i rzeszowskim.

Podobnie przedstawia się sytuacja w pozostałych przemysłach resortu Przemysłu Rolnego i Spożywczego. Przemysł kawowy i środków odżywczych w latach 1952 i 1953 oddał do użytku inwestycje przynoszące w efekcie przyrost zdolności produkcyjnej 3 500 t/r. namiastek kawy i 1 800 t/r. zup.

W przemyśle ziemniaczanym zdolność produkcyjna zwiększyła się o 60 t/dobę krochmalu, w przemyśle drożdżowym o 1 380 t/r. drożdży piekarniczych i o 1 590 t/r. drożdży suszonych, piekarniczych.

Niemniejsze inwestycje wykonano w przemyśle cukierniczym, tytoniowym i zielarskim.

W trosce o poprawienie warunków mieszkalnych pracowników, w latach 1952—1953, oddano do ich użytku ok. 500 izb w ramach budownictwa indywidualnego, nie licząc udziału w budownictwie „ZOR“-u.

Z inwestycji socjalnych należy wymienić oddane do użytku, w omawianym okresie, przedszkola przy cukrowniach Sokołów, Krasiniec, Mełno, przedszkole i świetlice dziecięcą przy Szopienickich Zakładach Przemysłu Tłuszczowego, przedszkole i żłobek przy wytwórni win w Zielonej Górze, żłobki przy fabrykach cukierków „Optima“ w Łodzi i „Rywał“ w Lesznie, świetlice przy cukrowni „Krasiniec“ i budynek świetlicowy przy Zakładach Przemysłu Tłuszczowego w Kruszwicy.

Z uwagi na charakter sezonowy niektórych przemysłów spożywczych, jak cukrowniczy, ziemniaczany — w celu stworzenia kulturalnych warunków mieszkaniowych dla pracowników sezonowych — wybudowano w latach 1952 i 1953 i oddano do użytku hotele robotnicze o 1170 miejscach.

Znaczne osiągnięcia, może zanotować przemysł rolno-spożywczy na odcinku mechanizacji robót ciężkich i pracochłonnych. Przemysł cukrowniczy,

który w porównaniu z innymi przemysłami spożywczymi, przerabia największe masy surowca będzie w roku 1954 wyładowywał 76,5% ilości przerobionych buraków za pomocą urządzeń systemu „Elfa“ i „Koczwały“. Wyładunek węgla za pomocą ślimaków, czerpaków i dźwigów wzrośnie do 14%. W roku 1953 robiono pierwsze próby mechanicznego załadowania buraków z pomocą łopat mechanicznych, w roku 1954 planuje się 5,1% całej masy buraków załadować tym sposobem. Transport wyśłodków suszonych będzie już w 100% zmechanizowany w tym roku. W przemyśle tłuszczowym mechanizacja wyładunku i transportu wewnątrzmagazynowego nasion oleistych osiągnie 90,2%. Produkcja proszku do prania, która jeszcze w roku 1952 odbywała się w 70% metodą klepiskową i wymagającą dużego nakładu pracy fizycznej, w roku 1954 będzie już odbywała się w 90% metodą rozpyłową, dzięki budowie wież rozpyłowych. W znacznym procencie zostaną zmechanizowane takie czynności jak mycie butelek, rozlew piwa, soków, cieczy w przemyśle kosmetycznym i spirytusowym.

W drugim pionie skupiającym najważniejsze gałęzie przemysłu spożywczego, mianowicie w resorcie przemysłu mięsnego i mleczarskiego, nakłady na inwestycje w roku 1954 wynoszą 106,5% sum nakładów wykonanych w roku 1952.

W roku 1954 wysiłki inwestycyjne resortu będą skoncentrowane w szczególności w przemyśle mięsnym i mleczarskim. W przemyśle mięsnym nakłady na inwestycje będą większe o 52,6% niż w roku 1953, a w przemyśle mleczarskim — prawie o 73%.

W Centralnym Zarządzie Przemysłu Mięsnego w roku 1952 osiągnięto, wskutek inwestycji, przyrosty zdolności produkcyjnej w licznych asortymentach. Między innymi uzyskano w produkcji bekonowej 4,5%, w produkcji konserwowej — 4,9%, wędliniarskiej 7,2%, smalcu 8,8% przyrostu zdolności produkcyjnej. W chłodnictwie, związanym bezpośrednio z produkcją rzeźniczą, uzyskano 14,9% przyrostu powierzchni chłodniczej. Centralny Zarząd oddał w roku 1953 do eksploatacji przetwórnice wędlin i konserw w Elblągu. Ponadto ukończono baseny peklownicze o zdolności rocznej 12 000 t. Liczne zakłady mięsne znajdują się w toku rozbudowy i będą zakończone w roku 1954.

Tezy IX Plenum przewidują wzrost produkcji tłuszczów zwierzęcych o ok. 23% i mięsa o ok. 16%. W tym celu przemysł mięsny w roku 1954 musi dolożyć wszelkich starań, aby dokończyć rozbudowę zakładów mięsnych w Zamościu, Płocku, Poznaniu i Krotoszynie. Aby uniknąć przerzutów żywca z rejonów nadwyżkowych tzn. województw: białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i kieleckiego, należy rozbudować istniejące w tych rejonach zakłady. Natomiast dla zabezpieczenia dalszego rozwoju możliwości produkcyjnej należy przystąpić do budowy nowych, nowoczesnych przetwórni. Już w roku 1954 przemysł mięsny przystąpi do budowy nowoczesnej przetwórni w Warszawie, a w następnych latach do budowy dalszych, nowych zakładów.

Do tłuszczów zwierzęcych, należy również masło. Do podniesienia poziomu technicznego i organizacyjnego przemysłu mleczarskiego przywiązuje

się szczególnie dużą wagę, czego wyrazem jest uchwała Prezydium Rządu z dnia 13 stycznia 1954 roku w sprawie polepszenia zaopatrzenia ludności w mleko i przetwory mleczarskie.

Przemysł mleczarski należał do bardzo zaniedbanych przemysłów: wyposażenie zlewni i zakładów absolutnie nie odpowiadało nowoczesnym technicznym i higienicznym wymaganiom. Mimo znacznych wysiłków dokonanych w latach 1952 i 1953, aby ten stan poprawić, osiągnięte wyniki są nadal niewystarczające. Tym niemniej przemysł mleczarski osiągnął już w drodze inwestycji znaczny wzrost zdolności produkcyjnej i pewną poprawę w zakresie urządzeń sanitarnych. Szczególnie znaczne przyrosty zdolności produkcyjnej uzyskano w produkcji mleka spożywczego, serów, mleka w proszku i lodach konsumpcyjnych. W roku 1953 oddano do użytku 8 rozbudowanych i odbudowanych zakładów. Poza tym jest w budowie, mniej lub bardziej zaawansowanej, 13 nowych mleczarni, w 4 mleczarniach dokonuje się rozbudowy, a dwie mleczarnie są w odbudowie.

Rozbudowana baza techniczna i wzrost skupu mleka umożliwiły przemysłowi mleczarskiemu wyprodukowanie w 1953 r. o 186% więcej mleka niż w roku 1949, masła — 2,4 razy więcej oraz serów tłustych i półtłustych — 3,5 razy więcej.

Wyżej wspomniana uchwała Prezydium Rządu, poza zadaniami organizacyjnymi i produkcyjnymi, zawiera następujące zadania inwestycyjne i remontowe do wykonania w latach 1954 i 1955: przeprowadzenie niezbędnych remontów w 21 000 zlewni sprzęt i urządzenia i adaptacja nowych lokali na potrzeby 3 200 punktów skupu mleka. Uchwała zobowiązuje Ministra Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego do zakończenia budowy i do oddania do użytku w roku 1954 zakładów mleczarskich w Gdańsku, Białymstoku, Rzeszowie i Kaliszu, zakończenia budowy i oddania do użytku fabryki laktozy w Łyszkowicach, rozpoczęcia budowy trzech zakładów mleczarskich w Chorzowie, Kielcach i Skierniewicach, rozpoczęcia budowy 21 pomocniczych zakładów mleczarskich, w tym 8 stacji pasteryzacyjnych, 5 zakładów maślarsko-kazeiniarskich i 8 zakładów maślarsko-serowarskich, budowę i oddania do użytku 200 nowych punktów skupu mleka. Natomiast na rok 1955 uchwała Prezydium Rządu przewiduje następujące inwestycje: rozpoczęcie budowy 5 miejskich zakładów mleczarskich, a to: w Piotrkowie, Gnieźnie, Warszawie, Łodzi i Sosnowcu, rozpoczęcie budowy 22 pomocniczych zakładów mleczarskich, budowę 200 nowych punktów skupu mleka, rozpoczęcie budowy nowej fabryki laktozy i fabryk mleka skondensowanego, ukończenie budowy (w roku 1956) technikum mleczarskiego w Białymstoku.

Możliwości produkcyjne piekarnictwa, dla którego IX Plenum stawia zadanie zwiększenia produkcji o ok. 12%, są również ogromne. Aby przemysł piekarniczy mógł wykonać podwyższone zadania musi rozbudować swoją bazę techniczną. W tym celu w roku 1954 rozpocznie budowę 35 nowych piekarni, wśród których będą obiekty o zdolnościach produkcyjnych do 40 ton/dobę wypieku.

Bardzo ważnym zadaniem dla przemysłu piekarniczego w roku 1954 jest rozbudowa i unowocześ-

nienie, licznych, istniejących piekarni oraz odpowiednia rozbudowa zaplecza magazynowego.

Powyżej scharakteryzowano główne kierunki inwestycji w najważniejszych działach przemysłu spożywczego. Te same kierunki, tzn. dążenie do powiększenia zdolności produkcyjnej przez rozbudowę i budowę nowych obiektów, istnieją w pozostałych działach przemysłu spożywczego. Np. takie na pozór drobne a jednak w porze upałów ważne artykuły, jak wody gazowe, lemoniady i inne napoje chłodzące, których produkcja jest absolutnie niewystarczająca. Przed najważniejszymi producentami tych artykułów, którymi są przemysł drobny i Związek Spółdzielni Spożywców, stoi zadanie uwielokrotnienia produkcji wód gazowych przez zwiększenie zdolności produkcyjnej za pomocą odpowiednich inwestycji. Przedsiębiorstwo „Las“, do którego zakresu należy wykorzystanie jagód i owoców leśnych do produkcji win, płynnego owocu, dżemów i jagód suszonych, dla wykonania swych zadań musi wybudować znaczną ilość suszarni. Dla uwielokrotnienia tak atrakcyjnej produkcji, jak pieczarki, wybuduje ono wzorową, dużą pieczarkarnię i wykona liczne dalsze budowy przeznaczone dla tego celu.

Pod koniec, z konieczności powierzchownego przeglądu zamierzeń inwestycyjnych w zakresie przemysłów spożywczych, trzeba wspomnieć chociażby o przemyśle chłodniczym, z którego usług korzystają prawie wszystkie gałęzie produkcji przemysłu spożywczego. Do znacznie już rozbudowanego chłodnictwa polskiego, jeszcze ciągle niewystarczającego, dla szybko rosnącego przemysłu spożywczego przybędą dwie nowe duże chłodnie, których budowa rozpocznie się w roku 1954.

Dzięki inwestycjom poważnie posunęła się naprzód mechanizacja pracochłonnych i ciężkich robót w przemysłach podległych Min. Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego. Mechanizacja uboju świń i bydła, z 30% w roku 1952, podniesie się do 43% w roku 1954. Do końca 1954 roku czyszczenie łbów i nóg bekonowych będzie się odbywało w 100% mechanicznie. W rzeźniach i bekoniarzniach, w stosunku do 60% w roku 1952, 71% masy mięsnej wyprodukowanej w roku 1954 będzie przewożone poza halę uboju na kolejkach wiszących.

Dzięki wprowadzeniu większej ilości agregatów do butelkowania mleka mechaniczne butelkowanie zwiększy się z 53% w roku 1952 do 79,3% w roku 1954. W przemyśle drobiarskim mechaniczne skubanie drobiu zwiększy się z 30% w roku 1952 do 90% w roku 1954. W przemyśle chłodniczym 65% zakładów będzie posiadało instalację telemetryczną, która umożliwi stałe orientowanie się obsługi chłodni co do wysokości temperatury i wilgotności względnej w poszczególnych komorach i zamrażalniach.

Poważnym problemem w przemysłach spożywczych, w szczególności w przemyśle rolno-spożywczym, jest zagadnienie oczyszczania wód ściekowych. Na tym odcinku pozostały do odrobienia poważne zaległości z okresu przedwojennego, a w szczególności z okresu okupacji. Ścieki fabryczne muszą odpowiadać wymaganiom przepisów Ministerstwa Gospodarki Komunalnej. W związku z tym stoją przed przemysłem poważne zadania techniczne i inwestycyjne. Program uporządkowa-

nia tego zagadnienia jest już opracowany i przewiduje rozwiązanie problemu w najbliższych latach, przy czym będą musiały być dokonane poważne roboty ziemne, drenarskie i budowlane.

Poważne są osiągnięcia przemysłu spożywczego w dziedzinie inwestycji. Z roku na rok dyscyplina inwestycyjna, w najszerszym tego słowa znaczeniu, poprawia się. Zachodzą jednak jeszcze zbyt liczne niedociągnięcia zmniejszające zamierzone efekty.

Najważniejsze niedociągnięcia można by ująć w następujące grupy:

1) brak dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz opóźnienia w dostarczaniu zamówionej dokumentacji,

2) braki w zaopatrzeniu w materiały i maszyny,

3) bardzo powolne tempo i występujące często przerywanie robót przez wykonawców.

Szczególnie dotkliwy dla realizacji inwestycji w przemyśle spożywczym jest brak odpowiedzialności wykonawców za podjęte zobowiązania umow-

ne. Na tym odcinku w roku 1953 nie zaznaczyła się jeszcze radykalna poprawa. Występowały bardzo niefortunne tendencje potraktowania tych inwestycji, mimo zawartych umów, jako mniej ważnych.

Tow. B. Bierut w swoim referacie na IX Plenum KC PZPR powiedział:

„...utrzymujemy generalną linię industrializacji kraju, przyspieszając jednocześnie wydatnie budownictwo w zakresie tych dziedzin gospodarki narodowej, które bezpośrednio obsługują potrzeby ludności“²⁾.

Usunięcie dotychczasowych niedociągnięć, przez wszystkie komórki wykonawstwa inwestycyjnego, zapewni terminową realizację zamierzeń inwestycyjnych i przyczyni się do tego, że zadania postawione przez IX Plenum przemysłowi spożywczemu w zakresie podniesienia dobrobytu ludności zostaną w pełni wykonane.

²⁾ IX Plenum KC PZPR — Książka i Wiedza rok 1953, str. 52.

ADAM FONAR

Podstawowe założenia przemysłu drobnego w świetle tez IX Plenum

Założeniem planu 6-letniego, zgodnie z wytycznymi I Zjazdu PZPR, jest zbudowanie podstaw socjalizmu w naszym kraju. Realizacja planu przebiega w drodze znacznego rozwoju przemysłu socjalistycznego, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju środków wytwórczości, rozwoju rolnictwa i stopniowego rozszerzania sektora socjalistycznego w gospodarce rolnej, przez rozwijanie i umacnianie socjalistycznych stosunków produkcji we wszystkich działach gospodarki narodowej, przez dalsze podniesienie stopy życiowej ludności.

Dzięki wysiłkom całego narodu, wszechstronnej pomocy ZSRR i współpracy z krajami demokracji ludowej, Polska wyzwala się z wiekowego zacofania, zmienia swoje oblicze gospodarcze, przekształcając się w wielki kraj przemysłowy.

Tow. Bierut w referacie wygłoszonym na IX Plenum wskazuje, że obok wielkich osiągnięć, zwłaszcza w dziedzinie rozwoju przemysłu socjalistycznego, wystąpiły w toku realizacji planu 6-letniego znaczne nierównomierności w rozwoju gospodarki narodowej, przejawiające się w zbyt słabym tempie rozwoju rolnictwa i w niedostatecznym wzroście produkcji przemysłowych artykułów konsumpcyjnych — co w konsekwencji dało niepełne wykonanie zadań w dziedzinie podniesienia stopy życiowej mas pracujących.

IX Plenum, wysuwając na czoło naszych zadań polityczno-gospodarczych hasło przyspieszenia wzrostu stopy życiowej mas pracujących w mieście i na wsi, co stało się możliwym dzięki naszym dotychczasowym osiągnięciom w dziedzinie przemysłu, podkreśliło, że jest ono wykonalne jedynie pod warunkiem przestrzegania właściwych proporcji w rozwoju naszej gospodarki narodowej, co wymaga skoncentrowania naszych sił na tych

odcinkach gospodarczych, których dźwignięcie wzwyż jest obecnie konieczne.

W świetle IX Plenum przemysł drobny ma poważną rolę do spełnienia w likwidacji wspomnianych dysproporcji.

Wysiłki pracowników wytwórczości powinny się koncentrować na czterech zagadnieniach:

1) pomocy przemysłu drobnego dla rolnictwa, w celu podniesienia produkcji rolniczej i hodowlanej,

2) zwiększenia produkcji artykułów powszechnego użytku, przez przemysł drobny,

3) wydatnego polepszenia jakości artykułów wytwarzanych przez przemysł drobny,

4) lepszego zaspokajania potrzeb ludności miast i wsi w zakresie usług.

Realizacji tych zadań powinno towarzyszyć wprowadzenie w szerokim zakresie nowej techniki, poprawa wykorzystania maszyn i urządzeń, walka o dalszy wzrost wydajności pracy, pogłębienie systemu oszczędnościowego wyrażającego się w walce z przerostami w zatrudnieniu, w walce z marnotrawstwem, w eliminowaniu brakorobstwa, w likwidowaniu nadmiernych remanentów w produkcji i obrocie towarowym oraz walka o pełne wykonanie planu w dziedzinie kosztów własnych.

Realizacji tych zadań powinna towarzyszyć niezmordowana walka o ujawnianie i skuteczne wykorzystanie znajdujących się w naszej gospodarce rezerw oraz żelazna zasada w polityce inwestycyjnej: „nie dopuszczać do budowy, jeżeli efekt gospodarczy może być osiągnięty bez budowy, przez wykorzystanie istniejącej mocy produkcyjnych; nie dopuszczać

do budowy wielkim kosztem, gdy osiągnięcia można uzyskać małym kosztem.“

PROGRAM DROBNEJ WYTWÓRCZOŚCI DLA ROLNICTWA

Nie ma bodaj gałęzi przemysłu drobnego, która by nie mogła się przyczynić, poprzez lepszą obsługę potrzeb rolnictwa, do wydatnego zwiększenia zbiorów i wzrostu produkcji hodowlanej. Szczególne jednak zadania stoją przed branżami: metalową, drzewną, chemiczno-mineralną, materiałów budowlanych i spożywczą.

Postaramy się w dalszej części artykułu omówić zarówno te zadania, jak również sposób ich realizacji w drodze inwestycji.

Branża metalowa: Dla uzyskania postępu w mechanizacji prac hodowlanych w państwowych gospodarstwach rolnych i spółdzielniach należy rozszerzyć produkcję maszyn z napędem mechanicznym do przygotowywania pasz, samoczynnych poideł, prostych urządzeń transportowych dla obór i chlewni, podjąć produkcję elektrycznych dojarni. Uchwały Prezydium Rządu z 1952 roku nakładają na przemysł drobny szczególne obowiązki w zakresie produkcji hydroforów, chłodziaków do mleka, wózków do pasz i obornika, deszczownic do pastwisk, dmuchaw do ziarna, parników elektrycznych, śrutowników oraz elektrycznych ogrodzeń pastwisk

Dla zaopatrzenia gospodarstw indywidualnych oraz GOM-ów w środki produkcji należy zwiększyć produkcję maszyn i narzędzi rolniczych, w szczególności takich jak: pługi bezkoleśne, jednoskibowe, brony uprawowe posiewne i sprzężonowe, narzędzia pielęgnacyjne — obsypniki jednorzędowe, maszyny czyszczące i sortujące, młocarnie kieratowe, siewkarnie ręczne i kieratowe.

Dla zabezpieczenia gospodarki rolnej przed szkodnikami roślin, należy wzmocnić i podnieść jakość oraz stopień sprawności aparatury ochrony roślin i opryskiwaczy typu „Trojak“ „Tępiciel“, „Konstrukcja“ oraz opylaczy typu „Wawel“, „Marchweld“.

Należy zwiększyć wydatnie produkcję narzędzi rolniczych, ogrodniczych oraz innego sprzętu niezbędnego dla każdego gospodarstwa rolnego jak: łopaty, szpadle, kilofy, oskardy, grabie, siekiery, zgrzebła, cedzidła itp.

Szczególną uwagę należy zwrócić na produkcję części zamiennych dla maszyn w GOM-ach, POM-ach i indywidualnych gospodarstwach, by nie dopuścić do stanu, który miał miejsce w roku ubiegłym, kiedy połowa maszyn, tak ważnych dla chłopów małych i średniorolnych, jak młocarnie i 20% snopowiązałek i żniwiarek w GOM-ach było nieczynnych.

Chodzi przede wszystkim o części zamienne dla siewników, kosiarek, żniwiarek, tuleje i panewki do snopowiązałek, koła zębate dla młocarń i kieratów, sita do młocarń czyszczalni, armaturę do lokomobil, części płużne konne, lemieszki, sprzężyny do pługów i kultywatorów traktorowych, łańcuchy Galla do snopowiązałek, części zamienne do aparatury ochrony roślin wymienionej wyżej oraz

do opylaczy typu „Holder“, „Hudson“, „Mysto“, „M.B.F.-300“, „Pomonex“ i opryskiwaczy typu Flora i Kaskada.

Zadania te drobny przemysł metalowy powinien wykonać w oparciu o niewykorzystane moce produkcyjne zakładów, dla których w zasadzie ta produkcja nową nie jest. Niewątpliwie zajdzie w niektórych wypadkach, jak np. w fabryce sprzężyn w Stalinogrodzie, w fabrykach maszyn rolniczych w Końskich i „Młocie“ oraz w Maleńcu, potrzeba szerszej rozbudowy zakładów i uzupełnienia parku maszynowego.

Powinno to odbyć się jednak w ramach inwestycji pozalimitowych.

Branża drzewna: Dla polepszenia zaopatrzenia zarówno gospodarstw rolnych uspołecznionych jak też i indywidualnych w środki produkcji należy poważnie rozszerzyć i wzmocnić produkcję wozów gospodarskich, taczek, wyrobów kołodziejskich jak: koła, dyszle, części do wozów. Można stwierdzić, że ten odcinek produkcji należy do najbardziej zaniedbanych w przemyśle drobnym i wymaga szczególnej opieki ze strony resortu i jego ogniw szczebla wojewódzkiego.

Wielkie możliwości istnieją w naszym kraju, w dziedzinie pszczelarstwa, którego rozwój zależy od sprzętu pasiecznego, produkowanego jeszcze w niedostatecznej ilości. Skoro nadmieniamy, iż w produkcji tych artykułów przemysł drobny jest prawie monopolistą, jasne i konkretne stają się zadania, ciążące na producentach sprzętu pasiecznego. Wzmocnienie produkcji uli, podkurzaczy, poideł pasiecznych, ramek do uli, ramek hodowlanych, sit do cedzenia miodu, krat ogrodowych, masek ochronnych itp. Trzeba wydatnie zwiększyć produkcję wyrobów bednarskich, a w szczególności takich jak: becзки, balie, masielnice, wiadra, cebrzyki.

Zwrócić uwagę na produkcję drabin, koryt, żłobów, szufli, grabi i innych artykułów, na pozór drobnych lecz mających istotne znaczenie dla każdego gospodarstwa rolnego.

Inwestycje w tej branży należy przede wszystkim koncentrować na silnej rozbudowie zakładów produkujących wozy gospodarskie i wyroby kołodziejskie oraz wyroby bednarskie. Wydaje się słuszne przystąpić do uruchomienia nowych zakładów drogą adaptacji obiektów nieczynnych, często o tym samym lub pokrewnym profilu produkcji, których jest niemało na Ziemiach Odzyskanych. Ponadto w nakładach inwestycyjnych należy uwzględnić mechanizację robót, zwłaszcza pracochłonnych.

Branża chemiczno-mineralna: Drobny przemysł chemiczny produkuje wiele środków potrzebnych każdemu gospodarstwu rolnemu w walce ze szkodnikami roślin. Do nich należą: maść sadownicza, smoła ogrodnicza, ciecz kalifornijska, karbolina, DNK, lep sadowniczy, świece „Arwico“ azotox, krezotol itp.

Produkcja tych artykułów jest jeszcze ciągle niedostateczna, aczkolwiek istnieją poważne możliwości zwiększenia jej bez specjalnie wielkich nakładów inwestycyjnych. Przed organami służby rolnej w terenie stoi zadanie popularyzacji tych

środków. Praktyka dowiodła bowiem, że chłopie niechętnie, często z powodu konserwatyźmu i nieświadomości, stosują te środki w walce ze szkodnikami.

Przed pracownikami zaś drobnej wytwórczości stoi poważne zadanie zwiększenia ilościowego i jakościowego produkcji wyżej wspomnianych środków.

Zakłady przemysłu mineralnego powinny rozszerzyć produkcję naczyń kamionkowych różnego litrażu, których brak odczuwają dotkliwie gospodarstwa rolne.

Szczególne zadania mają do spełnienia z a k ł a d y p r o d u k u j ą c e m a t e r i a ł y b u d o w l a n e. Wzrost hodowli jest nie do pomyślenia bez zwiększenia budownictwa, obór, chlewów i innych pomieszczeń gospodarskich. Rzecz jasna, wymaga to wydatnego zwiększenia produkcji materiałów budowlanych i przygotowania całego szeregu tanich materiałów zastępczych w postaci prefabrykatów, wykorzystując do ich produkcji istniejące w poważnej ilości nadwyżki trocin i trzciny.

Produkcję wyrobów betonowych należy przestawić z punktu widzenia potrzeb gospodarki rolnej i hodowlanej, to znaczy rozszerzyć produkcję poideł, koryt, żłobów, kręgów, pustaków itp.

Dla zwiększenia produkcji materiałów budowlanych istnieje w naszym kraju poważna baza nie tylko surowcowa. Istnieją setki nieczynnych zakładów, w szczególności cegielnie, które można stosunkowo niedużym nakładem uruchomić. Dziesiątki nieczynnych wapienników przy drobnych inwestycjach dałoby kilkadziesiąt tysięcy ton wapna.

Uruchomieniem tych zakładów powinny zająć się nie tylko przedsiębiorstwa państwowego przemysłu terenowego. Zadanie to ciąży również na przedsiębiorstwach spółdzielczych, które w ten sposób mogą zapewnić niezbędne środki dla wzrostu produkcji rolniczej i hodowlanej.

Zasadniczą przyczyną niedostatecznego wzrostu hodowli i niskiej produktywności zwierząt jest słaby rozwój bazy paszowej. Do jej rozszerzenia, poza wzrostem produkcji zbóż i ziemniaków, zwiększeniem wydajności z łąk i pastwisk, może przyczynić się produkcja koncentratów i mieszanek o wielkiej wartości odżywczej, szeroko stosowanych w Związku Radzieckim i krajach o wysokiej kulturze rolnej.

Produkcja mieszanek paszowych opiera się w zasadzie na odpadkach poubojowych, które nie są w sposób dostateczny wykorzystywane i często wyrzucane do kanałów i ścieków. Wiele zakładów spółdzielczych podjęło już inicjatywę w tym kierunku. Rozszerzenie jej na wszystkie zakłady przemysłu drobnego i poważne zwiększenie produkcji wspomnianych koncentratów i mieszanek (wygodnych do transportowania) może przyczynić się do złagodzenia deficytów paszowych w okręgach, gdzie one ostro występują. Należy podkreślić, iż nakłady związane z uruchomieniem tej produkcji są minimalne i mogą być przez każdego zainteresowany zakład, w ramach inwestycji pozalimitowych, szybko uruchomione. Uwzględniając z jednej strony nieograniczony zbyt, z drugiej zaś bogatą bazę surowcowa, należy sądzić, że produkcja koncentra-

tów i mieszanek paszowych powinna stać się przedmiotem szczególnego zainteresowania zakładów przemysłu drobnego branży chemicznej i spożywczej, posiadających niewykorzystany park maszynowy i odczuwających trudności surowcowe w produkcji innych asortymentów.

Ograniczyłem się do omówienia tych gałęzi przemysłu drobnego, które najwydatniej mogą się przyczynić do zwiększenia zbiorów i wzrostu produkcji hodowlanej.

ZWIĘKSZENIE PRODUKCJI ARTYKUŁÓW POWSZECHNEGO UŻYTKU (artykułów konsumpcyjnych)

IX Plenum wykazało, iż wiele artykułów przemysłu konsumpcyjnego produkuje się w niedostatecznej ilości, asortyment tych artykułów jest często jednostajny i nieurozmaicony. Nie podobna realizować zadania szybkiego podnoszenia stopy życiowej ludności bez wydatnego powiększenia ilości artykułów przemysłu konsumpcyjnego. To ostatnie zadanie spoczywa także na przemyśle drobnym, który jest poważnym w skali krajowej dostawcą tych artykułów. Zadanie to występuje z całą ostrością we wszystkich gałęziach przemysłu.

W drobnym przemyśle włókienniczym należy zwiększyć produkcję tkanin bawełnianych w asortymentach nie produkowanych lub produkowanych w niedostatecznej ilości przez przemysł wielki, w szczególności tkaniny obrusowe kolorowe tkanne, ubraniowe i dekoracyjne we wzorach regionalnych.

Należy rozszerzyć w przemyśle spółdzielczym produkcję czystowełnianych samodzielnych typu „Leszczków“ w małych seriach, szalików i chustek o wzorach regionalnych oraz produkować większe ilości wysokogatunkowych jedwabnych tkanin krawatowych, parasolkowych, bluzkowych, ręcznie zdobionych chustek, apaszek i szalików.

Zwiększyć należy produkcję asortymentów o charakterze artystyczno-ludowym a zwłaszcza firanek lnianych, serwetek, makatek, walansjenek oraz produkcję kilimów, kap, narzut, gobelinów, firanek siatkowych, ręcznie zdobionych, opartych o motywy ludowe, o czystych i wyrazistych kolorach.

W celu zabezpieczenia ludności w odzież i bieliznę wysokiej jakości, ze szczególnym uwzględnieniem odzieży dla dzieci i młodzieży, należy znacznie rozszerzyć produkcję wyrobów dziewiarskich o estetycznych wzorach, a w szczególności damskiej bielizny milanezowej, trykotaży damskich wysokogatunkowych i bogato zdobionych.

W zakresie produkcji obuwia i artykułów skórzanych należy szczególną uwagę zwrócić na uzupełnienie asortymentu modelowego obuwia damskiego, obuwia letniego damskiego i męskiego różnokolorowego, trwałego i taniego obuwia z pełnowartościowych tkanin, rafii i rogożyny. Rozszerzyć asortyment torebek damskich, teczek, waliz, neseserów i innej galanterii o różnych fasonach, estetycznym wykończeniu i wyglądzie.

Spółdzielnie, zatrudniające wysoko wykwalifikowanych rzemieślników branży skórzanej, nastawiać należy na produkcję obuwia wyborowego, wysokiej jakości.

Wprowadzić należy na rynek nowe asortymenty konfekcji futrzanej, jak błamy, kurtki, futra, czapki futrzane i rękawiczki dla dzieci, kozuchy i czapki baranie dla wsi oraz kanadyjki ze skór jagnięcych barwionych, z nakładanymi sztucznymi liczkami.

W zakresie mebli i wyrobów drzewnych — zapewnić poważny wzrost produkcji mebli giętych, tapczanów, amerykanek, kompletów sypialnych i kompletów kuchennych. Zwiększyć ilość produkowanych wzorów, wzbogacić asortyment i podnieść formę artystyczną. Podnieść estetykę mebli przez bardziej staranne wykonanie, wprowadzenie wysokiego połysku i zwiększenie udziału mebli o kolorze ciemnym.

Wydatnie powiększyć i rozszerzyć asortyment produkowanych z drewna artykułów gospodarstwa domowego jak wałki, miski do mięsa, stolnice, tłuczki itp. oraz galanterii drzewnej.

W celu zaspokojenia potrzeb ludności w wyroby przemysłu szcztokarskiego, należy poważnie polepszyć asortyment wyrobów szcztokarskich, a w szczególności do użytku gospodarstwa domowego oraz szcztok do zębów, włosów i pędzli do golenia.

W zakresie produkcji artykułów szklanych zachodzi konieczność wydatnego zwiększenia produkcji szkła stołowego, szklanek, trwałych i estetycznych słoików przemysłowych dla przemysłu konserwowego, poważnie wzmocnić produkcję drobnej galanterii szklanej, ozdób choinkowych, luster, biżuterii jak broszki, perełki, koraliki itp.

W zakresie artykułów z kamionki należy zwiększyć produkcję naczyń kamionkowych o różnym litrażu i radykalnie poprawić jakość i wzmocnić ich trwałość.

W zakresie produkcji przetworów papierowych i materiałów biurowych — rozpocząć produkcję artykułów dotychczas nie produkowanych i znacznie zwiększyć produkcję takich artykułów jak kolonotesy, ołówki automatyczne i wieczne pióra popularne i luksusowe, uchwyty do ołówek, farby artystyczne, stalówki itp.

W zakresie produkcji wyrobów metalowych i elektrotechnicznych powszechnego użytku należy wydatnie zwiększyć produkcję naczyń kuchennych i gospodarskich, a mianowicie: naczyń kuchennych emaliowanych, ocynkowanych, wiader ocynkowanych, sprzętu mleczarskiego ocynowanego, rozszerzyć produkcję nakryć stołowych i wyrobów nożowniczych, a w szczególności nakryć stołowych i deserowych nierdzewnych, aluminiowych, wszelkich scyzoryków, nożyczek, nożyków do maszynek do mięsa, brzytw oraz nożyków do golenia.

Zachodzi konieczność zapewnienia pełnego pokrycia potrzeb rynku w dziedzinie drobnej galanterii metalowej, jak spinki, sprzączki wszelkiego rodzaju, zamki błyskawiczne itp.

Należy uruchomić produkcję adapterów elektrycznych oraz rozszerzyć produkcję gramofonów.

W zakresie sprzętu domowego zwiększyć produkcję wózków i łóżek dziecięcych.

Należy wydatnie rozszerzyć asortyment artykułów elektrotechnicznych powszechnego użytku jak: kuchenek, piecyków, imbryków metalowych i por-

celanowych maszynek do kawy, garnków i patelni elektrycznych, suszarek do włosów, grzałek rurkowych, żelazek domowych, sznurów przełączniowych, przewodów elektrycznych i sprzętu instalacyjnego.

Konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na produkcję gwoździ, siatek i czarnych narzędzi, łańcuchów gospodarskich i wędzideł, podkowiaków, haceli, wideł, łopat, szpadli, kilofów, oskarłów.

Ponadto należy rozszerzyć produkcję urządzeń sanitarnych i ogrzewczych dla budynków mieszkalnych jak: armatura sieci domowej, grzejniki centralnego ogrzewania, piece uniwersalne, kuchnie przenośne, piekarniki, rury i kolanka piecowe, kuchenki gazowe, rury i kształtki kanalizacyjne i inne.

W zakresie produkcji artykułów powszechnego użytku, zarówno referat tow. Bieruta, jak też i tezy podkreślają szczególnie konieczność rozwinięcia produkcji artykułów pomagających pracującej kobiecie w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz wyrobów świadczących o trosce ustroju socjalistycznego o dzieci. Zadania te nakładają na przemysł drobny obowiązek znacznego zwiększenia produkcji takich artykułów jak: froterki, odkurzacze, lodówki elektryczne, maszyny uniwersalne do gotowania, kuchenki gazowe, maszynki do mięsa, suszarki do naczyń, pralnice elektryczne, wyżmaczki i inne oraz uruchomienie nowych artykułów jak maszyny do szorowania podłóg, cyklizowania podłóg itp. Szczególną uwagę należy zwrócić na produkcję odzieży dziecięcej, a w szczególności odzieży wszystkich niezbędnych wymiarów dla dzieci do lat 7, obuwia dziecięcego — wprowadzając pełną numerację z uwzględnieniem półnumerów. Wydatnie rozwinąć należy produkcję zabawek, wprowadzając do produkcji nowe asortymenty zabawek. Zwrócić należy szczególną uwagę na ich dydaktyczny charakter oraz uwzględnić w szerokim zakresie tematykę twórczej pracy pokojowej i budowy ustroju socjalistycznego.

Należy rozszerzyć asortyment instrumentów muzycznych poprzez zwiększenie produkcji instrumentów lutniczych wyższych klas, artystycznych i szkoleniowych, instrumentów dętych klawiszowych i instrumentów perkusyjnych oraz regionalnych instrumentów ludowych jak: fujarki popularne, szerszenki, dudy, kozły itp.

W celu stworzenia warunków dalszego rozwoju sportu, turystyki i kultury fizycznej oraz zaspokojenia potrzeb na tym odcinku zachodzi konieczność rozwinięcia produkcji nart i sprzętu narciarskiego, sanek, kijów do hokeja, łyżew, rakiet tenisowych, kajaków, żaglówek, osprzętu żeglarskiego, asortymentu ubiorów narciarskich, a ponadto wprowadzić produkcję sprzętu dla turystyki górskiej jak: czekany, raki taternicze, liny asekuracyjne, kuchenki spirytusowe, niezbędniaki, menażki, ubiory turystyczne, lekkie namioty dla turystów pieszych, śpiwory itp.

Należy poważnie rozszerzyć produkcję artykułów spożywczych w przemyśle drobnym, w szczególności w oparciu o pełne wykorzystanie lokalnej bazy surowcowej, jak np.: jagody, grzyby, warzywa, owoce, nadwyżki upraw roślinno-zbożo-

wych, drobne zwierzęta gospodarstwa domowego, przetwórstwo ryb itp. Dotychczasowe doświadczenia na tym odcinku wykazały, że przemysł drobnia potrafi produkować artykuły spożywcze wysokiej jakości oraz artykuły nowe dotychczas przez przemysł spożywczy nie wytwarzane i zapewnić sobie zbyt u najbardziej wymagającego i surowego odbiorcy, jakim jest Dom Handlowy „Delikatesy“. Przed przemysłem spożywczym stoją wielkie zadania, powiedział tow. Bierut w swoim referacie wygłoszonym na IX Plenum, chodzi nie tylko o zwiększenie ilości artykułów przemysłu spożywczego, ale także o wzbogacenie asortymentu tych towarów i podniesienie ich jakości. W oparciu o wymienione wytyczne winien drobny przemysł spożywczy zadania swe realizować.

Zwiększenie produkcji artykułów konsumpcyjnych w przemyśle drobnym wymagać będzie w całym szeregu wypadków, a w szczególności w branży metalowej, spożywczej, muzycznej i zabawkarstwie pewnych nakładów inwestycyjnych, idących w zasadzie w kierunku rozbudowy i modernizacji zakładów oraz uzupełnienia parku maszynowego. Nakłady te powinny być dokonane zarówno w drodze inwestycji limitowych, jak też pozalimitowych. Rozwój zaś produkcji przemysłu spożywczego powinien nastąpić przede wszystkim na bazie uruchamiania dotychczas nie czynnych, nie wykorzystanych zakładów, maszyn i urządzeń oraz drogą uruchamiania nowych działów produkcji w zakładach istniejących. Przewidzieć należy budowę nowej fabryki ostrzy do golenia, zakładów fonograficznych, fabryki wyrobów blacharskich, zabawek mechanicznych oraz poważną rozbudowę fabryki maszyn rolniczych we Włocławku, fabryk wozów w Sianowie i Łobezie oraz przebudowę szeregu hut i wani w przemyśle szklarskim.

WYDATNE POLEPSZENIE JAKOŚCI ARTYKUŁÓW WYTWARZANYCH PRZEZ PRZEMYSŁ DROBNY

Częste i słuszne są skargi ludności na złą jakość, niedostateczną trwałość, niedbałe wykańczanie towarów. Nie podobna realizować zadania szybszego podniesienia stopy życiowej ludności bez usunięcia tych bolączek i niedociągnięć, bez zdecydowanego przełomu w walce o jakość i trwałość produkowanych towarów.

Naszą żelazną zasadą powinno być: produkować dużo, tanio i dobrze. Sprawa jakości produkcji jest nie tylko niezmiernie doniosłą sprawą gospodarczą, jest jednocześnie bardzo ważną sprawą polityczną. Nasza gospodarka socjalistyczna jest wyższą formą gospodarowania od gospodarki kapitalistycznej, obliczonej na zysk. Przemysł drobnia często marnuje surowce i robociznę oraz naraża na szkodę odbiorców. Brakoróbstwo jest szkodnictwem o szerokim zasięgu, hamuje ono nasz rozwój gospodarczy i kulturalny i jako takie jest również wykorzystywane przez elementy wrogie i obce klasowo. Walka z brakoróbstwem wymaga szczególnie wzmożonej czujności ze strony całego aktywu gospodarczego w przemyśle drobnym.

Tow. Bierut, w swoim referacie, podkreśla konieczność poprawy jakości i gatunków artykułów

przemysłowych i spożywczych. Dalszym zadaniem — wskazuje tow. Bierut — jest poprawa jakości produkcji przemysłu włókienniczego i odzieżowego. W przemyśle włókienniczym szczególną uwagę należy zwrócić na polepszenie jakości tkanin m.in. przez ich lepsze wykończenie. W przemyśle odzieżowym należy znacznie poprawić jakość i wzbogacić asortyment przez zwiększenie ilości modeli przystosowanych do potrzeb konsumenta. Poważnemu zwiększeniu powinna ulec sieć punktów szycia odzieży na miarę. W przemyśle obuwniczym należy zwrócić szczególną uwagę na trwałość obuwia, na jego wykończenie, znacznie rozbudować sieć punktów usługowych wykonujących obuwie na indywidualne zamówienia, w tej liczbie również i obuwie wysokiej jakości wykonywane w rzemieślniczych spółdzielniach pracy.

Pilnym zadaniem jest poprawienie jakości i trwałości mebli, których produkcja w naszym kraju posiada piękne lecz, niestety w ostatnich latach, zaniedbane tradycje.

W dziedzinie zabawkarstwa zapewnić należy wysoką jakość wykonania, estetyczny wygląd i trwałość produkowanych zabawek oraz stosowanie właściwej żywej, różnorodnej kolorystyki i odpowiedniego opakowania. Ponadto, należy podnieść estetykę i jakość produkowanych instrumentów i artykułów muzycznych.

Wymieniłem jedynie szereg gałęzi przemysłu, w których zachodzi potrzeba poprawy jakości produkcji. Nie znaczy to bynajmniej, że w pozostałych gałęziach problem walki z brakoróbstwem i o poprawę jakości nie występuje. Zagadnienie to generalnie występuje we wszystkich gałęziach przemysłu i dlatego też w walce o podniesienie jakości powinni wziąć udział wszyscy pracownicy drobnego przemysłu.

Obowiązującą tu podstawową zasadą: stałemu wzrostowi produkcji musi towarzyszyć pełne wykonanie zadań w zakresie podniesienia jakości, obniżenia kosztów własnych, lepszego wykorzystania maszyn i narzędzi, zwiększenia wydajności pracy. Zagadnienie to posiada poważne i szerokie znaczenie o charakterze masowo-politycznym i powinno być przedmiotem szczególnej troski kierownictwa przedsiębiorstw, rad zakładowych i organizacji partyjnych.

Doświadczenia radzieckie uczą, iż cztery elementy decydują o jakości produkcji:

- 1) wysoka świadomość załogi,
- 2) dobra organizacja pracy,
- 3) stałe podnoszenie kwalifikacji załogi,
- 4) postęp techniczny.

Zagadnienie podniesienia jakości może wymagać w niektórych zakładach pewnych nakładów inwestycyjnych w zakresie modernizacji urządzeń i pewnych usprawnień. Nakłady te powinny z natury swej być nakładami drobnymi i pokrywanymi w trybie inwestycji pozalimitowych.

Powinniśmy pamiętać, iż jedynie w wyniku bezwzględnej walki z brakoróbstwem, walki o stałą poprawę jakości, będziemy w stanie dokonać zdecydowanego w tej dziedzinie przełomu, niezbędnego do szybszego podniesienia stopy życiowej ludności.

ZASPOKOJENIE POTRZEB LUDNOŚCI MIAST I WSI W ZAKRESIE USŁUG

Szybki wzrost dobrobytu materialnego mas pracujących wymaga obok zwiększenia produkcji rolnej i hodowlanej, zwiększenia rynkowej masy towarów powszechnego użytku i obrotu towarowego, również znacznego rozszerzenia działalności usługowej w gospodarce narodowej.

Niedostateczne pokrycie zapotrzebowania ludności występuje w zakresie usług. W usługach przemysłowych i nieprzemysłowych wykonywanych przez uspołecznione przedsiębiorstwa przemysłu drobnego i przez rzemiosło idywidualne, stopień pokrycia potrzeb ludności szacowany jest na około 60% (bazując na teoretycznych normach nasilenia).

W poszczególnych dziedzinach usług występują jednak daleko ostrzejsze braki, np. w zakresie pralnictwa, opierając się na normach radzieckich maksymalne pokrycie zapotrzebowania wynosi u nas około 20%.

Szczególnie poważny deficyt występuje na odcinku rzemiosł wiejskich rzutujący poważnie na problem produkcji rolniczej. W celu spowodowania szybszego i bardziej wszechstronnego rozwoju działalności usługowej, dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mas pracujących, sieć punktów usługowych w latach 1954 — 1955 należy powiększyć o 40%, a w zakresie usług wiejskich o 50%. W usługach metalowych i elektrotechnicznych należy rozbudować sieć punktów naprawy maszyn i narzędzi, usług kowalskich, naprawy i konserwacji motocykli, rowerów, wózków dziecięcych, naprawy naczyń i opakowań blaszanych, usług szlifierskich, elektrotechnicznych i elektromechanicznych, naprawy wag i aparatów pomiarowych, usług grawerskich i emalierskich, naprawy maszyn biurowych, patefonów, gramofonów, punktów ostrzenia noży, nożyczek itp.

Dla zaspokojenia potrzeb wsi, tak w celu wzmoczenia produkcji rolniczej, jak też i pokrycia potrzeb ludności wiejskiej, szczególnie ważna jest wydatna rozbudowa sieci punktów kowalskich, specjalnych punktów naprawy maszyn i narzędzi rolniczych, usług ślusarskich i blacharskich.

W zakresie konserwacji i naprawy wyrobów gumowych należy rozbudować sieć punktów wulkanizacji opon i dętek, obuwia gumowego i różnych przedmiotów gumowych codziennego użytku. W usługach szklarskich zachodzi konieczność rozwinięcia sieci punktów szklenia okien, pojazdów mechanicznych, szlifowania szkła, podlewania zwierciadeł oraz naprawy przedmiotów szklanych, porcelanowych i fajansowych.

W zakresie usług drzewnych należy rozbudować sieć punktów naprawy i odświeżania mebli, usług tapicerskich, kołodziejskich, bednarskich, napraw sprzętu szkolnego, sportowego, usług szkutniczych, tokarskich, modelarskich, napraw ram okiennych, drzwi, posadzek, napraw drobnych przedmiotów z drewna i galanterii drewnianej.

Dla potrzeb wsi należy w zakresie obróbki drewna rozbudować szczególnie sieć punktów usługowych kołodziejskich, bednarskich, stolarskich i dekarskich. W zakresie usług obróbki drewna należy

dokonywać wszelkich robót naprawczych sprzętu gospodarskiego, napraw części drewnianych maszyn i narzędzi rolniczych, robót naprawczych przy budynkach i ich wyposażeniu.

W usługach włókienniczych i odzieżowych zachodzi konieczność rozbudowy sieci wszelkich napraw bielizny i odzieży, usług dziewiarskich, w zakresie cerowania artystycznego, miarowych usług krawieckich, modniarskich, usług czapniczych i kapeluszniczych, napraw i przeróbek odzieży dziecięcej, plisowania sukien, usług hafciarskich itp.

W zakresie usług skórzano-obuwniczych należy rozbudować sieć punktów obuwia miarowego, obuwia ortopedycznego, napraw obuwia, wyrobów i napraw futer i kozuchów na miarę, napraw rymskich, kufrów, waliz, wyrobów kaletniczych oraz naprawy rękawiczek. Dla wsi należy w szczególności rozwinąć usługi z zakresu napraw uprząży i siodła, napraw skórzanych części pojazdów, usług szewskich, kuśnierskich i kozuszkarskich.

W zakresie usług konserwacyjno-remontowych zachodzi potrzeba rozbudowania sieci punktów naprawy i drobnych robót murarskich, dekarskich, tynkarskich, sztukatorskich, napraw ciesielskich, wodociągowo-kanalizacyjnych i gazowych, napraw i drobnych robót malarskich, budowlano-lakierniczych, napraw pieców pokojowych i kuchennych oraz innych. Ponadto, na wsi trzeba zwiększyć ilość punktów, zajmujących się budową, naprawą i czyszczeniem studzien, odgrzybianiem budynków, usługami szklarskimi i zduńskimi.

Należy rozszerzyć działalność w zakresie napraw i strojenia instrumentów muzycznych, lutniczych, pianin i fortepianów, zaspokajając potrzeby zespołów muzycznych zawodowych, amatorskich oraz indywidualnych posiadaczy instrumentów muzycznych.

W zakresie usług pralniczych trzeba rozbudować działy prania białego, prania chemicznego i farbowania, a ponadto maglowania bielizny. Należy rozwinąć sieć usług fryzjerskich, rozszerzyć świadczenie usług kalotechnicznych, wprowadzając rodzaje usług, które dotychczas były świadczone w sposób niedostateczny jak manicure, pedicure oraz rozbudować sieć gabinetów kosmetycznych.

W zakresie usług fotograficznych należy nie tylko rozszerzyć sieć, lecz ponadto wprowadzić do zakresu ich działalności wywoływanie i utrwalanie fotografii, wykonywanie odbitek fotograficznych, powiększeń, fotokopii, retuszu i prac artystycznych. W zakresie usług fotooptycznych i optyki okularowej, należy poważnie rozbudować sieć w zakresie zaopatrzenia ludności w okulary, sprzęt usuwający wady wzroku, sprzęt ochronny wzroku, naprawy tego sprzętu. Należy zwrócić uwagę na organizację i rozwój placówek wykonujących usługi w zakresie pomocy domowej, sprzyjające zwiększeniu aktywności zawodowej i społecznej kobiet pracujących.

Zagadnieniem szczególnej wagi jest rozbudowa usług w zakresie służby zdrowia. Rozwój tych placówek przyczyni się do dalszego podnoszenia zdrowotności, lepszego zaspokojenia potrzeb szczególnie ludności nie korzystającej z powszechnego ubezpieczenia w ramach państwowej służby zdro-

wia. Należy organizować punkty przyjęć lekarskich, pracownie techniki i protetyki dentystycznej, punkty obsługi ambulatoryjnej oraz obsługi ludności w zakresie zabiegów felczerskich i pielęgniarzkich.

Pożyteczną działalność spełniają istniejące punkty wypożyczania sprzętu gospodarstwa domowego, które powinny ulec dalszej rozbudowie i swą działalnością objąć wypożyczanie wszelkiego sprzętu służącego do podnoszenia stanu higieny osobistej i domowej ludności oraz sprzętu sportowego i turystycznego.

Nie wyczerpałem tu w pełni bogatej dziedziny usług, będącej w zasadzie domeną przemysłu drobnego.

Wydaje się konieczne zwrócić szczególną uwagę na rozbudowę usług w zawodach ważnych dla rolnictwa dla podniesienia jego wydajności i produktywności hodowli.

Organizacji i rozbudowie sieci punktów usługowych zarówno w mieście jak też i na wsi powinna towarzyszyć troska o właściwą ich lokalizację uwzględniając szczególnie rejony, gdzie odczuwany jest brak punktów w zakresie poszczególnych rodzajów usług, zaspokajając w szczególności potrzeby wsi, osiedli robotniczych oraz ludności obszarów gospodarczo zacofanych. Organizacji i rozwojowi sieci punktów usługowych towarzyszyć powinna stała walka o poprawę jakości, terminowości, o kulturę oraz wzbogacenie form świadczenia usług.

Organizacja sieci punktów usługowych powinna postępować w oparciu o pomoc i opiekę rad narodowych oraz pełne wykorzystanie rezerw lokalowych i maszynowych.

W celu budowy i adaptacji pomieszczeń dla zakładów i punktów usługowych oraz zakupu i montażu maszyn i urządzeń koniecznych dla realizacji zadań w zakresie rozwoju zakładów i punktów usługowych, wytyczonych w tezach IX Plenum KC PZPR, zajdzie potrzeba dokonania w latach 1954—1955 pewnych nakładów inwestycyjnych.

Nakłady te powinny być głęboko przemyślane co do celowości ich zużycia. Należy przeciwdziałać podejmowaniu nowych inwestycji tam, gdzie można osiągnąć wzrost usług kosztem małych adaptacji lub lepszego wykorzystania zdolności produkcyjnej. Należy szeroko stosować typowe projekty, osiągając znaczne oszczędności w nakładach inwestycyjnych bez zmniejszenia ich efektów.

Drobny przemysł realizując zadania, rozwinięte w czterech zagadnieniach poruszonych na wstępie, przyczyni się wydatnie do zmniejszenia dysproporcji, istniejącej pomiędzy rozwojem przemysłu i rolnictwa, dysproporcji pomiędzy rozwojem środków produkcji i rozwojem artykułów konsumpcyjnych, przyczyni się do pogłębienia spójni gospodarczej między miastem i wsią oraz do umocnienia sojuszu robotniczo-chłopskiego, podwaliny rewolucyjnych przeobrażeń społecznych, fundamentu władzy ludowej prowadzącej kraj nasz do socjalizmu.

POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE

WYDAJĄ KSIĄŻKI Z ZAKRESU:

- PLANOWANIA I STATYSTYKI
- EKONOMIKI PRZEMYSŁU I BUDOWNICTWA
- ZAOPATRZENIA I GOSPODARKI MATERIAŁOWEJ
- HANDLU WEWNĘTRZNEGO I ZAGRANICZNEGO
- ŻYWIENIA ZBIOROWEGO
- FINANSÓW
- GOSPODARKI KOMUNALNEJ
- PODRĘCZNIKÓW DLA SZKÓŁ ZAWODOWYCH

Książki Polskich Wydawnictw Gospodarczych nabywać i zamawiać można w księgarniach techniczno-gospodarczych „DOMU KSIĄŻKI“.

Wydawnictwo zwraca się do czytelników z prośbą o nadsyłanie krytycznych uwag na temat wydawanych książek w celu wykorzystania ich w dalszej pracy wydawniczej. Uwagi prosimy nadsyłać pod adresem: Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Warszawa, ul. Poznańska 15.

PRZEGLĄD DOKUMENTACYJNY ZAGADNIENIŃ INWESTYCYJNYCH

OPRACOWANY PRZEZ

DZIAŁ DOKUMENTACJI INSTYTUTU BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

Rocznik 1

Warszawa, kwiecień 1954 r.

Zeszyt 2

1. ZAGADNIENIA OGÓLNE

20* 333.32(438) IBM
JĘDRYCHOWSKI S.: **Zadania budownictwa w świetle uchwał IX Plenum.** Inwest. i Bud., r. 4, Nr 1, stycz. 54, s. 1—12; A4. Referat wygłoszony na zjeździe aktywu pracowników budownictwa w grudniu 1953 r. w Warszawie. Główne zadania budownictwa na obecnym etapie polegają na uporządkowaniu dostarczenia dokumentacji projektowo-kosztorysowej, obniżce kosztów i poprawie jakości budownictwa.

21* 333.32(438) IBM
PAROL J.: **Jeszcze raz w sprawie budownictwa mieszkaniowego.** Nowe Drogi, r. 8, Nr 1, stycz. 54, s. 91—100; B5. Warunki wykonania zadań postawionych przed budownictwem mieszkaniowym przez IX Plenum KC PZPR. 1) Uregulowanie sprawy dokumentacji technicznej. konsekwentne wprowadzenie projektów powtarzalnych i typowych, typizacja elementów, sekcji i segmentów. 2) Wzrost wydajności pracy. 3) Walka o obniżenie kosztów budownictwa, połączona z poprawą jakości produkcji budowlanej.

22* 338.94(438),,1944—1954“ IBM
Rozwój inwestycji w okresie 10-lecia Polski Ludowej i ogólna ocena bibliografii zagadnień inwestycyjnych. Prz. bibl. Piśm. ekonom., r. 8, Nr 1, stycz.—luty 54, s. 47—48; A4. — Charakterystyka podstaw, na których oparł się rozwój metodologii planowania inwestycji w Polsce. Podanie najważniejszych pozycji bibliograficznych omawiających osiągnięcia w zakresie inwestycji.

23* 338.94(47) IBM
KOSTIENNIKOW W.: **Planowanie rozwoju rejonów gospodarczych w ZSRR.** Gosp. plan., r. 8, Nr 12, grud. 53, s. 40—48; A4. — Omówienie na tle zasad rejonizacji gospodarczej osiągnięć Związku Radzieckiego w zakresie likwidacji nierównomierności rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów kraju. W wyniku planowej rozbudowy sił wytwórczych i planowego ich rozmieszczenia stworzono nową specjalizację rejonów. Podkreślono, że podział kraju na rejony gospodarcze nie jest niezmienny — należy więc stale studiować warunki ekonomiczne poszczególnych rejonów.

2. METODOLOGIA PLANOWANIA

24* 338.94.001:016 IBM
KUMINEK E., LISSOWSKI W.: **Zasady planowania i realizacji inwestycji.** Prz. bibl. Piśm. ekonom., r. 8, Nr 1, stycz.—luty 54, s. 51—53; A4. — Przegląd literatury. Omówiono opracowania ogólne obejmujące całość zagadnień inwestycyjnych oraz opracowania radzieckie i polskie zajmujące się zagadnieniami: kompleksowego planowania inwestycji, koncentracji nakładów inwestycyjnych, pełnego i równomiernego wykonywania inwestycji, stabilizacji planu inwestycyjnego oraz obniżki kosztów inwestycji.

25* 338.94.001:016 IBM
SECOMSKI K.: **Teoria efektywności inwestycji.** Prz. bibl. Piśm. ekonom., r. 8, Nr 1, stycz.—luty 54, s. 49—50; A4. — Omówienie bibliografii zagadnienia badania efektywności inwestycji w gospodarce socjalistycznej. Wymieniono liczne prace ekonomistów radzieckich oraz podstawowe prace autorów polskich.

26* 338.94:711.7 IBM
LEDWOROWSKI B.: **Uwagi o etapowaniu inwestycji w komunikacji miejskiej.** Miasto, r. 5, Nr 2, luty 54,

s. 19—22; A4. — W związku z dyskusją na temat sporządzania planów etapowych miast autor omawia zagadnienia komunikacji miejskiej. Podkreśla konieczność zostawienia rezerw terenowych na poszerzenie arterii komunikacyjnych w przyszłości oraz szczegółowo zajmuje się tymczasowymi rozwiązaniami komunikacyjnymi i ich ekonomiczną celowością. W szczególności zajmuje się problemem porównywania wariantów inwestycyjnych różniących się wielkością koniecznych nakładów i okresami czasu, dla których warto stosować rozwiązania tymczasowe. Artykuł omawiając konkretny problem nawiązuje do zagadnienia badania efektywności nakładów inwestycyjnych.

27* 338.94.003 IBM
MAŁONIEWICZ N.: **Wpływ lokalizacji inwestycji na kształtowanie się kosztów eksploatacji zakładu przemysłowego.** Finanse, Nr 6, list.—grud. 53, s. 91—102; B5. — Artykuł dyskusyjny omawiający na tle zasad lokalizacji ogólnej i szczegółowej inwestycji wpływ lokalizacji na wielkość nakładów inwestycyjnych i w szczególności na koszty eksploatacji budowanego obiektu. Przykładowe wyliczenia dla obiektów przemysłu materiałów budowlanych (żwirowni, betoniarni).

3. FINANSOWANIE INWESTYCJI

28* 336:338.94:016 IBM
SECOMSKI R.: **Finansowanie inwestycji.** Prz. bibl. Piśm. ekonom., r. 8, Nr 1, stycz.—luty 54, s. 54—56; A4. — Bibliografia zagadnienia finansowania omówiona w dwóch częściach: opracowania książkowe radzieckie i polskie oraz artykuły w fachowych czasopismach polskich. Bibliografia czasopism ułożona wg lat pozwala na poznanie etapów rozwoju systemu finansowania inwestycji w Polsce.

29* 336:338:94(47) IBM
OGRYCZAK G.: **Radziecki system finansowania i kontroli inwestycji.** Biul. Banku inwest., r. 5, Nr 7—8, wrzes. 53, s. 172—176; A4. — Omówienie szeregu zagadnień radzieckiego systemu finansowania inwestycji, szczególnie tych, gdzie występują różnice w stosunku do systemu obowiązującego w Polsce w r. 1953. Podkreślenie znacznie szerszego zakresu działania banków specjalnych w ZSRR. Celowość wprowadzenia zmian w polskim systemie finansowania inwestycji. Artykuł oparty o doświadczenia z pobytu grupy specjalistów polskich w Banku Przemysłowym ZSRR.

30* 336.417:728(47) IBM
BIAŁOWARCZUK H.: **Kredytowanie długoterminowe indywidualnego budownictwa mieszkaniowego w ZSRR.** Zag. inwest., r. 9, Nr 2, luty 54, s. 1—17; A4. — Kredytowanie indywidualnego budownictwa mieszkaniowego w ZSRR zostało przez Rząd określone w „Zasadach kredytowania indywidualnego budownictwa mieszkaniowego“. Szczegółowe omówienie warunków kredytowania budownictwa indywidualnego oraz budowy domów przeznaczonych do sprzedaży. Podstawowe obowiązki banków na odcinku kredytowania. Tryb uruchamiania wypłat. System spłat, udzielonych kredytów.

IBM 338.94(438),,1954“ IBM
BARAN S.: **Planowanie finansowe inwestycji scentralizowanych limitowych na r. 1954.** Biul. Banku inwest., r. 5, Nr 11, list. 53, s. 276—280; A4. — Omówienie trybu i zasad planowania pokrycia finansowego inwestycji jednostek finansowanych z budżetu (objętych budżetem i rozliczających się z budżetem) na r. 1954. Zmiany w stosunku do r. 1953. Szczegółowe omówienie

pierwszego etapu planowania sfinansowania inwestycji — sporządzanie uzasadnienia wydatków na inwestycje scentralizowane limitowe.

32* 338.94:334(438),1954" IBM
MADEJCZYK E.: **Planowanie pokrycia finansowego inwestycji scentralizowanych limitowych spółdzielczości na rok 1954.** Biul. Banku inwest., r. 5, Nr 12, grud. 53, s. 314—318; A4. — Omówienie 2 instrukcji Banku Inwestycyjnego regulujących sprawę planowania pokrycia finansowego na r. 1954 i sprawę finansowania w I kwartale 1954 r. inwestycji jednostek spółdzielczych. Wskazanie odmienności w stosunku do systemu roku 1953.

33* 336.417:338.94(438),1954" IBM
URBAŃSKI C.: **Limity finansowania inwestycji scentralizowanych limitowych na I kwartał 1954 r.** Biul. Banku inwest., r. 5, Nr 12, grud. 53, s. 312—314; A4. — Roczny plan sfinansowania inwestycji będzie w r. 1954 podstawą finansowania inwestycji przez banki specjalne. Zatwierdzenie jednak planu po uchwaleniu budżetu państwa wymaga prowizorycznego finansowania inwestycji w I kwartale. Artykuł omawia zarządzenie Ministra Finansów z dnia 3.12.1953 r. w sprawie zasad i trybu zatwierdzania limitów finansowania inwestycji scentralizowanych limitowych na I kwartał 1954 r.

34* 336:69 IBM
CZYŻNIEWSKI K.: **W walce o prawidłowe i terminowe dokonywanie rozliczeń w budownictwie i poprawę sytuacji płatniczej przedsiębiorstw wykonawstwa inwestycyjnego.** Biul. Banku inwest., r. 5, Nr 11, list. 53, s. 280—285; A4. — Analiza sytuacji na odcinku rozliczeń za roboty budowlano-montażowe i prace projektowe przeprowadzona na podstawie materiałów zebranych w czasie doraźnych kontroli Banku Inwestycyjnego. Powody nieterminowego i niewłaściwego dokonywania rozliczeń. Zadania aparatu finansującego inwestycje w zakresie sprawniejszego ich przeprowadzania.

35* 336:69 IBM
KAZIMIERCZAK J.: **Rozliczenia robót budowlano-montażowych przy systemie zleceń.** Finanse, Nr 6, list.—grud. 53, s. 49—58; B5. — Omówienie wadliwości stosowanego obecnie w budownictwie systemu rozliczeń za wykonanie roboty fakturami przejściowymi i ostatecznymi. Opóźnienia w dokonywaniu rozliczeń. System faktur miesięcznych opartych o protokoły odbioru robót. Celowość wprowadzenia zmian w systemie premiowania pracowników w budownictwie.

36* 336:338.94 IBM
WITAKOWSKI W.: **Przyśpieszyć rozliczenia w inwestycjach.** Finanse, Nr 6, list.—grud. 53, s. 59—64; B5. — Artykuł omawia niedogodności obowiązującego systemu rozliczeń, który prowadzi do powstawania opóźnień w zakresie rozliczeń za wykonane roboty budowlano-montażowe. Niedogodności te mogłyby zostać usunięte przez stosowanie faktur miesięcznych umożliwiających dokładne rozliczenie robót w czasie trwania budowy. Dalszym przyśpieszeniem rozliczeń inwestycyjnych jest reforma dokonywania zmian w planie inwestycyjnym. Usprawnić rozliczenia mogłoby również pokrywanie faktur podwykonawców z rachunku inwestora.

37* 347.4:338.94 IBM
BRANDE I. L.: **Tryb rozpatrywania sporów w zakresie umów o wykonanie robót inwestycyjnych.** Zag. inwest., r. 8, grud. 53, s. 40—49; A4. — Spory wynikłe pomiędzy stronami przy zawieraniu umowy są rozpatrywane przez Państwowy Arbitraż w trybie sporu przedumownego. Sporządzanie projektu umowy oraz wręczenie jej zamawiającemu należy wg Instrukcji Państwowego Arbitrażu przy Radzie Ministrów ZSRR do obowiązków wykonawcy. Zadania i uprawnienia organów Arbitrażu, szczegółowe omówienie trybu postępowania. (Tłum. z książki pt. „Dogowory po kapitalnemu stroitelstwu SSSR, roz. XII, Moskwa 1952).

A. ZAGADNIENIE OBNIŻKI KOSZTÓW INWESTYCJI

38* 69.003 IBM
BIEŁKIN W.: **Z doświadczeń analizy kosztów własnych budownictwa.** Zag. inwest., r. 8, Nr 9, grud. 53, s. 1—9; A4. — Urząd Statystyczny miasta Moskwy przeprowadza na podstawie badań sprawozdawczości: z kosztów własnych, z wykonania planu zatrudnienia, z mechanizacji budownictwa i wykorzystania maszyn budowlanych oraz z dostaw i zużycia materiałów — analizę wskaźników kosztów własnych robót budowlanych i montażowych. Dla uzyskania pełnej analizy kosztów własnych, konieczne jest obok badania sprawozdań wykorzystanie danych z kontroli poszczególnych organizacji budowlanych. (Tłum. z czasopisma „Wiestnik Statistiki“ Nr 4, 1953 r.).

39* 69.003 IBM
PODSZIWALENKO P.: **Obniżyć koszty ogólne w budownictwie inwestycyjnym.** Zag. inwest., r. 9, Nr 1, styc. 54, s. 1—14; A4. — Przewidywany wzrost budownictwa inwestycyjnego w ZSRR w latach 1951—55 wyniesie w przybliżeniu 90%. Dotacje na inwestycje wzrosną o 60% w stosunku do czwartej pięcioletki, 30% powinno być pokryte w drodze obniżki kosztów budownictwa. Jednym z decydujących warunków obniżki kosztów budowy jest obniżenie kosztów ogólnych. Zmniejszenie kosztów ogólnych osiągnąć można m. in. w drodze koncentracji inwestycji, wzmoczenia kontroli usprawnienia działalności finansowo-gospodarczej organizacji budowlanych, podniesienia poziomu kontroli finansowej budownictwa inwestycyjnego oraz uporządkowania obowiązujących norm kosztów ogólnych (Tłum. z czasopisma „Finansy i Kredit SSSR“ Nr 11, 1953).

40* 69.003:728 IBM
Zagadnienie kosztów budowy domów mieszkalnych. „Le coût de la construction des maisons d'habitation“. Habitation (Lausanne), r. 25, Nr 9, 10, 11, 12, wrzes.—grud. 52, s. 15—17, 17—22, 9—13, 16—18, A4. — Opracowanie, oparte o doświadczenia krajów europejskich — m. in. Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej — uwzględnia 3 grupy czynników mających wpływ na koszty budowy: 1. czynniki o charakterze technicznym, 2. struktura popytu, 3. organizacja produkcji budowlanej. Opracowanie podkreśla potrzebę szerokiej wymiany — w skali międzynarodowej — doświadczeń w zakresie technicznym, organizacyjnym i ekonomicznym, potrzebę zastosowania w praktyce uzyskanych doświadczeń, konieczność prowadzenia dalszych badań — zwłaszcza w zakresie ekonomiki budownictwa. Konkretne zalecenia zmierzające do obniżenia kosztów budownictwa.

Niniejszy Przegląd Bibliograficzny zawiera jedynie część analiz dokumentacyjnych publikacji z zakresu zagadnień inwestycyjnych. Pełna dokumentacja ukazuje się w postaci kart dokumentacyjnych wydawanych przez Centralny Instytut Dokumentacji Naukowo-Technicznej (Warszawa, Al. Niepodległości 188). CIDNT przyjmuje prenumeratę kart dokumentacyjnych, która może obejmować zarówno całą dokumentację naukowo-techniczną, jak i oddzielne jej działy lub poszczególne zagadnienia. Cena karty dokumentacyjnej wynosi w prenumeracie 20 groszy. CIDNT wykonuje (za zwrotem kosztów) fotokopie i mikrofilmy publikacji objętych zarówno przeglądem dokumentacyjnym, jak i kartami dokumentacyjnymi.

Cena egz. zł 7.—